

De mensura angelorū

mēsurat mēsurā successiua. ¶ **P**. esse est elisdē ratiōnis in oib⁹ creaturis. qz oīs creatura hz eē participatū. qz si cē in aliqbus creatis est pūctū trāsmutatiōni uel motui. hoc vī esse per accēs q̄tus ad ipm eē. Igit̄ ipm eē creatū mēsurabilē eadez mēsurā q̄tum ad oēs creaturas. s; hī eē in reb⁹ corruptibilib⁹ mēsurat mēsurā successiua r mēsurat mēsurā fluxibīlī. In istis itaqz euiternis habebit eē eādē mēsurā. s. successiua r fluxibīlī. ¶ In p̄trariū est qz mēsurā oīz esse vniūgenā mēsurata. ut oī in. 10. meta. sed in eē euiternoz nō est successio cū hī eē sit simplex r nō habeat partē r p̄tē. ergo nūc in euo qd mēsurat eē tale poterit eē successio. ¶ **P**. fm dīo^m. 10. de dī. no. p̄tates eū sūt antiquū r inuariābile fm totū metiri. fm qz est tale non habet successiōnem. ergo rē.

Rūdeo dicendū: qz in hac qōne sic p̄cedem⁹. qz p̄mo ne laborem⁹ in equiuoco circa p̄tē r posteri⁹ declarabim⁹ quō in aliq mēsurā pos sit eē p̄tē r posteri⁹. p̄pter qd apparebit quātr in euo habeat eē p̄tē r posteri⁹. postea adducem⁹ ea que faciūt difficultatē in hac materia r soluem⁹ illa. tertio adducem⁹ rōnes ad p̄positū ostēdētes qz in euo nō sit successio. ¶ Propter p̄mū sciēdū qz p̄tē r posteri⁹ in aliq mēsurā pōt eē duplī. uel in se uel in ordine ad aliud. In ordine enī ad aliud nō est incōueniēs ēt in ipsa eternitate assignare p̄rioritatē r posterioritatē. hz enī eternitas p̄rioritatē r posterioritatē respectu oīuz mēsuraz. Est enī de⁹ ante oīa r post oīa ista itaqz regnabit in eternū r ultra. In hīs enī que se hnt sicut cā r cātuz. dato qd sint corū r sūt esse incipiat. semp cā est cāo p̄ior nā. ut sūt fuisse ignis r splēdor nā in ignis fuisse p̄ior splēdore. r si mūdus potuisset eē ab eterno r de⁹ ab eterno ipm fecisset adhuc bñ dictū eēt qz de⁹ fuisse an mūdū nō duratiōe s; nā. sic cā est an cātū. r sicut loq̄mur ex pte ante sic loquēdū est ex parte post. Nā sicut cā est semp an effectū. r si inciperet sūt cā r effect⁹. nā tñ p̄tē intelligerem⁹ fuisse cām qz effectū. sicut dicēdū est ex pte post. qz si simul desineret cā r effect⁹ p̄tē intelligeret desinere effect⁹ qz cā. Sicut ergo cā nā est ante suū effectū. sic est post suū effectū. r sic si mūdus uel creatura fuisse ab eterno adhuc de⁹ fuisse ante mūdū. sic nō obstāte qz creatura vniuersalr nunqz desinat eē: bñ tñ oī qz de⁹ durabit ultra oēs creaturā. p̄pter qd bñ dictū est qz de⁹ regnabit in eternū r ultra oēm creaturā. imo in eternitate respectu alteri⁹ mēsure nō solū est p̄tē r posteri⁹: ut dicam⁹ ipsaz eternitatē eē ante oīa r post oīa. s; ēt qz ipsa eternitas assistit mēsure successiue. sō de ipso deo eterno p̄dicam⁹ uerba successiua. dicētes qz de⁹ fuit. de⁹ est. de⁹ erit. qd nō aliud sonat qz si dicere mus qz de⁹ imot⁹ in se manēs assistit oibus oīs tps ut de eo possum⁹ dicere qz fuit. est. r erit. talis enī successio nō est in ipso deo s; ex nō mēsurā successiua cui assistit de⁹. ul est in imagine nra. put hoc mō imagina mur deū. ide est qz ipse oīo vidēs nullā talē successiōne eē in deo oīa hī tpa denotātia successiōez negat a deo dicēs de dī. no. ca. 9. qz deus neqz erat neqz erit magis aut neqz est in cōpartīōe igit̄ ad mēsuras alias nō est incōueniēs in euo eē p̄oritātē r posterioritatē. ut dicam⁹ eū eē an tps r qz erit post tps. r sic r non est incōueniēs qz tpa denotātia successiōne p̄dicetur de euiterno. ut dicem⁹ qz angel⁹ fuit. est. r erit. s; quē modū possum⁹ talia uerba negare ab euiterno. ut dicam⁹ qz angelus nec fuit: nec est: nec erit: p̄teritū enīz sibi succedit p̄sens. r p̄sens qz succedit p̄terito: r futurū qz succedit p̄senti. p̄p̄tē per se loquēdo negant

ab eē angelico. uerū est enī qz de⁹ est r qz angelus est. sed nō est s; esse qd succedit p̄terito qz nō est fm mēsurā successiua sed s; p̄manētē. nō qz eodē mō cōpetat hoc deo r angelo. qz eē dei mēsurat mēsurā p̄manētē simplr r fm se. eē angelicū mēsurat mēsurā p̄manētē participatiōe. nō enī mēsurat angelus eternitate simplr sed participata. ¶ Alio aut mō in mēsurā pōt eē successio r p̄tē r posteri⁹ fm seipam r hoc multū p̄liciter. qz uel erit fm rōne realē uel fm rōne s; rōnez. q̄tū aut ad successiōne s; totū qd hoc mō accipit rō fm rōne in euo est successio q̄tū ad icipe eē r pōt sibi eē successio q̄tū ad desinere eē. s; q̄tū ad successiōne s; p̄tes in q successiōe est qdāmo rō realis. in euo nō pōt eē successio. s; talis successio ē in tpe in hoc enī est. p̄p̄tū tps hīe in se successiōne s; p̄tes. ut qz vna pars tps succedat alteri sic vna pars mot⁹ succedit alī. sic enī eē successiōne in eē āgeli ut qz āgelus per p̄tes accipiat eē. ut qz p̄tē accipiat vna p̄tē sui eē. r postea alī: sicut mobile p̄tē peragit vna partē motus r postea alī est impossibile. sed angelus totū suū eē accipit sūt in principio sue creatiōis. r si deus uellet ipz annihilare totū suū eē sūt p̄deret. in ipso ergo euo imaginamur successiōne nō q̄tū ad partes s; q̄tū ad totū. nō fm rōne realē sed fm rōne rōnis r fm modū intelligēdi. fuit enī sibi successio q̄tum ad incipere eē: qz cū nihil eēt de esse angeli ante sui creatiōnem in initio sue creatiōis accepit esse. sed in tali successiōe nō est rō nisi fm rōne: qz entis ad nō ens nō pōt eē realr rō. cū enī dicam⁹ qz in creatiōe angelū ipz nō eē successiue esse nō cōpam⁹ ens ad ens. s; ens ad nō ens. qz cōparam⁹ eē ad nō eē. iter eē aut r non eē. siue iter ens r nō ens nō pōt eē realr respect⁹. In hī ergo successiōe est ordo p̄ioris r posterioris nō fm rē sed fm rōne. nō enī eē ad nō eē pōt referri tan qz posteri⁹ ad p̄tē fm relationē realē. nec enī dicimus qz nō ita uere sit. qz qz est tale fm rōne rōnis est nihil lōmū uere tale. ut deus oī oīs creature r referat ad creaturā fm rōne rōnis. hoc tñ nō obstāte uere dicim⁹ qz est oīs. sic r in p̄posito. uere angelus habuit esse post nō eē. nō obstāte qz eē ad nō eē fm rē referri nō pōt. posterioritas ergo r p̄ioritas r vniuersalr successio iter eē r nō esse nō pōt ipotare rōne nisi s; rōne. r qd dictū est de icipe eē intelligēdū est de desinere eē. de⁹ enī creas angelū r dans ei eē post nō eē nō dedit ei successiue eē fm p̄tes. sed dedit ei totū eē simul. sic annihilaret angelū nō accipet ei suū eē successiue fm p̄tes sed simul r totalr desineret angelus eē. ita qz post esse haberet angelus nō esse. sicut ergo in creatiōe fuit eē post nō esse. sic in annihilatiōe eēt nō eē post eē. r sicut in creatiōe accepit angelus simul totū suū eē in annihilatiōe p̄deret angelus totū suū eē. r sic in creatiōe nō fuit eē post nō eē. talis p̄ioritas r posterioritas nō ipotabat rōne nisi fm rōne sic in annihilatiōe ubi eēt nō eē post eē talis p̄ioritas r posterioritas nō ipotaret rōne nisi fm rōne. in euo ergo successio fm totalitatē r fm p̄ioritatem r posterioritatē ipotaret rōnem fm rōne. sed in tpe est successio fm participatiōne r fm p̄ioritatē r posterioritatē ipotatē relationē fm rē. Nā tps r motus r cetera successiua nō hnt totū suū eē sūt. s; semp pars succedit parti. p̄pter qd in talib⁹ est successio s; partialitatem. Rurū cum in talibus pars succedit parti. p̄pter qd in talib⁹ est successio fm partialitatem. Rurū tñ in talib⁹ pars succedit parti. ut qz pars posterior succedit parti p̄iori. ut cū futurū succedit p̄terito. res succedit rei. qz pars p̄ior res quedā erat

et pars posterior sive succedens res quedam est. eo modo quo motus quedam res est. et quilibet pars motus quedam dici potest. Nam loquendo de motu vere continuo quilibet pars motus est motus. et quilibet pars motus quodam modo est quedam res cum referimus prae posteriori motui ad priorem quodammodo referimus rem ad rem. propter quod quodammodo est ibi res realis. sed in eternis cum referimus prae ad posteriorem adiuuatur. ut cum referimus est ad non esse. ut cum dicimus quod angelus per creationem habuit esse post non esse. per annihilationem vero habuit non esse post esse. nullo modo referimus rem ad rem sed ad non rem vel ens ad nihil. nullo ergo modo in tali portitate et posterioritate possit realis reslo ipostari. sed in tpe iter partes partes et posteriores est quodammodo reslo realis. dicitur autem quodammodo quod non ita habet esse partes successiuorum sicut permanentium. nec ita possit esse realis reslo iter duas partes motus sibi iulce succedentes sicut iter duas partes permanentes. quod nec ita sunt res due partes motus sive quod sunt duo aliquid permanentia. ¶ Secundum hoc ergo dicemus quod in tpe proprie dicto est duplex successio. et quilibet sive actu. tps enim habuit esse post non esse. ita quod cum nihil esset de tpe incepit esse tps. habuit autem tps successione quatuor ad icipe esse. habuit autem successione quatuor ad desinere esse quod cessabit motus sive mobili et non erit amplius tps habebit et non esse post esse et est tertia successio in quibus tps sive vna pars esse desinit et sive alia esse incipit. In primis autem duabus successionibus est reslo solum sive ratione que est reslo entis ad non ens vel non entis ad ens. In tertia autem successione est quodammodo relatio sive rem que est quodammodo entis. Si autem has tres successiones. quarum vna est totaliter icipe esse. alia totaliter desinere. tertia sive vna pars icipe et sive alia desinere. nolumus comparare ad eum: dicemus quod prima successio coepit in euo et sive actu et sive potentia. Secunda vero coepit in euo nec sive actu sive sive potentia. Tertia autem non coepit in euo nec sive actu nec sive potentia. quod impossibile est in euo tale successione esse. In euo enim fuit prima successio. non solum sive potentia sed et sive actu. quod sicut angelus per creationem post omnino non esse incepit esse. sic eum quod est idem realem quod esse eum incepit esse post non esse. Secunda autem successio que sumit respectu desinere esse simpliciter. non est nec erit in euo actu quod nunquam euiterna desinere esse. est tamen in ens sive potentia. quod potest de euiterna annihilare et hoc modo possunt euiterna desinere esse. Tertia autem successiones que nec est sive icipe esse simpliciter nec sive desinere esse solum sive pars. prout aliquid quatuor ad vna pars esse desinit quatuor ad alia esse incipit: in euo nec est sive potentia nec sive actu. non enim hoc modo potest eum icipe et desinere esse. nec obuiat quod diximus in quonibus nris de quolibet. utrum deus possit plus angelos facere in specie vna. ubi inuebamus quod dando angelo esse inspectu poterat fieri plures angeli sive plura talla inspecta esse sicut in rebus malibus sunt plura sive numerum in eadem specie. quod nulla res materialis habet tres rationes eandem sive sua species. quod nunquam esse vntus rei comunicat alteri. esse enim vni caloris non comunicat alteri. et si fieret calor separatim habens omnem rationem caloris esse illius caloris non comunicaret alteri. si enim esset calor separatim et calor in materia. calor separatim habet esse perfectum. et calor in materia habet esse inspectum. nec vni vni et idem calor haberet tale et tale esse. sic si fieret angeli plures in eadem specie propter inspecta esse. et fieret angelus habens sive sua species perfectum esse et habens omnem rationem eandem sive esse sive species. non propter hoc esset successio in esse angeli. quod nunquam vni et idem angelus accipit esse per partes. nec vni et idem habet vno tpe perfectum esse quod alio. quod sit ergo de calore quod non est inconueniens formas accidentales sive esse quod habet in materia inuendi et remitti et habet gradus in esse. sive habet gradus

non est inconueniens forma accidentale sive esse quod habet in materia accipit gradum post gradum et partem post partem. et sic successio sive perfectio in suo esse. in eternis tamen impossibile est sic successio sive perfectio sive partem accipit esse. Nam sive vni eternum possit habere perfectio esse quod alio. nunquam tamen aliquid eternum posteriori successio et per partes perfectio in suo esse. hoc enim fieri potest magis et minus et quod successio et per partes et non perfectio in esse. cum autem ita sit et nulla sive accipit successio de esse. quare esse aliquam sive non esse ipsam pertinet ad mensuram successio. esse autem eternorum ad mensuram permanentem in sequeundo patebit. ad sensum autem scire sufficit quod habet tres modi successio comparant ad eum. ¶ Ex his autem patere possunt opiniones circa successio nem eum. Nam aliquid dixerunt in euo esse successio nem cum inuolutione. aliquid vero dixerunt ibi esse successio nem sive inuolutione. aliquid autem negat et successio nem et inuolutione. quilibet autem habet opinionum potest habere intellectum sanum et prauum. tertia tamen opinio quam ad sensum tenemus quod in euo non sit successio nec inuolutio magis proprie loquitur. que liber tamen ut dicitur potest habere bonum intellectum et possit ad vnum et idem reducti. Nam positio ponens quod in euo sit successio cum inuolutione. si intelligat hoc esse in euo sive se quod pars succedat parti. ita quod pars posterior et noua succedat parti priori impossibile est talis positio quod esse euiterni quod idem est quod eum realem sic partem et partes habere non potest. sed si intelligat quatuor ad icipe esse. quod eum sit cum ipso euiterni non incepit esse post non esse. propter quod sive ibi sit successio. quod fuit esse post non esse et fuit ibi inuolutio. quod ex hoc sive euiterni dictum est habere nouum esse. Nam hoc esse nouum est et prius non fuit sic predictum. positio veritate habet. est enim habet in euo successio cum inuolutione. scda etiam positio potest habere et sanum et prauum intellectum. Nam cum dicitur quod in euo est successio sine inuolutione. si intelligat hoc de parte post partem. ut quod eum non sit totum sit. sed quod habeat successio sive partem post partem sic impossibile est eum habere successio nem et si successio hiet impossibile esset ea habere sine inuolutione. quod semper pars succedens esset noua respectu precedentiis. Rursus si intelligat quatuor ad icipe esse et falsa positio est quod sit ibi successio sive inuolutio. Nam cum euiternum accipit esse post non esse poterat dici quod nouum erat esse. Sed si intelligat quatuor ad desinere esse sic veritate habet quod est ibi successio sine inuolutione. ut sit sensus quod est ibi successio in potentia et non in actu. potest enim angelus virtute diuina desinere esse sed nunquam desinet. propter quod est successio in potentia. sive nunquam circa hoc erit ibi nouitas quod nunquam ista potentia reduceat ad actus. hoc enim dicit inuolutio successio nem in actu successio quod impotentia non est cum inuolutione. Tertia est positio negans ab euo successio nem et inuolutione possit esse habere prauum intellectum. Nam si intelligat quod in euo non sit successio nec inuolutio quatuor ad icipe esse. ut quod non habuit esse post non esse et quod hic non fuit aliquid nouitas falsa esset positio. sive intelligat non quatuor ad icipe esse simpliciter. nec quatuor ad desinere esse totaliter. sed quatuor ad icipe et desinere esse sive partem. ut quod vna pars eum incipiat et alia pars desinat. sic in euo nec est successio nec inuolutio. nec est possibile ibi hoc modo talla esse. quatuor ergo ad icipe esse simpliciter aliquo modo veritate habet positio prima ponens ibi successio nem cum inuolutione. quatuor autem ad desinere esse totaliter aliquo modo veritate habet positio scda ponens ibi successio nem sine inuolutione. sive hoc enim modus successio nis. sed ibi successio in ipso et inuolutio. idem dicitur ibi esse successio cum inuolutione. quod non est inuolutio sine actuali successio nem quatuor ad tertium modum successio nis. videlicet quatuor ad icipe et desinere esse sive premisse veritate habet positio tertia negans ab euo successio nem et inuolutione quod nec successio nec inuolutio potest

De mensura angelorū

hoc mō eē in euo q̄ vna p̄s succedat alī. ut q̄ nouū succedat veteri. utrū autē sit itētio hec p̄dictaz p̄mū. ut utrū positio ponēs in euo successione cū inouatio ne itelligat q̄tuz ad incipe eē simplr. qz vere eū h̄buit eē post nō eē z vere fuit ibi q̄dā nouitas. z utrū positio ponens ibi successione sine nouitate itelligat hoc q̄tuz ad desinere eē totalr. qz p̄t eū virtute diuina desinere esse: numq̄ tñ fiet talis nouitas. qz numq̄ bī potētia reducet ad actū: itelligare uerz nō est p̄tētis spectatiōis. sufficiat autē ad p̄sens scire q̄ p̄dicte op̄tiones possunt aliquo modo ad ueritatē reduci. ¶ Aduertēdū tñ ut diximus q̄ tertia positio negās ab euo successione z inouationē magis. p̄e loquit̄ q̄ aliq̄ aliaz. Nā cū querimus utrū in euo sit successio. nō est questio n̄ra. utrū eūū scēpt̄ eē z utrū h̄uit esse post nō eē cui positio p̄ma inicit̄ si debeat ad ueritatē reduci. nec est questio n̄ra utrū virtute diuina pos sit eūū totalr desinere esse cui inicit̄ positio sc̄da si ad ueritatē reduci debeat. s̄z questio n̄ra est utrū eūū in seipso successione h̄eat q̄d idē est re q̄d utruz habeat partē post p̄tē successiue. s̄z quē modū negāda est ab euo successio z inouatio. ¶ Postq̄ ne laborem in equiuoco distixim⁹ de p̄iori z posteriori z de successioe: z oñdim⁹ quōd talia sūt in euo z quōd nō. uolum⁹ exequi de sc̄do p̄posito narrādo difficultates isurgētes circa hāc māz z soluēdo difficultates illas. possu mus autē dicē q̄ negādo ab euo successione z inouati onē mō quo dixim⁹ q̄tuz ad p̄sens spectat tres diffi cultates isurgūt. p̄ma est ex possibilitate annihilati onis q̄ virtute diuina eūterna possunt annihilari z possunt totalr desinere eē. sc̄da autē difficultas p̄surgit ex pluralitate mēsuraz qz nō vī q̄ alia z alia mensu ra mēsurat op̄tiones āgeloz z eoz eē. qz cū maior sit vntas in angelis q̄ in istis corp̄alib⁹. si in istis sen sibilib⁹ oia mēsurant eadē mēsurā duratiōis. videt̄ q̄ multomagis hoc eē debeat in ipsa eūtnis. in istis enī iseriorib⁹ eadē mēsurā videlz tps per se z p̄mo mēsurat op̄tiones z mor⁹ istoz iseriorz z mēsurādo mor⁹ z op̄tiones mēsurat etiā eē eoz. itaq̄ eē istoz mēsurā mēsurat tpe accipiēdo mēsurari tpe large. put qd mēsurat mēsurā successiua di mēsurari tpe. Nam p̄e loquēdo esse t̄paliū nō mēsurat tpe sed nūc t̄pis. igit̄ in istis sensibilib⁹ vna z eadē mēsurā que mēsurat mor⁹ z op̄tiones mēsurat eē eē. multomagis hoc erit in angelis ubi est maior vntas. illa ergo eadē mēsurā que mēsurat mor⁹ z op̄tiones āgelicas mēsurabit eē eoz eē s̄z qz mor⁹ z op̄tiones āgelice mēsurant mēsu ra successiua. cū igit̄ eē eoz mēsuret euo. vī qz in euo sit successio. p̄surgit itaqz quedā difficultas ex plura litate mēsurarū. qz nō vī qz ibi sit dare plres mēsuras sed vna z eadē mēsurā que mēsurat mor⁹ z op̄tiones eūternoz que est mēsurā successiua mēsurabit ut vī z eoz eē. Tertia difficultas p̄surgit ex oīa icēptiōis eūternoz. qz cū nō oīa eūterna sūt icēpti: qz nō sūt icēpti angelus z aia: z qz p̄tinue de⁹ creat nouas aīas vī qz hoc eē nō possit sine p̄ori z posteriori. z per cō sequēs sine successioe. nō enī vī possibile qz vni eūtnū sit p̄i alio nisi in ipso euo qd est mēsurā eūternoz sūt p̄i z posteri. in ipso autē euo nō p̄t eē p̄i z posteri nisi eūū sit mēsurā successiua. ¶ Prop̄t p̄ma autē difficultatē sc̄tēdū: qz qz virtute diuina p̄t an gelus annihilari. iō ex hoc multū moti sūt ut dicāt eūū eē mēsurā successiua. qz si angelus annihilaret p̄stat qz in eodē istāti eēt annihilatio in quo fuit ei⁹ creatio. qz tūc in eodē istāti eēt z nō eēt. oz ergo dare aliō z aliō istās in ipso euo quoz vni mēsuret eē eūternū q̄tuz

ad eius creationē. z aliud qd mēsuret eē ei⁹ q̄tuz ad annihilatiōē. utrū autē oporteat ibi dare plura istātia q̄ duo nō refert. sufficiat autē q̄tuz ad p̄sens spectat qz ibi sit dare plura istātia. si ergo in euo est dare plura istātia. uel erūt plura s̄m rē uel erūt plura s̄m rōnē. ponere autē in vno z eodē euo plura istātia s̄m rē in tellect⁹ nō capit. qz nec in ipso tpe loquendo de eo qz p̄mo z p̄ncipalr oī nūc siue istās ponim⁹ nisi vnuz nūc siue istās s̄m rē. Si ḡ in euo est dare plura istātia hoc erūt s̄m rōnē. s̄z ponere in mēsurā aliq̄ vni istās s̄m rē nō s̄m rōnēz nō p̄t eē sine successioe. erit ḡ in euo successio. imaginabimur ḡ ex hoc qd sicut nūc flu ens aliter z alr se h̄ns facit tps. sic nūc qd facit eūz erit alr z alit se h̄ns z per p̄ns erit fluēs. qz si nō esset fluēs s̄z eēt stās. nō eēt alr z alr se h̄ns z per p̄ns eēt vni s̄m rē z s̄m rōnēz. nō igit̄ est possibile in euo po nere plura istātia. nisi dicam⁹ qz istās qd facit eūū sit aliter z alr se h̄ns nūc z p̄i. itaqz si pluralitas istātiū in aliq̄ mēsurā nō p̄t eē sine successioe. z in euo op̄z ponere plura istātia. qz nō eodē istāti mēsurat eūtnū. put eē icēpt̄ z put desinit. qz tūc sūt eēt z nō esset. ex ipsa possibilitate duratiōis z ex eo qz eūtna virtute diuina possūt desinere eē p̄surgit hec difficultas qz oz in euo ponere successione. nec ualeret siquis daret qz aliud z aliud istās in quo eūternū creatū annihilat est aliud z aliud istās in tpe. qz ut in argumētis mul tip̄l̄r p̄bat. circūscriptio enī tpe adhuc eūternū pos set creati z annihilari. nec ēt ualeret siquis dicēt qz op̄z dare aliud istās in quo eūternū creat z aliud in quo annihilat. s̄z bī istātia nō p̄inet ad ipam mēsurā eū terni. Nā sicut istās in quo ḡnat ipm t̄pale z istās in quo corūp̄it p̄inet ad tps qd est mēsurā t̄paliū. i. possibile est talia istātia nō p̄tinē ad ipm tps. z qz est aliud z aliud istās in tpe in quo ḡnat t̄pale z in quo corūp̄it. iō in tpe est successio: ita qz istās in quo crea tur eūternū z in quo annihilat de necessitate p̄tinēt ad ipm eūū qd est mēsurā eūterni. z qz est aliō z aliō istās hoc z illud. iō ut vī op̄z in euo successione eē. ¶ Sc̄tēdū ergo qz de ipso istāti put ad p̄positū spe ctat est tripl̄r distinguēdū. Nā aliter loquēdū est de istāti mēsure p̄manētis: z aliter de instanti mēsure successiue. Rursus aliter loquendum est de instanti mēsure intrinsece. z aliter de instanti mēsure extrin sece. tertio alr cōpat istās mēsure successiue ad mē surā suā. ¶ Est enī p̄mo aliter loquēdū de instanti mēsure p̄manētis z successiue. Nā diceret quis ipos sibile eē in eodē istāti mēsure successiue aliqd sūt eē z nō eē. ut qz in eodē istāti t̄pis aliqd sūt: z nō sūt. uel est dubiū z est difficile declarare quōd hoc eē possit. lo quēdo ergo de istāti mēsure successiue. dubiū est utz in eodē istāti aliqd possit eē z nō eē. ut diceret aliqd hoc eē oīno ipossibile. s̄z loquēdo de instanti mēsure p̄ manētis nullū h̄z dubiū quin in eodē istāti possit ali qd eē z nō eē. nā in vno z eodē istāti eternitatis est tot⁹ iste decursus t̄pis in quo sūt tot uariatiōes. i. esse z nō eē. Nā si istās mēsure p̄manētis stat z p̄ferat in suo eē. qd dubitat qz eo sic stāte z p̄ferate possūt multe uariatiōes fieri in reb⁹. In ipso enī eternitatis nūc stāte z eodē mō se h̄nt z ex̄tēvno z eodē s̄z rē z s̄m rōnem sūt tot uariatiōes in reb⁹. istās mēsure successiue numq̄ h̄z morā: sed semp fluit. iō semp acci pit aliud z aliud istās. merito ergo loquēdo de istā ti mēsure p̄manētis z successiue nō est dubiū qz in vno z eodē istāti mēsure p̄manētis possūt multe uariatiōes p̄ringere. Rursus ut dicebam⁹ aliter loquē dū est de instanti mēsure intrinsece z extrinsece. Nam

cū dicitur q̄ in eodē instāti mēsure pmanētis possūt
 multe uariationes ptingere. q̄ ut dicebatur in eodem
 instāti eternitatis: et etiā in eodē instāti cui est totus
 iste decursus presentis seculi. nō est hoc intelligēdū de
 instāti mēsure intrinsece s̄ extrinsece. q̄ enī in eodē
 instāti cui: et in eodē instāti eternitatis tpalia sibi iui
 cē succedere et possūt eē et nō eē. hoc est istās eterni-
 tatis et cui q̄ cōparant ad ista tpalia sicut aliqd̄ extri-
 secū et etiā sicut aliqd̄ extraneū. si enī nūc enī uel etnī
 tatis eēt in istis tpalib⁹ tanq̄ in pprio s̄bo nō possēt
 tpalia uariari nō possēt desinere eē nisi desineret esse
 istās q̄ poneret in eis eē. opz ergo q̄ illud instās ma-
 nēs in quo pōt res successiua eē et nō eē nō depēdeat
 ure successiua. p̄t q̄ hī instās p̄tneret ad mēsurā
 extrinsecā. s̄ si cōpēt instās ad mēsurā ppriā et in-
 trinsecā ipossibile est in eodē instāti aliqd̄ eē et nō esse.
 dicem⁹ enī q̄ si eē nūc esset alb⁹ et hīc ad mille an-
 nos esset niger esset simul alb⁹ et niger. Nam mēsurā
 ppriā ipsius dei est ipm nūc eternitatis in quo nulla
 successio. hī aut nūc vni⁹ et idē simplex existēs cōpre-
 hendit totū tps et plūq̄ tps. Si ergo ipsa mēsurā ipi
 us dei est hī nūc et in hī nūc nō est successio. totū qd̄
 est in illo nūc est simul. q̄ruz ergo ad ipm deū cui⁹ p-
 priā mēsurā est ipm tale nūc totū est simul. Dicemus
 ergo q̄ ipsa tpalia cōparant ad tps ad nūc eternita-
 tis sed ad tps cōparant tanq̄ ad mēsurā ppriā. id qd̄
 est in vno tpe et qd̄ est in alio nō est simul in ipis tpali-
 bus nō est in eodē instāti. si dicat q̄ imo qz totū est
 in eodē instāti eternitatis. Dicem⁹ q̄ instās eternita-
 tis nō est mēsurā ppriā ipsoz tpallū. in eodē ergo in
 stāti eternitatis qd̄ est simplicissimum tpalia incipiunt
 esse et desinūt eē. nūc tñ simul sūt et nō sūt. qz hī s̄stas
 essendi et nō eēndi debet accipi fm mēsurā ppriā nō
 fm nūc eternitatis. Sicut ergo nō totū qd̄ sūt in nūc
 eternitatis in istis tpalib⁹ sit s̄l nō obstare q̄ hī nūc
 est oīno simplex. qz tale nūc nō est mēsurā tpaliū. sic
 qd̄ est in deo in toto decursu tps totū est s̄l. nō ob-
 stare q̄ hī decursus tps nō sit s̄l q̄ hī decursus tps
 totū qd̄ nō est s̄l et in quo est successio nō est mēsurā
 ipsius dei. sed ei⁹ mēsurā est ipsum nūc eternitatis in
 quo ut diximus nō est aliqua successio. p̄t qd̄ bene
 dictū est q̄ si nūc eēt deus albus: et hīc ad mille an-
 nos eēt niger siml eēt alb⁹ et niger. qz qd̄ est in ista tē-
 poralib⁹ nūc et p̄t et fm decursū tps est in deo totū
 simul. et cōuertit⁹: qd̄ est in deo totū s̄l est in istis tpali-
 bus nūc et p̄t et fm decursus tps: p̄t qd̄ hī dictū
 est q̄ refert referre aliquid ad instās mēsure pprie et
 ad instās mēsure nō intrinsece et nō pprie. in eodē enī
 instāti mēsure pmanētis pōt aliqd̄ eē et nō eē. S̄ in
 eodē instāti mēsure pprie et intrinsece nō. si enī tpalia
 et incipiūt et desinūt eē in eodē instāti eternitatis. hoc
 est qz hī instās ut dicebam⁹ nō est eoz ppriā mensu-
 ra intrinseca. Tertio aliquid cōparat instās mēsure p-
 manētis ad suā mēsurā et instās mēsure successiue. qz
 instās mēsure pmanētis est s̄l cū sua mēsurā. s̄l enī
 est instās cui⁹ et eui. bene enī d̄ qz totū eui est in instā-
 ti cui⁹ et qz eternitas in nūc eternitatis. s̄ mēsurā suc-
 cessiua nō est s̄l cū suo instāti. tps enī nō est cū instāti.
 imo nihil tps est cū instāti. et si d̄ tps eē simul cū in-
 stāti si nō est rōne sui nec rōne suaz partiū. sed rōne
 ordinis partiū. habēt enī partes tps ordinē ad ipm
 nūc et copulant ad ipm ita qz hī nūc pōt dici illud in
 quo fundat ordo partiū tps. ipm tñ tps fm se nō est
 in instāti nec etiā pres tps sūt in instāti. sed sūt in suc-
 cessione instātis. tps enī nō est ipm istās s̄ est successio
 instātis et est fluxus ei⁹. id dictū est qz nūc fluens facit

tēpus sicut nūc stans eternitātē. ¶ Ex hīs aut pote-
 re pōt utrū in alio et alio instāti sit creatio euiterni et
 annihilatio ubi tota difficultas prima p̄stebat. Dice-
 mus enī qz loquēdo de instāti ipi⁹ cui⁹ qd̄ est mēsurā
 ppriā et intrinseca euiterni s̄m est qz in eodē instāti eui-
 ternū possit creati et annihilari uel creari et annihilari.
 et etiā s̄m est qz in alio et alio instāti eui hoc fiat. s̄ crea-
 tio euiterni est in instāti cui. annihilatio aut ei⁹ nō est
 in instāti cui: sed in corruptiōe instātis. Ex tertia er-
 go d̄ ita iter nūc cui⁹ et nūc tps uel iter nūc mēsure p-
 manētis et successiue soluit difficultas p̄posita. Nam
 cū d̄ qz de instās eui in quo p̄ductū euiternū. et istās in
 quo annihilat⁹: et qz ista sūt duo instātia sibi succedētia
 p̄t qd̄ in euo est successio. r̄ndebim⁹ qz nō dabim⁹
 duo instātia in euo sibi succedētia. nec dabim⁹ sibi suc-
 cessionē. dabim⁹ enī in euo istās in quo p̄ductū euit-
 ernū. s̄ nō dabim⁹ istās in quo annihilat⁹. Dicem⁹ enī
 qz euiternū per se loquēdo et referēdo ipz ad mēsurā
 ppriā intrinseca nō pōt annihilari in instāti. s̄ si anni-
 hilabit hī erit in destructiōe instātis qz totū p̄t ex d̄ ita
 tertia. Si enī tps eēt s̄l cū suo instāti et eēt totū in suo
 instāti. Nā hac hipothesi stāte si cōpēt tps ad instās:
 istās pōt corruptionē tps. cū q̄ positū sit qz tps sit s̄l
 cū instāti et sit totū in suo instāti. si eēt instās post corru-
 ptionē tps eēt tps post corruptionē tps. eēt qz tps
 postq̄ totalit̄ eēt corruptū tps. qz nō est intelligibile. qz
 tps se h̄iet ad istās mō quo dictū est tps nō corrupe-
 retur in instāti: sed in corruptiōe instātis. dicem⁹ ergo
 qz qz tēpus est mēsurā successiua sicut mor⁹ est quid
 successiui. id sicut mor⁹ semp terminat ad mutātū eē
 ita tps semp terminat ad nūc. ita qz semp post tēpus
 est nūc. qñ ergo finiet mor⁹ p̄tmi mobilis erit sibi o-
 re ultimū mutātū eē: ita qz post totū motū erit illū ul-
 timū mutātū esse. ita erit sibi dare ultimū nūc tps. ita
 qz post totū tps erit illud ultimū nūc. hoc ergo mo-
 do deficiet tps sicut deficiet mor⁹. satis ergo pōt cōce-
 di qz tēpus deficiet in ultimo nūc: sicut mor⁹ deficiet in
 ultimo mutato esse. et satis pōt cōcedi qz ultimū nūc
 erit post tēpus totū. sicut cōcedit qz ultimū mutatum
 eē est post totū motū. qd̄ ideo est qz talia nō sūt simul
 sed est ibi successio et est ibi p̄t et posteri⁹. p̄t hī
 ergo p̄tioritatē et posterioritatē cōcedi pōt qz tēpus
 esse definit in instāti: qz erit instās post totū tps. sed si
 nō esset sibi successio et p̄tioritas sed totū tps esset in
 suo instāti et cū suo instāti. nullo modo cōcedi posset
 qz tps destrueret in instāti. nec concedi posset qz post
 totū tēpus esset instās. qz nec post totū tēpus esset tē-
 pus. si ergo esset instās post totū tēpus cui⁹ positū sit
 in instāti et cum instāti eēt tps eēt p̄sequēs qz eēt tps
 postq̄ corruptū esset totalit̄ tps qd̄ ut dicebat non
 est intelligibile. hac ergo hipothesi stante posset dari
 instās in quo incipet tēpus: sed nō posset dari instās
 tēporis in quo desineret tps uel in quo corruperet tē-
 pus. corrupeat enī tps hoc positū nō in instāti s̄ in cor-
 ruptione instātis. et qz sic est in p̄posito de euo respe-
 ctu sui instātis poterim⁹ dare instās in quo incipit eui⁹
 et in quo creatū est euiternū. sed nō dabim⁹ aliqd̄ in-
 stans eui in quo desinat eui uel in quo annihilat eui-
 ternū. loquēdo enī de instāti cui⁹ qd̄ est mēsurā ppriā
 et intrinseca euiterni euiternū nō pōt annihilari in in-
 stanti sed in annihilatiōe instātis. ex possibilitate er-
 go annihilatiōis euiterni nō opz dare plura instātia
 in euo: nec opz sibi ponere successionē nisi successionē
 fm totū. p̄t totū incipit esse et totū simul pōt desine-
 re esse. sed successionē fm partes: ut qz vna pars eui
 esse desinat et alia incipiat. uel successionē fm instāti.

De mensura angelorū

ut qz sit in euo dare plura instātia sibi adinuicē succedentia est impossibile ponere. Id ergo qd tertio diximus de instāti mēsure permanētis r successiue quasi euacuat difficultatē ppositā. artū primū r sane dictū de ipso instāti multū facit ad elucidationē ueritatis. Nam cū querit utrū in eodē instāti possit esse creatio euiēni r annihilatio. aut itelligis de instāti tēpis aut de instāti eui: aut de instāti eternitatis. si de instāti eternitatis in eodē instāti icipit euiēni r desinit. Nam anteq icipient eē euiterna erat instās eternitatis. r qn eē inceperūt erat illud idē instās eternitatis. r si eē desineret esset nihilomin' illd idē instās eternitatis. In illo ergo instāti eternitatis sunt quecūqz sūt r desinūt quecūqz desinūt. cōprehēdit eni illud instās oia sūt. iō dī. 10. de di. no. qz de' est oium eui r tēpis. eternitas eui quā mēsurat de' p̄tinet eē eui r eē tēpis. si ergo cā querit utrū in eodē instāti creet r annihilat euiternū. si referatur ad instās eternitatis certū est qz in eodē. Nam si annihilaret euiternū eēt annihilatio ei' in illo eodē instāte eternitatis in quo fuit ei' creatio. sed si hoc dictū referat ad instās ipsius eui nec dicem' qz in eodē instāti possit eē creatio r annihilatio euiterni. nec qz in alio r alio instāti. s3 dicem' qz in euo nō est nisi vnu instās creatio ergo euiterni fuit in illo vno instāti. uel fuit in creatioe illi' vni' instāti. destructio autē euiterni nō esset in instāti eui: sed in destructioe instāti. dabimus ergo instās eui in quo creat euiternū. sed nō dabim' instans in quo annihilat. sed dabimus destructioē in instāti. sed si hoc dictū referat ad instans temporis si tēpus est coequenūz angelis r si sunt quatuor coequenūz s3 qz videt dicere beda. sic dabim' aliō r aliō instās in quo est angel' pductio in quo esset ei' annihilatio si eui erat tēpus qn fuit angelus pduct'. r si esset tēpus qn annihilaret in alio r alio instāti tēporis posset eē eius pductio r annihilatio. dicim' autē qz esse posset in alio r alio instāti tēpis. sed posset hoc esse. si cni nō esset tēpus cū pduceret r cū annihilaretur angelus nō esset in alio r alio instāti tēpis. pductio r annihilatio eius qz nō esset instans tēpis in quo hoc fieret. Rursus si de' pduceret angelū in instanti annihilatio post instās esset eui. tūc loquēdo de productione annihilatioe angeli quodāmodo sicut loquimur de generatioe r corruptioe. s3 si aqua corūpatur r fiat ignis: nō dabimus instās in quo ultimo fuit aqua. sed dicem' qz in toto tēpore precedenti fuit aq in instāti qd copulat ad illud tēpus icipit eē ignis. sic si angelus nō duraret nisi per instās tēporis: dici posset qz in instāti eēt ei' creatio. uel in instāti posset dici qz angelus est. r in toto tēpore qd sequit ad illud instans posset dici qz nō posset eē. sed fm hoc ergo possem' dare instās tēpis in quo primo angelus est. sed nō possemus dare primo instās tēporis in quo primo nō est qz tūc instans illud annihilatiois se haberet ad instās creatiois cōsequenter cū dictū sit qz angelus nō durat nisi per instans tēporis. instantia autē in tempore se haberēt cōsequēter qd est impossibile. qz sicut iter quilibet duo puncta in linea cōtinua cadunt infinita puncta: ita qz punctus pūcto nō est cōtinuus nec cōtiguus: nec cōsequenter se habēs. sic inter duo instātia in tempore cadūt infinita instantia. ita qz instans instāti nec est cōtinuus nec cōtiguū nec cōsequēter se habens. diximus autē qz hac hypothēsi stante qz angelus nō duraret nisi per instās temporis quodāmodo esset. eodē modo loquēdo de creatioe r annihilatioe angeli sicut loquimur cū aliqua res corūpitur ut talia gñet. qz sicut nō damus ibi duo instantia. vnum

in quo ultimo est res que corūpif. r aliud in quo primus est res que generat. sicut in creatioe r annihilatioe angeli nō dabim' duo instantia etiā tēporis. diximus enim esse quodāmodo simile hic r ibi qz nō est per oēm modū. qz tēpus per se cōparat ad generabilia r corūpibilia. est eni per se corūz mēsurā. sed ad euiterna nō cōparatur tēpus. p̄zie sumptū per se s3 per accidēa. Redeam' ergo ad ppositū r dicam' qz si attēdit dūctio superi' habitat: euiternū pōt cōparari ad triplex instās. videlz ad instās mēsure pmanētis: r ad instās mēsure successiue. ad instās autē mēsure pmanētis pōt euiternū cōparari dupliciter. videlz ad instās eternitatis qd est quasi mēsurā extrinseca (p̄soz: qz nō depēdet ab ipsis euiternis. r ad nūc eui qd respōdet euiternis quali mēsurā intrinseca. respectu ei' instāti mēsure pmanētis intrinsece cuius est nūc eternitatis de necessitate in eodē nūc est tot' defluxus rerū r eē r nō esse eorū. respectu autē instantis mēsure pmanētis intrinsece cuiusmodi est nūc eui impossibile est qz esse r nō eē euiterni sit in eodē instanti: r impossibile est qz sit in alio r alio instanti. sed ut dixim' pductio euiterni est instāti est annihilatio ei' nō esset in instāti eui: sed in destructioe instāti. s3 si pductio r annihilatio euiterni cōparet ad instās mēsure successiue cōtingeret qz de' aliud r aliud instans tēporis in quo fuit angelus pduct' r in quo fuit annihilatus. qz ut cōtingat duo requirunt. videlz qz fuit tēpus qn fuit angelus pductus r quādo fuit annihilatus: r etiā qz durauerit angelus plus qz instās tēporis. Nam si nō esset tēpus quādo crearet angelus nec quādo annihilaret. nō esset dare instās in quo fieret hoc r illud nisi instans (imaginatū. r etiāz ut dicebamus. si pduceret angelus r statim desineret eē. ita qz nō duraret ei' esse nisi per instās tēporis nō esset dare aliud r aliud instās tēporis in quo crearet r annihilaret angelus. qz instātia in tēpore ut dicebam' cōsequēter se habere nō pōt. sic ergo dicēdū est de creatione r annihilatioe euiternoz. put referunt ad instans eui dādo suū eui cui libet euiēno. s3 si ponere tur eui in primo euiterno solū. r quereret utrū in eodē instāti eui uel in alio r alio posset eē creatio r annihilatio euiterni. dicem' aliter loquēdū esse de primo euiterno r de alijs euiternis. cōparabim' enim hoc posito eui ad ipm euiternū sicut fm pōnez nostrā cōparat ad quilibet euiternū. creatio ergo primi euiterni fuit in instāti eui. annihilatio vō eius esset in destructioe instāti. sed hac hypothēsi stante alia euiterna possent creati r annihilari in instāti eui. Si ergo nō est eui nisi in primo angelo si materia crearet vnum euiternū crearet in instāti illi' eui. r si annihilaret eēt annihilatū in eodē instāti ipsi' eui. quodā modo ergo duraret illud euiternū primū. nō eēt in eo nisi vnu instans eui. qd instās cōprehēderet duratioes aliorum euiternoz durate eni primo euiterno fm hanc hypothēsim siue crearent: siue annihilarent euiterna hoc tempore fieret in instanti sui eui. ¶ Soluta difficultate de possibilitate annihilatiois euiternoz de leui potest solui difficultas de pluritate mēsurarū. Nam cū dicit qz in istis tēporalib' eadē mēsurā mēsurat eoz motus r eorū esse accipēdo mēsurā large. put quid dicit mēsurari tēpore. uel instāti dī mēsurari eadē mēsurā. qz taz tēpus qz nūc eius est mēsurā successiua. licet non eodē modo qz tempus est mēsurā successiua. qz est in ipso successiue. instans aut tēporis est mēsurā successiua. qz est illud qd successiua substernit. est autem illud qd succedit r fluit: qz nūc flūēs causat tempus.

videmus enim quod motus est quid successiuus. quod est id quod successioni subternit. et quod eadem est proportio nunc temporis ad tempus que est mobilis ad motum: sicut ratio mobile quod motus potest dici quod successiuus. sic tam tempus quam nunc temporis quod successiuus dici potest. Item ergo motus et operatio temporalium mensurantur tempore. esse vero ipsorum mensuretur nunc temporis. totum tamen quodammodo mensurat eadem mensura: quod totum mensurat mensura successiua. sed quoduis sit in istis temporalibus et quoduis sit maior unitas eulternis esse: tamen operationes eulternorum non mensurantur una mensura: sicut esse et operationes temporalium. quod pertinet ex perfectione eulternorum et imperfectioe temporalium. Nam quod esse temporalium non est esse eternum. Ideo non habet propriam mensuram. esse enim temporalium quod est esse mobiliter reducitur ad mensuram temporalem et ad mensuram mobilem: quod mensurat nunc temporis. sed esse eulternorum: quod est esse eternum et esse stabile. ita quod secundum naturam re cursum impossibile est tale esse deficere. Unde est quod illud esse non potest habere eandem mensuram cum ipsis motibus. sed operationes angelorum mensurantur tempore. quod in eis pluralitas et successio est. esse ergo eorum mensurat euo quod in eo est unitas et stabilitas. non est itaque ex simplicitate uel ex unitate temporalium. quod tam esse quam operatio nes ipsorum reducuntur ad eandem mensuram cum motu. sic etiam si comparantur eulterna ad temporalia non est ex perfectione ipsorum. quod alia mensura mensurat eorum esse. et alia eorum motus et operationes. sed magis est ex eorum perfectione ut quod habent esse eternum et esse stabile. id eorum esse habet aliam et aliam mensuram quam operationes. Dicimus autem quod si comparantur eulterna ad temporalia non est ex eorum imperfectioe quod alia et alia mensura mensurat esse eorum quam operationes. quod si comparantur eulterna ad deum posset haberi assignari causa imperfectioe eulternorum. Nam esse uel et operatio mensurat mensuram permanente. esse autem nunc et operationes temporalium mensurat mensuram successiuam. eulterna ergo tenet modum medium: quod eorum esse mensurat mensuram permanente. operationes uero mensura successiua. posteriora ergo sunt eulterna temporalibus. quod non totum quod est in eis mensurat eandem mensuram. videlicet successiua et imperfectiora sunt deo. quod non totum quod est in eis mensurat mensuram permanente. quod ergo eulterna secundum aliquid eorum mensurant mensuram permanente. et secundum aliquid mensura successiua. hoc est quod superant temporalia et deficiunt a deo. **T**ertio autem difficultas sumpta ex diuersitate inceptionis eulternorum si considerentur ante dicta de facili soluitur. Nam cum distinguimus de prioritate et posterioritate. diximus quod in euo secundum se quantum ad suas partes non erat prioritas et posterioritas. sed secundum se totum et respectu alterius mensura non est inconueniens in euo esse prioritatem et posterioritatem. Nam eum cum nihil de eo prioriter est: totum postea incipit esse. et si deus uellet eulternum annihilare eum illi eulterni quod nunc totum est post illi annihilacionem nihil de ipso esset. secundum ergo se totum est ibi aliquid modus prioritatis. et respectu alterius mensurae ibi potest esse prioritas et posterioritas. potest enim esse prioritas et posterioritas in euo respectu temporis et e contrario et in uno euo respectu alterius eui. potuisset enim deus si uoluisset. fecisset enim tunc aliquo modo tempus et tamen non fuisset eum. dicimus autem quod aliquo modo quod tempus proprie non potest esse nisi in corpore perpetuo. corpus autem perpetuum sine euo esse non potest. quod esse cuiuslibet perpetui mensurat euo. Rursus si deus angelos fecit ante mundum: sicut aliqui doctores grecorum senserunt. fuit eum ante tempus proprie dictum. dicimus autem ante tempus proprie dictum. quod loquendo de tempore large non fuisset eum sine tempore. Nam si deus fecisset angelos ante mundum in ipsis angelis fuisset eum quantum ad eorum esse. fuisset etiam in ipsis tempus quantum ad eorum operationes. uerum quod

tempus proprie non nisi in motu primi mobilis. si deus fecisset angelos ante mundum fuisset eum. non tamen fuisset tempus proprie sumptum. quod non fuisset motus aliquid corporis. et quod dictum est de inceptioe: quod potuit aliquo modo eum ante tempus et e contrario: intelligendum est de destructione et desinere esse. quod posset aliquo modo desinere esse eum ante tempus et e contrario. imo secundum rei ueritatem ut nobis reuelatum est per scripturam sacram. tempus proprie sumptum cessabit et non cessabit eum. quod cessabit motus celi. et sol et luna stabunt in habitaculis suis. et tunc non erit amplius tempus. loquendo de tempore de quo nunc loquimur. quod non erit motus celi. potest ergo in euo esse aliquo modo prioritas et posterioritas respectu temporis. Rursus in uno euo potest esse prioritas et posterioritas respectu alterius eui. quod posset deus post creationem unum eulternum creare alio eulternum. eum ergo ipsius eulterni posteriori creati esset posteriori euo eulterni creati prioriter. quod si dicat aliquorum ponentium fuisset non esse nisi unum eum quod ponitur esse in primo eulterno. dicemus quod etiam in sustinendo hanc positionem adhuc est uerum quod in uno euo potest esse prioritas et posterioritas respectu alterius eui. Nam posset deus annihilare primum eulternum. quo posito incipit esse eum in alio eulterno. quod annihilato primo eulterno secundum eulternum incipit esse primum eulternum. eum ergo primi eulterni annihilati fuisset prioriter. et eum quod poneret in alio eulterno incipit esse posteriori. quantum tunc ergo eulterna simul incipiunt non arguit in euo secundum se. et secundum suas partes esse prius et posteriori. sed arguit quod unum eum potuit incipere prius quam aliud quod concedamus. sed propter tale prioritatem non est concedendum eum esse mensuram successiuam. quod mensura successiua non dicitur quilibet prioritatem. uel ad mensuram successiuam non sufficit quilibet prioritas et posterioritas. sed prioritas et posterioritas partis post partem facit successiuam mensuram. ut ideo tempus est successiua mensura quod parti priori succedit pars posterior. quod si tempus totum simul incipit et postea totum simul desineret uel haberet aliam prioritatem et posterioritatem dum non haberet partem post partem non meretur dici successiua mensura. et quod hoc in euo est impossibile ponere. id in euo totum mensurat totum. nec est ibi possibile ponere quod pars succedat parti. unde augustinus. 12. de ci. del. ca. 16. immortalitate angelorum. id eorum esse perpetuum negat habere preteritum et futurum. dicit enim quod immortalitas angelorum non transit in tempore nunc preterita est quasi iam sit. nec futura quasi nondum sit. In ipsa enim angelorum immortalitate. id in illorum esse perpetuo. non est ibi preteritum et futurum. quod pars ibi non succedit parti et proprie loquendo non est ibi successio. **D**istincto qualiter est distinguendum de priori et posteriori in euo ne per equiuocationes decipiamur. uolumus adducere rationes ad propositum ostendentes quod non sit in euo successione ponere quod est principale questum et quod proponebat tertio declarandum habet autem satis hec ueritas si considerentur prebita. ad maiorem tamen declaracionem intentionis cordis uolumus ad propositum triplicem rationem adducere. propter quod sciendum quod eum quantum ad presens spectat potest ad tria comparari. est enim eum mensura media inter eternitatem et tempus. Rursus eum fundat in esse sicut tempus in motu ut patet si considerentur dicta dionysij in. 10. de di. no. eum ergo uel comparabit ad eternitatem a qua deficit que est mensura inferior. uel comparabit ad tempus quod excellit et super quo est superior mensura. uel comparabit ad esse in quo fundat ex his autem tribus comparationibus sumuntur tres rationes declarantes istud. prima ratio talis. Nam secundum deum. 10. de di. no. non omnia et absolute ignota et uere eterna scriptura dicit eterna quod omnia que non sunt simpliciter et uere eterna scriptura dicit eterna esse quod principat aliquas proprietates eternitatis. simpliciter enim

De mensura angelorū

et vere eternus est solus deus. angelis si cōpetit eternitas: hoc est per quādam participationē. eui ergo quōd dicitur esse angelorum mensura nihil est aliud quā quedam participatio eternitatis. imo si uolumus secundum proprietatem uocabuli loqui eui idē est quōd eternitas. eternitas enim habet unum modum et huiusmodi potest dici quasi eternitas uel eternitas et eui ab eē dicitur. eui enim et eternus ab eē sumpta sunt. etia eui que habent eē eternū uel que habent eē nō imobilitate uel inuariabiliter dicuntur mensurari euo uel eternitate. imo secundum quosdam eternū dicitur est per sincopā ab euiterno. et eternitas dicta est per sincopā ab euiternitate et si bene considerent dicta dicitur. et dionysius nō distinguunt inter eui et eternū. quōd aut idē significet eui quōd eternū per huiusmodi qui in diuinationibus quos facit de lucis est. ait quod ab esse deriuat: eui. et idē ibidē subdit quod eternitas est idē quōd eui. sicut sic sit et licet eternitas et eui idē significet: actū penuria uocabulorum hoc fecit: ut eternū acciperet per eternitatem simpliciter. et eui per eternitatem participatam. Iō de dicit eē eternus quod mensurat eternitatem simpliciter. angeli enim dicuntur mensurari euo quod mensurant eternitatem participatam. uidebū est ergo que sunt participationes eternitatis. uel uidebū est que sunt participationes eui quōd est idē quōd eternitas. et uidebū est quōd eui quōd est idē quod angelorum mensura uel quōd est idē quōd eternitas participata participat participationes eternitatis simpliciter. Sciendū est quod per proprietates eternitatis simpliciter. uel proprietates eui quōd est idē quōd eternitas simpliciter considerent uerba dionysii. 10. de di. no. sunt antiquū et inuariabile totū secundum totū metiri eternitas enim simpliciter dicit quod antiquū quod nō potuit incipere esse. dicit inuariabile quia nō potest desinere esse. dicit totū secundum totū metiri: quod pars ibi nō succedit parti. habet enim partem tempus nō potuit incipere nec potest desinere. attamen ubi pars succedit parti. sic ergo loquēdū est de tempore secundum partem. attamen secundum ueritatem et potuit incipere et incipit: desinere et desinet. tempus ergo habet participationes factas in nullo participat participationes eternitatis. nec partem ad nō posse incipere eē. nec partem ad nō posse desinere. nec partem ad totū secundum totū metiri. Eui uero quōd cōi noie dicit eternitas participata. nō participat participationes eternitatis partem ad nō posse incipere quod potuit incipere et incipit. nec partem ad nō posse desinere quod si nō desinit potest tamen desinere. Si ergo participat aliquid participationes eternitatis ut possit eē eternitas participata. dicitur est quod ei cōpetit totū habet totū metiri. sicut eui incipere uel desinere forte per se nō faciat dicitur in mensura. quod secundum quosdam tempus potuit nō incipere et eui etiam quolibet horum posset desinere. quo posito si tempus nunquam incepisset et nunquam desineret nō haberet essentialē dicitur ad seipsum. attamen si tempus eēt talis participationis quod nō potuisset incipere et nō posset desinere tempus quod poneret eē tale haberet essentialē dicitur ad tempus de quo nūc loquimur. eui ergo et tempus partem ad incipere et desinere nō deficiunt nisi habet uoluntate dei creatis. hoc est enim solū de ratione eternitatis simpliciter quod ipsa sit necesse eē simpliciter. ut quod nec potuit incipere nec potest desinere. tempus autem et eui poterūt incipere et inceperūt et utrumque potest desinere eē. Si autem desinit eē tempus et eui. hoc est quod sic ordinauit sapientia creatoris. Si ergo cōparet eui ad eternitatem. uel eui nō est aliquid eternitas participata quod tempus: uel nō plus participat de participationibus eius quod tempus. uel si plus participaret quod oportet ponere necesse est quod ei cōpetat totū habet totū metiri. et quod idē totū secundum totū metiri quōd nō est mensura successiua. per loquēdo nō erit eum successiua mensura. **S**ecunda uia ad hoc idē sumit si cōparet eui ad tempus. Nam secundum pculū proponē. quod ois eternitas est mensura eternoz et ois tempus temporalium. et hec due mensure sunt solū in entibus uite et moris. pbat enim ibi pculus quod nō sūt ibi due mē

sure entium uel durationē entium. sicut et tempus. Nam quod dicitur mensurat durationē alicuius uel idē pculus ait. uel hoc est secundum partem quod pars potest mensurari. ut quod motus nō est totus simul. sed pars habet eē post partem. et idē sicut habet eē sic mensurat et talis mensura est tempus. uel hoc est secundum totū. ut quod illud quod mensurat est totū sicut et idē totū mensurat totum et talis mensura est eternitas. et quod nō est dare mediū inter mensurare totū sicut et nō mensurare totū simul potest post partem. idē nulla est mensura que nō sit tempus uel eternitas. sed tamen distinguunt de eternitate. quod est eternitas simpliciter qua mensurat deus: et est eternitas que cōi noie dicitur eui. essentialis ergo dicitur iter eum et tempus est quod tempus est mensura secundum partem. eui autem secundum totū. imo quod dicitur nō est mensura secundum totū sicut mensurat partem post partem illa mensura est tempus. quod hec est essentialis dicitur cōpletiua tempus quod mensurat partem post partem. ut per si considerent uerba pculi. hoc idē per si considerent uerba aug. 2. de ci. de. ca. 7. quod nullū possit eē tempus si nulla eēt creatura cuius mutabilibus moribus ageret. hoc est ergo tempus quod agit mutabilibus moribus creature. et quod hoc est de ratione moris quod nō sit totū sicut hec est cōpletiua dicitur tempus quod sit mensura secundum partem et quod nō mensuret totū sicut eui ergo et si cōpetat ad eternitatem cuius est quedam participatio cōpetit ei nō habet successione. sicut metiri totū secundum totū quod in hoc eternitate participat. et si cōpetat ad tempus cōpetit ei hoc idē: quod in hoc habet essentialē dicitur ad ipsum. uel ergo eui est idem quod tempus si est mensura successiua et si est mensura secundum partem uel si essentialiter differt a tempore oportet quod nō cōpetat ei metiri secundum partem et habet successione quod hoc est essentialē tēpori. **T**ertia uia ad hoc idē sumit ex ipso eē in quo sūd dat. possum autem distinguere quadruplex eē. uidelicet eē dei eē euiterno: eē temporalium: et eē accētiuz. et possumus distinguere triplicē uariabilitate. uidelicet secundum exēntiaz: dispositionē: et possibilitatē. oēs autem hec tres uariabilitates possunt cōpetere ipsi eē accētiuz. et potissime cōpetūt ipsi eē accētiuz suscipiētū magis et minus. due autem istarum uariationū cōpetūt ipsi eē habet temporalium. una autem cōpetit ipsi eē euiterno. nulla autem cōpetit uel cōpetere potest eē diuino. eē autem accētiuz et potissime accēdiētū suscipiētū magis et minus potest uariari secundum exēntiam: dispositionē: et possibilitatē. secundum exēntiam quidē: quod oportet in tali esse dare gradū. una enim et eadē forma calorū secundum quod uenit secundum magis et minus dispositū dat ei magis et minus eē calidū. ipsum ergo eē calorū eēt secundum exēntiam quā habet in se suscipit uariationē quod potest eē perfectū et imperfectū. et si tale eē suscipit uariationē secundum exēntiam quā habet: certū est quod suscipit uariationē secundum dispositionem. quod potest eē in mā magis et minus disposita. et certū est quod recipit uariationē secundum possibilitatē. quod potest uariari de eē ad nō eē et eōuerso. eē autem habet corruptibilitū nō habet partem secundum exēntiam. nec uariat habet exēntiam. quod forme habet dāt eē specificū. cū quod quod aut uariationē facta in tali eē uariat spēs. tale ergo eē in sua exēntia uariationē nō suscipit sed est punctale et simplex. suscipit tamen uariationē secundum dispositionē. quod potest esse in materia magis et minus disposita. ut forma aque cum est in mā frigida est magis mā sibi disposita et proportionata quod cuius est in mā calida. imo posset aq̄ inter calefieri quod resolveret in subtilius corp⁹ et ulterius nō eēt aq̄. suscipiūt enim forme habet magis et minus nō secundum se. sed secundum accidentia eis aduenientia siue adiuncta secundum que disponuntur ut fortius stent in materia. ut cū sunt coniuncta accidentibus proportionis uel disponuntur ut citius deficiant et corrumpantur ut cum sunt cōiuncta accidentibus oppositis. suscipit etiam eē substantiarum corruptibilitū uariationē habet possibilitatē et potest uariari de eē ad nō eē et eōuerso.

esse aut eulternoꝝ nec fm existentia: qz nō hnt prez
 z partē. nec fm dispōnez qz nō pōt eē in sba magis z
 min⁹ suscipit. nō eni sic dicemus de eulternis sicut de
 sba corruptibilib⁹. in ipis eni passio magis scā abij
 cit a sba. pōt eni aliq uariatio fieri in istis corruptibi
 lib⁹ per quā disponit ad nō eē. sed nihil tale pōt fieri
 in eulternis. eē ergo illoꝝ nec fm exntiaz nec fm di
 spositiōne uariationē suscipit. s3 si est ibi aliq uariati
 onis modus: hoc est qz tale eē pōt deficē nō fm nāe
 cursuz: s3 fm subtracōne diuine influēt ie. eē aut dū
 nus est oino a uariatiōe semotū. p3 itaqz qz eē accntiū
 suscipiētū magis z min⁹ h3 gradus z h3 ptē z partē
 fm exntia. z iō fm se in tali eē pōt esse mot⁹ z fm se
 tale eē pōt mēsurari tpe. eē aut sbaꝝ corruptibiliū s3
 suā exntiaz nō h3 gradus: s3 est qd pūctale. h3 tñ gra
 dus fm dispōnez māe in qua existit. iō ipm fm se nō
 mēsurat mēsurā successiua. iō z si mēsurat mēsurā suc
 cessiua qz mēsurat istāti tps hoc est per accntō qz h3
 eē mobilr ut est in mā suscipiēte srias dispositiōes. s3
 eē eulnoꝝ vni z idē nō h3 gradus. nec s3 exntia nec
 fm dispōnez. iō nō pōt sibi eē successio fm ptē. ut qd
 vn⁹ gradus succedat alteri sicut in accntib⁹. nec s3 di
 spositiōne. ut qz dispositio in nā eulni gradati suscipi
 at cōplemētū. ul⁹ qz vn⁹ gradus succedat alci. si aut est
 sibi aliq uariatiōis modus hoc nō erit s3 ptē z prez
 nec qtuꝝ ad exntia nec qtuꝝ ad dispōnez. s3 solū erit
 s3 totū. put totū pōt icipe eē z totū desinē. igit cū ni
 hil mēsurat mēsurā successiua: nihil qd h3 partē post
 ptē si pōderet eē eulno sup qd fundat eū z qd mē
 surat euo nō pōt mēsurari mēsurā successiua. qz non
 h3 ptē post ptē nec qtuꝝ ad exntia nec qtuꝝ ad dispo
 sitionē. ppt qd eū qd ē mēsurā talis nō ē mēsurā suc
 cessiua: nec ē mēsurā s3 ptē: s3 solū s3 totū. nec tñ est
 ita mēsurā s3 totū sic etnitas. Na etnitas sic mēsurat
 eē diuinū qz illō eē nō pōt deficē gdati nec s3 exntia
 nec fm dispōnez: ut qd deficiat pars post ptē. nec etiā
 pōt deficē totū sil. s3 in eē eulternoꝝ: s3 nō possit esse
 defect⁹ ptis post ptē nec fm exntia nec fm dispōnez
 sicut in eē accntiū z in esse sbaꝝ corruptibiliū. pōt tñ
 sibi eē defect⁹ fm totalitatē. qz sic totū illud eē simul
 icēpit: sic totū simul possit deficere. mēsurat ergo eē
 eulnoꝝ mēsurā nō successiua. que tñ est ualde diffe
 rens ab eternitate simplr qua mēsurat esse diuinum.

Ad primū dicēdū qz in euo nō est dare plura
 istātia. nec dicem⁹ tñ qz in codē in
 stāti eul possit eē creatio eulterni z annihilatio ei⁹. s3
 creatio eulterni fuit in istāti eul. annihilatio aut ei⁹ nō
 poterit eē in istāti s3 in destructiōe istātis: ut est phita
 dissul⁹ manifestū. **Ad 2^m** dicēdū qz in euo pōder
 rato s3 se fuisse pteritū z futurū eē nō sūt idē nec aliō
 qz nec est ibi fuisse nec futurū eē s3 eē tñ. attñ h⁹ eē
 est eē picipatū. z iō s3 qtuꝝ ad eē nihil sibi trāseat in
 pteritū nec expectet in futurū: pōt tñ totū deficē sil
 z totū eē z icipe sil. si aut est futurū hoc est per cōpa
 tionē ad tps s3 rei ueritatē: uel ad tps imaginatū. ut
 iō in tali euo est pteritū z futurū: qz ipm in se nō uari
 atum assistit tpi pterito z futuro. z qz hoc est de rōne
 tps pteriti qd impossibile sit nō fuisse. qz eni pteritūz
 est impossibile ē nō fuisse pteritū. igit cū dicim⁹ qz de⁹
 nō pōt facē angelū nō fuisse hoc est rōne tps pteriti
 qz necesse est eē pteritū. attñ si uellem⁹ pprie loq
 cerem⁹ qz de⁹ facit angelū eē: z si placeret sibi faceret
 eū nō eē. attñ nō possit facē ipm sil eē z nō esse. iō si
 ponis āgelū eē dū est nō pōt nō eē. circūscripto ergo
 tpe nō dicim⁹ angelū fuisse nec futurū eē s3 eē. z si ue
 rificat qz de⁹ nō pōt facē angelū nō fuisse. dicem⁹ qz

nō posset fieri angelū nō fuisse. hoc est qz nō pōt fie
 ri qz angelus nō sit dū est. z si uerificat qz pōt angelus
 nō futur⁹ eē. hoc est qz pōt angelus post eē hie nō eē.
 in suo tñ eē nō est pteritū eē. nec futurū eē. sed esse.
Ad 3^m dicēdū: qz per se loquēdo z qtuꝝ ad mēsu
 rā ppria nō est dare istās in quo icelligētia destrua
 tur. qz si destrueret icelligētia hoc nō est in istāti eul.
 s3 in destructiōe istātis. si g per se loquēdo z qtuꝝ ad
 mēsurā ppria eēt dare istās in quo deficeret icelligē
 tia: bñ pcluderet argu^m qz mēsurā illa cui⁹ eēt illō in
 stās per se mēsurā eēt eulni. s3 nō est dare tale istās.
 qz ut dixim⁹ loquēdo de istāti eul nō corrupit eulniū
 nec pōt corrupi in istāti sed in destructiōe istātis.
Ad 4^m dōz: qz si nullū eēt tps adhuc posset de⁹
 creare z annihilare eulniū. s3 hoc nō eēt in alio z alio
 istāti cui. s3 creatio eulni eēt in istāti z annihilatio ei⁹
 in destructiōe istātis. **Ad 5^m** dicēdū: qz circūscri
 pro oi tpe erit in euo pziortas z posterioritas. qz nō
 oia eulna sil iceperūt. s3 h⁹ pziortas z posterioritas
 nō erit in ipso euo fm se. s3 erit in vno euo per cōpa
 tionē ad aliō eū. put supius diffusius est expressum.
Ad 6^m dōm: qz eē tps mēsurat mēsurā successi
 ua. qz pōt nō eē fm nāe cursū. s3 eē eulnoꝝ nō mēsu
 rat mēsurā fluxibili. qz nō pōt nō eē fm nāe cursū. s3
 solū s3 subtracōne diuine influētie. qz si qrat qd hoc
 faciat ad hoc: qd eē alicui⁹ nō pteat ad mēsurā flu
 xibili. dicem⁹ qz agēs nāle nō pōt imutare uel tollere
 eē alicui⁹ nisi ei⁹ s3 exntiaz uel s3 dispōne h3 gradus
 z ptes. qz semp agēs nāle nunq imutat aliqd i muta
 tiōe reali nisi ptē post prez. z qz hoc est de rōne tps
 qz sit mēsurā fm ptē. ul⁹ hoc est uniuersalr de rōne mē
 sure successiue iō qz nō h3 ptē post ptē: nec s3 exntia
 nec fm dispōne mēsurā successiua. pe loquēdo mēsu
 rari nō pōt eē angelicū s3 possit deficē per subtracō
 nē diuine influētie. attñ qz nō pōt deficē fm nāe cursū
 nō h3 ptē nec fm exntiaz nec fm dispōnez iō nō mē
 surat mēsurā successiua. **Ad 7^m** dōz: qz tps per se
 z pmo mēsurat mot⁹ z operatiōes. eū tñ per se z
 pmo mēsurat eē. iō ergo supponit qd d3 pbare. sup
 ponit eni qz eū per se z pmo mēsurat opatiōes z
 mot⁹ sic z tps z iō supponit ipm eē mēsurā successi
 uaz z tps. si dicat qz opz sic eē. qz se h3 eū ad eulna
 sic tps ad tps. iō sic tps mēsurat mot⁹ z opatiōes
 tps. ita eū mēsurabit mot⁹ z opatiōes eulnoꝝ.
 dicem⁹ qz istō sic nō est p oēs modū sic h3 eni se eū
 ad eulna sic tps ad tps. qz eū ē mēsurā eulnorū
 sicut tps tps. tñ ut dixim⁹ istud sicut nō est per oēs
 modū. qz tps in tps lib⁹ per se z pmo mēsurat motū
 eū aut in eulternis per se z pmo mēsurat eē. **Ad**
8^m dicēdū: qz si de⁹ stati post istās creatiōis angeli
 annihilaret ipz: ita qz angelus nō duraret nisi per in
 stās tps. adhuc fuisset duratio angeli. Na hoc est in
 mēsurā successiua qz mēsurā nō est sil cū suo istāti. sed
 in mēsurā pmanēte nō sic est eni talis mēsurā tota sū
 in suo istāti. fuisset ergo eū etiā si angelus non du
 rasset nisi in instanti uel per vnūz instans temporis.
Ad 9^m dicēdū: qz cōseruatio presupponit crea
 tiōne s3 modū icelligēdi. s3 nō est necesse qz psuppo
 nat ea fm pziortate z posterioritate duratiōis. si eni
 angelus fuisset creat⁹ in alio istāti: z stati post illō istās
 fuisset annihilat⁹. ueꝝ fuisset dicē qz de⁹ creatū ange
 lum in instanti z cōseruauit ipsū per instans. uel
 possum⁹ dicere qz sibi pzius z posteriorius nō est nisi fm
 imaginatiōne nraz nō qz in ipso eē sic angelico aliqd
 decedat uel accedat. uel possum⁹ dicere qz creatio z
 pseruatio nihil addūt supra eulniū nisi respectū quē

De mensura angelorū

dā ad efficiētē. nec est incōueniēs q̄ vn̄ istoz respectuū s̄ vnū modū itelligēdi p̄cedat aliū. nec ēt ē icōueniēs q̄ vn̄ istoz respectuū possit itelligi esse alioquo mō sine alio. q̄ sp̄ āgelus p̄seruat in eē nō tñ semper creat. s̄z hic nō arguit successiōnē in ipso eē angelico q̄z semp̄ manet idē eē angelicū. s̄z solū arguit aliūm 7 aliū modū depēdētē a cā sua. p̄pon. s̄. eē angelicū aliū 7 alr̄ depēdeat a cā sua dicat 7 creati 7 p̄seruari. q̄ aut̄ alij modū depēdētē s̄m quos eē eulterni oī creati 7 ānihilari uel p̄seruari s̄m nālez itelligētā habēt quādā p̄ioritatē 7 posterioritatē adiūicē nullū est incōueniēs. nec p̄pter hoc in aliquo p̄radicē pōni nō ostēre. ¶ Ad 10^m dīcēdū: q̄ angeli in suo eē nec hnt̄ p̄teritiōnē nec futuritiōnē. Ad dictū autē anselmī respōdebim⁹ dādo itelligere suū dictū. vult enī ipse ibi. p̄bare q̄ de⁹ ante oīa etna 7 ultra oīa eterna 7 q̄ deus solus est simplr̄ eternus. q̄ triplr̄ p̄bat. p̄mo q̄ eē alioz eulternoz est ab eē diuino cātuz. Scōdo q̄ tale eē est ab eo p̄seruati. Tertio ex eo q̄ tale eē est uarietati cōiūctū. Nā sicut de⁹ est ante oīa q̄ oīa sūt ab ipso. ita de⁹ est post oīa q̄ nihil pōt esse s̄m ipso. Nā ut supra dicebam⁹ si mūdus fuisset ab eterno cuz cā sit p̄ior natura effectu adhuc deus fuisset an̄ mūdū q̄ mūdus fuisset creat⁹ ab ipso sic q̄tū cūq̄ mūdus duret in p̄petuū de⁹ est ultra oēm creaturā. q̄ sicut oīs creatura est ab ipso. iō ipse est an̄ oēz creaturā. sic q̄ nulla creatura pōt eē sine ipso. iō ipse est post oēm creaturā. iō ait ansel. eodē libro. 7 ca. an̄ oīa es q̄ anteq̄ fieret tu es ultra ea que finē nō hnt̄ es q̄ illa sine te nullaten⁹ eē possūt. Scōdo mō de⁹ est ultra eē eulternoz 7 ei magis cōpetit̄ eulternitas q̄ eulterniō. q̄ eē eulternoz de se est defectibile 7 pōt itelligi nō eē. 7 iō tale eē aliquo mō finit⁹: q̄ cū nō sit nisi per aliud. 7 cū nō sit nisi p̄seruet ab alio pōt cogitari nō eē. s̄z p̄stat q̄ illō q̄ nullo mō h̄z finē est ultra ea que aliquo mō hnt̄ finē. de⁹ ergo qui nullo mō h̄z finē q̄ nō pōt cogitari nō eē est ultra esse eulternoz. q̄ aliquo mō h̄z finē. 7 q̄ pōt cogitari nō eē. Tertio mō hoc idē p̄batur per ansel. ex eo q̄ eē eulternorū est uarietati p̄iūctū. Nā h̄z tale eē in se nō habeat p̄teritiōnē 7 futuritiōnē est tñ p̄iūctū motiōib⁹ 7 opatiōib⁹ angeloz que futuritiōnē 7 p̄teritiōnē hnt̄. Iō angeli nō hnt̄ q̄ p̄teritū est nec q̄ futurū est nō q̄ in suo eē successiōnē in suis opatiōib⁹ nālibua. ex hoc ergo nō arguit q̄ in euo q̄ mēsurat eē angeloz sic successiō. sed q̄ sit successiō in tpe q̄ mēsuratur opatiōes ei⁹. ex hac ēt tertia via arguit q̄ de⁹ sit magis etern⁹ 7 q̄ sit ultra oīa. q̄ nullo mō h̄z in se futuritiōnē nec p̄teritiōnē. nec q̄tuz ad sitū eē p̄p̄riū nec q̄tuz ad suas intrinsecas opatiōes. ¶ Ad 11^m dōm q̄ res sicut se h̄z ad agere ita se h̄z ad eē 7 ēt eōuerso istud tñ eē nō solū est eē s̄bale s̄z accitale ut sic ignis se h̄z ad eē calidū sic se h̄z ad calefacere. imo si ignis nullā uariationē suscipet in eē s̄bali. solū tñ uariare ēt in esse calido p̄ns eēt q̄ uariare ēt in suo agere. Nā h̄z q̄ haberet aliter 7 alr̄ eē calidū aliter 7 alr̄ calefacēt. eulternū q̄ totū suū eē s̄bale h̄z s̄l. totū tñ eē accitale nō h̄z s̄l q̄ s̄m q̄ se p̄uertit per uolūtātē sup̄ aliāz 7 aliā sp̄z. sicut alr̄ 7 alr̄ iformat̄ itellect⁹ ei⁹ 7 sit in eo alia 7 alia itellectiō. ¶ Ad 12^m dōz: q̄ oī deoz. i. eulterna sūt corporalia s̄m nāz. nō q̄ alq̄ agēs nāle s̄m nāe cursuz possēt ea annihilare uel corrūpe. S̄z q̄ sua nā derelicta sibi 7 subtracta diuina istuētia de ficerēt 7 nō subsisterēt. s̄z q̄ sic deficit totū s̄l deficit. p̄pter q̄ nō oīz q̄ mēsuret mēsurā successiua. ¶ Ad 13^m dīcēdū: q̄ itelligētā p̄ficiat̄ eternitati 7 extēdi.

s̄m ea nō q̄ nō sit simplex nō hoc dictū est q̄ duratio itelligētē extēdat s̄m successiōnē uel q̄ habeat p̄tē 7 partē. s̄z iō oī itelligētā extēdi s̄m eternitatem. q̄ q̄tuz ad oīa sua mēsurat̄ eternitatē participatāz sine euo iō extēdit s̄m ea que p̄ficiat̄ ei. aīa vō nō extēdit s̄m eternitatē loquēdo ēt de eternitate p̄ticipata. q̄ deficit ab ea 7 nō p̄ficiat̄ ei 7 hoc videmur p̄radicē dictis n̄ris. q̄ videmur p̄cedē q̄ opatio angeli mēsurat̄ eternitatē p̄ticipata. s̄z de hoc in sequētī q̄ōne p̄tebit. ad p̄sens aut̄ p̄cedat q̄ hoc mō itelligētā extēdit s̄m eternitatē q̄ p̄ficiat̄ ei. nō q̄ in suo eē habeat p̄tē 7 partē nec successiōnē. ¶ Ad 14^m dīcēdū: q̄ si eēt h̄iet mēsurā p̄p̄riā in oīb⁹ eadē mēsurā mēsurare tur in oīb⁹. uerū q̄ in aliq̄b⁹ est q̄si s̄z p̄ditiōnē extra neā iō in eis nō h̄z mēsurā p̄p̄riāz s̄z q̄li extranea. p̄a enī p̄ditiō sapie est q̄ illō in quo est factat q̄ se heat sapiēter. 7 p̄a p̄ditiō fortitudinis est q̄ factat illud in quo eē q̄ se heat fortit. q̄ q̄li p̄a p̄ditiō ip̄si⁹ eē q̄ illō in quo est factat q̄ se heat eulternit. uerū tñ hec p̄p̄ria p̄tē lōge distare a p̄mo p̄ticipio in quo est tē per oēz modū s̄m p̄as rōnē. ita q̄ ipse de⁹ est p̄e qui est recliptū eē ualde distat ab hac p̄ditiōe ut nō recipiat eē eulternū. s̄z mot⁹ iō eē in eis magis trahit ad modū motus. q̄ eē h̄z nāe cursū deficiūt uariabilitate. p̄tē q̄ tale eē nō mēsurat̄ euo q̄ est mēsurā exn̄tū 7 h̄ntū eē eulterni. s̄z magis reducit̄ ad mēsurā successiua. esse ergo in oīb⁹ creaturis est aliquo mō p̄iūctū uariatiōi s̄z tñ eē eulterni sic est eulternorū p̄iūctū s̄m nāe cursuz deficiūt uaria est eē eternū. 7 nunq̄ deficiet. p̄tē q̄ sua mēsurā est eui. q̄ de eē trāsmutabiliū dīcē nō possum⁹. esse ergo in oibus nō mēsuratur eadē mēsurā ut supponebat ratio q̄ quare contingat 7 h̄c 7 in solutiōne p̄ncipali causam assignauimus.

Questio querit: Utrū angelus q̄tū ad suas opatiōes mēsuret tpe. 7 vi q̄ nō. q̄ illō q̄ p̄cedit tps 7 remanet post tps nō mēsurat tpe. sed opatiōes angeloz p̄cesserūt tps saltē s̄m opatiōnē p̄ntiū angelos fuisse an̄ mūdū p̄ductos. uel si nō p̄cesserūt poterūt p̄cedere q̄ poterūt angeli ante mundū cognoscere. ¶ Rursus opatiōes angeloz remanebūt post tps cessate motu celi nō ergo mēsurant tpe. ¶ p̄. cū angelus sit quēdā lux sp̄ialis est multo uirtuosior: q̄ lux corporalis. s̄z lux corporalis se multiplicat in istā ut p̄ per ph̄z in scōdo de aīa. ergo multo magis angelus opabit̄ in istā. nō ergo mēsurabit̄ tpe opatio sua. ¶ p̄. opatio angeli sequit̄ eē. q̄ sic res se h̄z ad eē sic 7 ad agē. sed eē angeli mēsurat̄ euo ut est per sup̄ h̄ituz manteste. ergo 7 ei⁹ opatio mēsurabit̄ euo. ¶ p̄. angelus pōt stare in sua opatiōe q̄tuz placet sibi. q̄ sic per uolūtātē pōt stare in illo itelligere siue in illa itellectiōe uel in illa opatiōe q̄ diu uult. s̄z ut p̄bat ex quo itelligit̄ aliqd̄ semp̄ uult itelligere illud 7 semp̄ uult stare in illa itellectiōe. mēsurabit̄ ergo sua itellectiōe mēsurā p̄manēte sine euo. nō aut̄ mēsurabit̄ mēsurā successiua. q̄ angelus nunq̄ uult mutari ab opatiōe sua 7 per p̄sequēs q̄ nunq̄ mutet̄ p̄. Nā p̄h̄ in scōdo rhetoricoz. uult q̄ mutari sit delectabile q̄ nā est mutabile. s̄z angeli hnt̄ mēsurāz inuariabile. nō est q̄ eis delectabilis mutari. nec pōt ab eis eē uolūtū. ¶ p̄. opatiōes āgeloz nō sūt mot⁹ q̄ tūc itelligerēt succel siue. ut si itelligerēt lapidē itelligerēt p̄tē post p̄tē q̄ flz est. q̄ talis successiō nō pōt eē in eoz itelligē. imo cuz nō intelligāt cū discursu in eoz itelligere nō cadit successiō. tale ergo itelligere nō est mot⁹ nec etiā est mutātū eē: q̄ mutātū eē cū sūt tres mot⁹ p̄sup-

ponit motū. sed qz nō est mot⁹ nec mutari eē. no pri-
 net ad mēsurā successiuā nec mēsurat tpe. hi⁹ autē sūt
 opatiōes angeloz. § 7c. ¶ **¶**. fm auctore de causis
 itelligētia parificat eternitati. aia aut nascit in orisō
 te eternitatis. s; si p̄siderat mēs illi⁹ auctoris. ideo qz
 itelligētia parificat eternitati fm nihil sui mēsurat tpe.
 nihil eni est itelligētia qd mēsurat tpe. opatiōes ergo
 nō trāseūtes sed exntes in ipsa itelligētia tpe mēsurā
 ri nō poterūt. ¶ **¶**. queret de vna z eadē itelligētia
 opatiōe qua mēsuret. p̄stat aut q nō mēsurat tpe. qz
 nō est successiua nec h; partē z ptē. nec ēt vna z eadē
 opatio poterit mēsurari nūc tps ut istāti. qz talia sūt
 mēsurā ibe. sed si opatio nō mēsuret nec tpe nec istā
 ti p̄ns est q mēsuret euo. ¶ **¶**. dicebat q vna z ea-
 dē opatio mēsurat instāti. p̄tra: instāti mēsurat mobi-
 le siue illud qd fluit. ut p; per p̄m. 4. phic. sed opa-
 tio nō est id qd fluit s; magis est ipse flux⁹. § nō mēsu-
 rat istāti. z ut p̄batū est nō mēsurat tpe. nō igit mē-
 surabit mēsurā successiua. ¶ **¶**. tps fundat in p̄mo
 moru z per primū motū mēsurat alios mot⁹. Si er-
 go opatiōes angeloz mēsurarent tpe: oporteret q
 hi⁹ tps fundaret in primā opatione angeli: z per hi⁹
 opationē primā mēsuraret opatiōes alias. sed nō est
 dare talē p̄mā opationē in āgelo que sit mēsurā oiu; z
 alioz uel aliarū opationū. ergo nō est ibi dare tēp⁹.
 Nā z in istis corp. lib⁹ si nō eēt dare p̄mū motū qd
 eēt cā oium alioz motū nō e. t dare tps qd mēsurā
 ret hi⁹ mot⁹. ¶ **¶**. eē angeli q̄tūcuq; possit nō esse
 qz ois creatura pot deficere ab eē. attñ qz hi⁹ eē non
 h; partē z parte iō mēsurat euo. ergo a sili q̄tūcuq;
 āgelus possit a sua opatiōe desistere. attñ qz illa opa-
 tio est simplex z nō h; ptē z partē cū tps sit mēsurā
 mēsurā partē possit ptē ei⁹ opatio nō mēsurabit tpe
 sed euo. ¶ **¶**. qd per solā uolūtātē subtrahit nō mē-
 surat tpe: qz tūc uolūtātē dei uel opatio illa qua angeli vi-
 dent deū tpe mēsurāret. qz si uellet uidere deū z uel-
 let se aduertere ab hoc ipso cēt aduersi z nō uide-
 ret deū. s; ut dictū est āgelus stat in opatiōe sua q̄tū
 uult z per solā uolūtātē desistit ab opatiōe. § 7c.
 ¶ **¶**. dicebat q tps qd mēsurat opatiōes angelicas
 nō est eiusdē rōnis cū tpe qd est in motu primi mobi-
 lis. ¶ **¶**. Sed p̄tra. nō v; omittere hoc tps z illud nisi
 qz hoc est p̄tinuū. illud aut nō p̄tinuū. sed tps de se
 est numer⁹ z accidit ei q sit qd p̄tinuū. eē ergo p̄tinu-
 um uel nō p̄tinuū nō uariabit rōnē tps nec faciet tē-
 pus qd mēsurat opatiōes angelicas qd oī eē nō cōti-
 nuū. dicebat q talē tps qd mēsurabit opatiōes āgeli-
 cas pot poni in primo angelo. s; si poneret talē tēpus
 in primo angelo cū in ipso primo angelo multe opati-
 ones sint. oportet ibi dare aliquā opationē primā que
 eēt mēsurā oiu; aliaz opationū. s; hoc ponim⁹ in pri-
 mo angelo. § 7c. ¶ **¶**. In p̄trariū est. qz nihil est aliō tē-
 pus nisi mēsurā uariabilis. quecuq; ergo sūt uaria-
 bilis mēsurant tpe. sed ille opatiōes angelice sūt ua-
 riables. § 7c. ¶ **¶**. in quolibet āgelo sūt multe spēs
 qz ois itelligētia est plena formis ut oī in libro de cau-
 sis. s; itellec⁹ angelic⁹ nō pot sili actu iformari oibus
 alqs spēs. iformabit ergo successiue s; nō pot ergo
 eē successio in hi⁹ iformatiōib⁹ nisi sit successio in ipis
 intellectiōibus uel in ipis opationibus. ergo 7c.

R̄ideo dicēdū q in hac qōne sic p̄cedemus.
 qz p̄mo narrabim⁹ qd sc̄ti z doctores
 circa hāc materiā sentiūt. Sc̄do qz nra cognitio inci-
 pit a sensu z per ea que uidem⁹ in istis sensibilibus z
 mobilib⁹ opz in illa intelligibilia ascēdere. 3o uerita-
 tē illa quam sancti z doctores de hac questione sen-

tiāt per motū z per ea que sūt in motu studebim⁹ oc-
 clarare. Tertio adducem⁹ difficultates p̄tingētes cir-
 ca hāc mām z soluem⁹ illas. Quarto z ultimo addu-
 cem⁹ rōnes ad p̄positū ostēdētes q opatiōes ange-
 lice tpe mēsurant sicut z sancti z doctores sentiunt.

¶ **¶**. Propter primū sciēdū q sc̄ti z phī z doctores su-
 per hoc fundamēto se generalit̄ fundāt. qz nō est p̄-
 cessus a ualde distāti ad ualde distās nisi per mediū.
 iō opatiōes angeloz mēsurant mēsurā successiua. est
 eni uniuersū p̄nexū z media fm aliqd participat p̄di-
 tiōes extremoz. angeli ergo qui sūt mediū inter deuz
 z ista corporalia siue sensibilia q̄tū ad aliqd p̄cipat
 p̄ditiōes utriusq;. Nā hec sensibilia nō mēsurant nisi
 mēsurā successiua. totū ergo qd est in eis mēsurat uel
 tpe uel instāti tps. de⁹ aut nō mēsurat nisi mēsurā p̄-
 manēte. angeli aut tenebūt mediū. qz q̄tū ad aliqd
 mēsurabunt mēsurā p̄manēte ut q̄tū ad eoz s̄bam
 z eoz eē. z q̄tū ad aliqd mēsurabunt tpe: ut q̄tū
 ad eoz opatiōes. z hoc mō uniuersuz est p̄nexū z cō-
 glutinātū. qz semp media p̄nectūt extrema participā-
 do eoz p̄ditiōes. hoc mō totū est aliquo mō cōnexū
 qz infimū p̄nectit cū medio: z mediū cū supremo. nec
 est tñ modicū argumētū cū arguim⁹ ex p̄nexiōe uniu-
 uersi. qz uniuersū cū sit ualde bonū oī eē cōnexū z in-
 dispōne optima. ex hoc eni est in uniuerso armonia z
 pulchritudo idiosolubilia p̄cordia. qz sine primorū
 p̄iungunt p̄ncipijs sc̄doz. nō eni ista corporalia que
 sunt infima cōnecterent ipis spūalib⁹ nisi aliquo mō
 atringerēt ea que sūt infima in eis in ipis s̄bz spūa-
 lib⁹ est eē z opari. z eē est supra opari. hoc ergo mō
 spūalia ad sensibilia hñt quādā p̄nexiōnē. opari autē
 qd est infimuz in eis mēsurat tpe siue mēsurā successi-
 ua qua mēsurant ēt t̄palia. s; nō eiusdē rōnis sic mē-
 surā illa successiua que mēsurat opatiōes angelicas z
 que mēsurat hec sensibilia. s; hūc aut modū p̄cedūt
 sancti si p̄siderent dicta dionysij. 10. de di. no. z si p̄si-
 derent dicta aug. 8. sup gen. ad literā. fm hūc etiā
 modū p̄cedūt phī. si p̄siderent dicta auctoris de cau-
 sis. 31. p̄pōne. z si p̄siderent dicta phī. p̄pōne. 106.
 dion. eni. 10. de di. no. hoc mō p̄cedit. inq̄rit eni p̄di-
 tiōes eui. i. eternitatis z tps dices q p̄ditiōes eui si-
 ue eternitatis sunt antiquū z uariabile z totū fm to-
 tū metiri. p̄ditiōes vō tps sunt eē in ḡnatiōe z cor-
 ruptiōe z uariatiōe z alr se hñe. z qz oppositē sūt p̄di-
 tiōes eui z tps siue eternitatis z tps. iō ut aut existē-
 tia mēsurantur euo. ḡnabilia vō z mobilia tpe. alia §
 que sūt totaliter exntia mēsurant simplr eternitate si-
 ue mēsurā p̄manēte ut de⁹ ipse. illa aut que sūt simpli-
 citer mobilia mēsurant mēsurā successiua. cuiusmodi
 sūt ista inferiora corpora est dare etiā media que sūt
 fm aliqd successiua z fm aliqd p̄manētia. hi⁹ aut spū-
 ales s̄bz qd pot itelligi qz ait dionysius q sūt medie
 existētū z factorz. sūt eni tales s̄bz medie inter deuz
 qui est simplr exns. z ista inferiora que sūt facta. i. que
 sunt ḡnabilia z corruptibilia. Nā si uellem⁹ accipere
 factū large esse creatū est factū. z eōuerso. s; si uolu-
 mus accipere factū p̄ ḡnabili z corruptibili. nā si uelle-
 mus accipere sc̄ti: nō oia creata sūt facta. hi⁹ aut itaq;
 spūales s̄bz medie sūt exntia z facta. i. iter deū z ista
 generabilia. nec totaliter mēsurant euo nec totaliter
 tempore. Sed mēsurant utroq;. ideo ait dionysius
 eodē libro z capitulo q medie aut existentium z fa-
 ctorz sūt quecuq; fm aliqd qdē euo. fm aliqd aut tē-
 pore participāt. angeli ergo qui sūt spūales s̄bz siue
 medie iuxta dionysij sniaz. s; aliqd mēsurabunt euo
 z fm aliqd tpe. Si eni medie mēsurant utroq;: p̄stat

De mensura angelorū

q̄ sbas spūales esse sic medias: op̄ h̄i sbas mēsurā
ri utroq̄. nō aut̄ dici pōt q̄ q̄tum ad eē mēsurant tē
pore 7 q̄tum ad opari euo. q̄ tūc eēt stabill̄ eorum
opari q̄ eē. erit ergo ecōuerso: q̄ fm̄ eē mēsurabunt
euo: 7 fm̄ opari tpe. ¶ Hac etiā via videt̄ pcedere
augu. 8° sup̄ gen̄. ad litterā. qui inter simplr̄ immobile
qui est de⁹. 7 simplr̄ mobile cuiusmodi sūt ista iserio
ra corporalia ponūt sbam spūales medias. ait enī q̄
de⁹ mouet spūales sbas per tpa. corporalē vō per tē
pora 7 loca. 7 exēplificādo subdit. q̄ per tps mouet
aius: ul̄ remittit̄ qd̄ oblit⁹ erat: uel dīscēdo qd̄ ne
sciebat. uel uolēdo qd̄ nolebat. per loca aut̄ ut ait mo
uet corpus. Dicem⁹ ergo q̄ deus est oīno immobilis 7
per tpa 7 per loca. creatura aut̄ corporalis oīno mo
bilis 7 per tpa 7 per loca. Si ergo vniuersum est cō
nexū o3 q̄ media medio mō se habeāt. Spūales er
go sbe que sunt medie inter deū 7 ista corporalia nō
erūt oīno immobiles. q̄ nō moueant tpe nec loco. nec
oīno mobiles q̄ moueant utroq̄. s3 fm̄ aug. Iniaz tene
būt mediū. mouebunt enī vno mō 7 nō alio. nō autē
dici pōt q̄ moueant loco 7 nō tpe. s3 nō cōuertit̄. mo
ueri enī tpe nihil est aliud q̄ successiue se applicare. q̄
ut ait aug. in libro p̄assignato. qd̄d mouet loco mo
uet tpe. s3 moueri loco est successiue reapplicare. nō
ad qd̄cūq̄ 7 quocūq̄ mō s3 sitū 7 situat̄. moueri er
go tpe est generalit̄ q̄ moueri loco. 7 qd̄d mouet lo
co mouet tpe. q̄ quicqd̄ successiue se applicat situat̄
ter uel fm̄ sitū applicat se successiue fm̄ aliqd̄ q̄ ap
plicet se situat̄ uel fm̄ sitū. imo q̄ angeli nūq̄ sūt si
tuat̄ ipossibile est eos se mouere fm̄ locū. loquēdo
de motu fm̄ locū ut de eo loquit̄ aug. qui talē motus
solū attribuit corporali sbe. q̄ localis sba loco situa
t̄ter cōmēsurat. mouent ergo spūales sbe tpe. q̄ ali
qd̄ se successiue applicāt. q̄ nūc cogitat̄ de vno nūc
de alio. nūc affectionē referunt ad vnu nūc ad aliud.
nō aut̄ mouent loco. q̄ cū nō sint alitubi situat̄. non
possunt se successiue situat̄ applicare. vñ 7 si moue
rent angeli ab oriēte in occidentē cū nec in oriēte nec
in occidentē sit situat̄: magis erit talis mot⁹ fm̄ tps.
q̄ nō sunt simul in oriēte 7 in occidentē. q̄ sit fm̄ locū
ut q̄ fuerūt situat̄ in occidentē. uel sint mō situat̄
in oriēte. mouent ergo spūales sbe per tps. q̄ in suis
opationib⁹ successiue hnt̄. ut q̄ nō operant sūt ubiq̄
possūt opari. sed nec opant in hoc loco nec in alio. ta
lis enī successio cū nec opant in hoc loco nec in alio.
sed large loquendo possūt dici successio locoz. pp̄ie
tū est ibi successio opationū. q̄ ibi est spūalis sba ubi
opat̄. ē ergo ibi successio opationū q̄ nō opat̄ sūt ubi
cuq̄ pōt opari. 7 ēt est ibi successio opationū q̄ non
opant sūt oia que possent opari. ut nō afficit̄ sūt ad oia
ad que pōt affici. 7 loquēdo de eoz intelligere nāli
nō intelligūt oia sūt que possūt intelligere. in opatiōib⁹
ḡ angeloz est successio. uel q̄ intelligūt qd̄ p̄i⁹ nō in
telligebāt. ut q̄ p̄uertūt se sup̄ aliq̄ spe sup̄ quā prius
nō se p̄uertebāt. uel q̄ uolūt qd̄ p̄i⁹ nō uolebāt. Nā
si diuersificat eoz intelligē 7 successiue intelligūt. o3 q̄
diuersificet eoz uelle 7 q̄ successiue uelit̄. Nā q̄ nūc
intelligāt p̄ hāc sp̄ez intelligibile per quā p̄i⁹ nō intelli
gebāt. hoc est q̄ uolunt se p̄uerrere sup̄ h̄i sp̄em sup̄
quā p̄i⁹ nō uolebāt. 7 q̄ hoc est mouere tpe s3 aug.
angeli q̄tuz ad suas opatiōes tpe mēsurant. q̄ si dica
tur q̄ augu. 8° sup̄ gen̄. ad litterā non loquit̄ de spū
angelico: s3 humano. q̄ spū human⁹ est ille qui remi
niscit̄ qd̄ erat oblit⁹. nō erat angelic⁹: q̄ in spū angeli
co nō sūt p̄e obliuio 7 remiscētia. Dicem⁹ q̄ sic spūs
human⁹ h3 quādā successione in opatiōib⁹ suis sic 7

spūs angelic⁹. angeli enī licet in suo eē 7 in sua vita nō
habeāt p̄teritū 7 futurū: q̄ nō oēs suas opationes
hnt̄ sūt. mot⁹ enī angeloz. i. eoz opatiōes fm̄ q̄s suc
cessiue mouent ab vna opatiōe in altā trāseūdo hnt̄
p̄teritū 7 futurū. qd̄ aug. exp̄sse ponit. 13. li. de ci. del.
ca. 16. dicēs: si mortalitas angeloz. i. si eoz vita ppe
tua nō trāsit in tpe nec p̄terita est q̄si nō sit. nec futu
ra q̄si nō dū sit. in eoz mot⁹ qd̄ tpa peragunt in p̄e
teritū trāseūt. possūt aut̄ dici angeloz mot⁹ fm̄ quos
tpa pagunt opatiōes ipoz in quib⁹ cadit successio 7
per p̄is tps tm̄. cā ergo q̄re in opatiōib⁹ angeloz ca
dit tps s3 oio^m est q̄ angeli sūt media exntiū 7 factō
rū. ideo nec mensurantur mensura exntiū. i. p̄ma
nētū. nec oīno mēsurā fluxibili. s3 q̄tū ad eē mēsurant
exntiū ut euo. q̄tū ad opari mēsurant mēsurā succes
siua ut tpe. hec aut̄ cā assignata a dionysio ḡnalr̄: q̄
ipse nō descēdit sp̄alr̄ ad ipsas sbas spūales. s3 stat in
hac ḡnaltrate. q̄ media exntiū 7 factōz mēsurant
euo 7 tpe. Assignata est ab aug. sp̄alr̄. q̄ ipse sp̄alr̄ter
descēdit ad spūales sbas. auctoz etiā de causis hūc
modū tenet dīcēs in. 13. pp̄one sua. q̄ iter rē cur⁹ sba
7 actio est in momēto eternitatis: 7 rē cur⁹ actio 7 sba
est in momēto tps est res media cui⁹ sba est in mo
mēto eternitatis 7 opatio in momēto tps. qd̄ decla
rat in cōmēto. q̄ ut ibi oī res cuius sba 7 actio est in
momēto eternitatis. i. in eternitate est seiuncta. i. sepa
ta a re cur⁹ sba 7 actio est in momēto tps. i. in tpe. q̄
o. q̄ p̄tes que fm̄ oia sua. videlz tā fm̄ sbas q̄ s3 opa
tionē 7 mēsurant eternitate. i. mēsurā p̄manēte est se
parata. i. ualde distās a re que fm̄ oia sua mēsuratur
tpe. i. mēsurā successiua. ut ergo vniuersū sit p̄nexū o3
dare rōnē mediā que s3 aliqd̄ mēsuret eternitate. s3
aliqd̄ tpe. hoc aut̄ mediū habebit quādā p̄nexionē
cū utroq̄ extremo. videret enī vniuersū dissolutum
s3 iter rē que totalr̄ est sub eternitate. 7 rē que totalr̄
est sub tpe nō eēt res media que s3 aliqd̄ eēt sub etni
tate. fm̄ aliqd̄ sub tpe. h̄i aut̄ res media que fm̄ ali
qd̄ est sub tpe. 7 fm̄ aliqd̄ sub eternitate: uel erit fm̄
sbas sub tpe uel fm̄ opatiōes sub eternitate uel ecō
uerso. Nō aut̄ dici pōt q̄ sba alicui⁹ rei sit sub tpe 7
actio sub eternitate. q̄ tūc eēt actio melior 7 nobili
or q̄ sba. o3 igit̄ eē ecōuerso q̄ sba sit sub eternitate
. i. sub euo 7 actio sub tpe. hāc ēt Iniaz ponit̄ p̄culus
106. pp̄oe dīcēs. q̄ de ens qd̄ est oī q̄ est eternale s3
sbas 7 opationē 7 q̄ oī q̄ est tpale h3 ens mediū. q̄
hoc qd̄ ē h3 etnale hoc aut̄ tpale qd̄ in cōmēto decla
rat eodē mō sic in libro de causis. oī enim tbi q̄ istud
mediū qd̄ aliquat̄ est eternale aliq̄l̄ tpale non pōt
eē eternale s3 opationē 7 tpale fm̄ sbas. q̄ eēt 7 opa
tio dignior sba. res itaq̄ media habebit etnalē sbam
7 tpalē opationē. ḡnalr̄ter itaq̄ loquēdo ut scti oio⁹
7 aug⁹ 7 ēt actoz de causis 7 p̄cu. ponūt rē mediā ha
bentē sbas in eternitate. opationē in tpe. h̄i aut̄ res
media fm̄ ueritatē sūt ipse intelligētie. p̄pter qd̄ opa
tiōes intelligētiaz mēsurant tpe. sed h3 actoz de causis
ḡnalr̄ loquēdo nō posuit trahi ad hāc ueritatē: tñ s̄
ad suā pōnē uolum⁹ sp̄alr̄ descēdē vñ quādā icōuent
entiā iplīcare. posuit enī ipse s̄ p̄siderant̄ diligētē ser
mones eiusdē supra eternitatē intelligētiaz dicit̄ pari
ficari eternitati. eoz enī celeste fm̄ sbas 7 opationē
collocauit sub tpe. aiaz vō s3 sbas dicit̄ eē in eterna
te. s3 actionē vō in tpe. ipse enī nō itēdit agē p̄cipalr̄
nisi de vniuersalib⁹ 7 de p̄maria cāsa que fm̄ eū sūt
q̄ruoz. de⁹. intelligētia. aia celi. 7 celū. que fm̄ eū quo
modo se habeāt ad mēsurā dicit̄ est. Nam circa has
quatuoz causas vniuersales 7 p̄marias q̄ dixit̄ de

deo q̄ est supra eternitatez. leuiter saluari p̄t q̄d est supra eternitate p̄cipatā quasi cōi noie uocam̄ eū q̄ eni dixit de aia celli qz sbaz h3 in eternitate ⁊ actio nē in tpe nō h3 oubū. S3 q̄d dixit de itelligētia ⁊ de celo magna dubitationē h̄nt. posuit eni itelligētia sim pliciter in eternitate ⁊ celū simplr in tpe. q̄ aut itelligētia poneret simplr in eternitate ⁊ diceret eā parificari eternitati. p3 q̄ illud q̄d dicit in cōmēto p̄positōis sc̄de q̄ itelligētia parificat eternitatē. q̄d idē est dicere ac si dixisset q̄ itelligētia fm̄ n̄hū fr̄t est in tē pore. q̄d v̄o corpus celeste poneret simplr sub tpe p3 per p̄positiōne tricesimā. ubi dicit q̄ ois sba creata in tpe aut est semp in tpe ⁊ tps nō supfluit ab ea qm̄ est creata equalr tps. aut supfluit a tpe ⁊ tps fluit ab ea qm̄ est creata in q̄busdā horis tps. cuius p̄pōitō itellect⁹ est q̄ corpora sempiterna cuiusmodi sūt cor pora celestia sūt tpalia fm̄ sbam qz tpe nō supercedit ipa s3 equant tpi. hec aut corruptibilia corpora sūt ⁊ tpalia fm̄ sbam qz sūt p̄ducta in q̄busdā horis tps. ita q̄ tps supercedit ea. ⁊ h̄l etiā corpora sup excedūt tps q̄rum ad aliquā partē tps ut corp⁹ cor ruptibile q̄d durat per decē annos supercedit tēpus vni⁹ anni. ⁊ q̄ durat per diē supercedit tps vni⁹ ho re. sed lz sic vide at actor de causis utrūqz tñ hōz vi det falsū eē. nā falsū est q̄ itelligētia parificat eterni tati: ⁊ q̄ n̄hū fm̄ sui cadat sub tpe cū dictū sit opati ones itelligētiaz tpe mēsurari. Rursus falsū est ce lū fm̄ sbam eē in tpe cū celū sit perpetuū ⁊ cū nō ha beat sbam icorruptibile. vñ itelligēdo uerba aucto ris de causis falsa sūt. possumus tñ eū iuuare ⁊ dicta eē ad ueritatē reducere. nā cū dicit itelligētia parifi cari eternitati ⁊ q̄ fm̄ sbaz ⁊ operationē est supra tē pus nō est intētio eī q̄ in operatiōib⁹ itelligētie non sit aliq̄ successio. cū ipse dicat ip̄pōne. 10. q̄ ois itel ligētia est plana formis. Si eni in itelligētia sūt mul te forme nō p̄t oib⁹ illis actualr iformari. nec p̄t f3 oēs illas formas sit actu itelligere. op3 ergo q̄ nūc in telligat per vna sup. nūc p̄ alia itellectionē ⁊ nūc per alia q̄ sine successiōe eē nō p̄t. est itaqz in opationi bus itelligētie successio ⁊ cadit ibi tps. sed nō illo tē pus q̄ fundat in motu p̄imi mobilis. qz itelligētia nec fm̄ sbaz nec fm̄ optiōne suā itelligibile depēdet a motu celli. accipiēdo igit tps p̄p̄te fm̄ q̄ tps dicit numez p̄ioris ⁊ posterioris fundatū in motu celli: in telligētia tñ fm̄ sbam q̄ fm̄ operatiōes est supra tē pus q̄ ne hoc mō nec illo dependet a motu celli. est eni p̄p̄ta operatiō itelligētie itelligere q̄ nō depen det a motu celli. sed opatio aie i mouere corpus. mo tus aut corporis de necessitate cadit sub tpe p̄p̄te di cto. cadit eni mor⁹ celli sub tpe p̄p̄te sumpto ⁊ est tē poralis. ⁊ si nō fm̄ se totū saltē fm̄ suas ptes. nāz si ni hil est eē tpale nisi q̄ icludat in tpe. tot⁹ mor⁹ celli nō est tpalis. qz fm̄ se totū nō icludat in tpe. icipit eni ta lis mor⁹ cū tpe ⁊ desinet cū tpe. partes tñ illi⁹ mor⁹ tpales sunt ⁊ a tpe p̄tinent. accipiēdo itaqz tps p̄p̄te itelligētia est supra tps f3 sbaz ⁊ opationē. aia v̄o f3 sbam est supra tps. opatio tñ eius que est mouere est in tpe. sed si accipiat tps large pro quacūqz successio ne in opationib⁹ itelligētie cadit successio ⁊ per p̄iō tēpus. ¶ Possumus aut si uolum⁹ taliter adiuuare actorē de causis. dicēdo q̄ itelligētia fm̄ sbaz ⁊ opati one mēsurat eternitati. L. euo. nō q̄ quilibet opatio itelligētie euo mēsuret. sed q̄ h3 aliquaz opationem que euo mēsurat. nāz si loquimur de operatione eius supnaturali cuiusmodi est visio diuine essentie. certū est q̄ in tali operatiōe nō cadit successiue. Sed p̄ter

rale opationē supnaley est dare itelligētia opationē supnaturalē que mēsurat euo. Nā cū itelligētia sem per itelligat seipaz ⁊ nunq̄ ab hoc itelligere decidat. tale itelligē nō cadit sup tpe ⁊ ibi nō cadit successio Semp eni itelligētia est sibi p̄sens fm̄ sbaz ⁊ semp seipsam itelligit. s3 nō sp se p̄uertit sup qualibet spēm quā h3 ⁊ nō semp actu itelligit q̄cqd p̄t itelligere per h̄l spēs: p̄pter q̄d itelligere eī p̄t itelligit alia per spēs cadit successio ⁊ est ibi tps nō tps p̄p̄te sū p̄t q̄d fundat in motu p̄imi mobilis: s3 q̄d est alteri⁹ rōne. in illo tñ itelligere quo itelligit seipaz per sbaz suā nō cadit successio. s3 quō itelligētia se itelligit in q̄ōntib⁹ de cognitiōib⁹ angeloz diffusi⁹ dixim⁹. ¶ In uim⁹ ergo actorē de causis quō possit itelligi q̄ itelli gētia nec fm̄ sbaz nec f3 opationē nō cadat sub tpe. uolum⁹ aut iuuare ipz quō possit itelligi q̄ corp⁹ sup celeste sbaz habeat tēporalē. Sc̄dū est ergo q̄ ali ter loquēdū est de aia mouēte celū ⁊ de celo. nāz aia mouēs celū ut motor appropziat⁹ eī habet opatio nes in tpe: sed opatio illa est trāsitō in exteriorē māz qz est ipsa motio celli: sba itaqz aie celli nō est tpalis: qz n̄hū est in eī sba q̄d mēsuret tpe p̄e dicto. tps q̄ p̄e sūptū nō est in sba aie nec est in operatiōe eī extrin seca. sed solū est in opatiōe trāsente in exteriorē ma teria. sed nō sic est de celo. qz ipse mor⁹ celli qui est in ipso celo subijct⁹ tēpori p̄p̄te dicto. p̄pter q̄d conse quēs est q̄ tēpus sit in ipsa sba celli qz est in motu celli qui ut in subiecto habet esse in celo. sba igit celli est tē poralis nō qz sba celli nō sit perpetua: s3 qz in tali sba habet eē tēpus p̄p̄te sumpto. cū ibi habeat esse mo tus in quo fundat tale tēpus. s3 sba aie nō est tēpora lis loquēdo de aia celli qz n̄hū est in substantia talis aie que mēsuret tēpore p̄p̄te sumpto. ¶ P̄termissis aut supstitiōib⁹ phoz quorūdam dicta licet ut in plurib⁹ ueritatē p̄tineat ⁊ saluari possint: tñ ut in mul tis quādā supstitiōne loquēdi ⁊ amplitudinatē uerbo rū p̄tinet. dicam⁹ q̄ ut p̄t patere per hita quinqz sūt gradus rerū. In supremo eni gradu est ipse deus qui fm̄ oia sua mēsurat eternitate simplr. In infimo autē gradu sūt ista tpalia que fm̄ oia sua mēsurant mēsu ra successiua. accipiēdo mēsuraz successiua large. siue sit tps siue nūc tps. intermedia aut sūt tria. uidelicet corpus supcelestē. aia humana: ⁊ itelligētia. nō autēz in hac parte est simplr adherēdū superstitiōib⁹ phoz quorū distinguētū inter aias celestes ⁊ itelligētiās aie eni celestes siue sbe sp̄uales mouētēs celos itelli gētie sūt. loquēdū est eni aliter ut pluries ⁊ nos ipse multoties sequēdo hūc modū loquēdi dedim⁹ diffe rētiāz inter aias celestes ⁊ itelligētiās. q̄ fm̄ quādā p̄gruitatē accipiēdū est. p̄gruū eni est q̄ aie celoz si ue motores orbū infimū gradū teneat inter itelli gētiās. qz infima in sp̄eb⁹ debēt attingere suprema in corporib⁹. cōmuniter tñ loquēdo aie celoz itelligē tie sunt. iter deū ergo ⁊ hec corpora corruptibilia. di cem⁹ itelligētiās corpa celestia ⁊ aias humanas. q̄ si q̄s uellet supaddere quartū gradū uidelz aias cele stes. dici posset q̄ h̄l aie possunt iter itelligētiās cō putari. oia aut hec tria q̄tū ad eē mēsurant euo. q̄tū ad opatiōes mēsurant tpe. qz itelligētia loquēdo de tpe p̄e dicto magis est a tpe semota. qz nec fm̄ sbam nec fm̄ opatiōes depēdet a motu celli siue a tpe p̄o p̄te dicto. corp⁹ aut supcelestē lz fm̄ se sit icorrupti bile: in ipso tñ celo fundat mor⁹ siue tps p̄e sumpto qz fundat in motu qui est in celo. aia v̄o humana fm̄ q̄ est p̄iucta corpori habet indirecte opationē subiectā tēpori p̄p̄te sumpto. qz eo ipso q̄ corpus humanū est

De mensura angelorū

subiectū tali tēpori aia humana qui ut ultimū sequitur cōplexiones corporis indirecte h3 operationem subiectū tali tēp. qōlibet ergo istoz triū habet s̄bam scōporalē z habet opationē ubi cadit successio. Nā in motu celi successio cadit itelligētie etiā nostre aie est cū discursu. angelus etiā nō itelligit oia si nul sed itellectōe vni rei succedit itellectio alteri. accipiēdo itaqz tps large pro omni mēsurā successiua opationes angeloz mēsurant tēpore. qz in talib' opationibus h3 esse aliqua successio. **C** Postq̄ ostēdimus qd sancti z doctores circa hāc materiā senserūt z declarauit quō eorū dicta ad hāc ueritatē reducti pol sunt qz accipiēdo tps large pro qualibet mēsurā successiua. opatiōes āgeloz tpe mēsurant qd fuit p̄mū p̄cipale p̄positū a gredi uolum' scōz p̄cipale ex h3 que sunt in motu z ex h3 que sunt in istis sensibilib' declarādo h' ueritatē. cōpabim' eni angelos ad celū z ad motū ei' in quo est tps p̄prie sumptū. z ostēdemus qz sibi est s̄te z dissimile. S̄te quidē qz z in motu celi z in opationib' angeloz est successio aliqua. dissimile vō qz successio hec illa nō sunt eiusdē rōnis. sed vna h3 p̄tinuitatē. alia vō nō. p̄pter qd successio hec z illa. uel tps hoc z illud dicunt nō eē eiusdē rōnis. **C** Propter p̄mū sciēdū: qz sicut celi successio est in suis ubi. ita qd nunc est in vno ubi z nunc in alio. z sicut nō est possibile qz celū sit simul in oib' suis ubi. sic angelus successiue est sub suis itentiōib' uel sub suis affectiōib'. nō est possibile qz angelus sit simul sub oibus h' opatiōibus. z sicut celū mouetur de ubi ad ubi z talis mot' dī eē tps z mēsurari tēpore. sic angelus mutat de affectiōe in affectionem z de vna itellectiōe in aliā z talis mutatio opationū tpe mēsurant. dicemus ergo qz sicut vna est s̄ba celi que nō est nūc in vno ubi nūc in alio. ideo dī in eē vni nūc in toto tpe qz mēsurat motum celi s̄m ubi. sic vna est s̄ba angelī que subternit nūc huic opatiōi nūc illi. id eē vni nūc in toto tpe qd mēsurat motū āgeli opatiōes. z si dicat qz s̄ba nō subternit opatiōi nisi mediante potētia. qz potētia est in ipsa s̄ba. z id qd est in potētia est etiā in ipsa s̄ba. Sicut ergo aia est loc' specterū sed nō tota. i. nō s̄m suā qualibet potētia. sed in itelligētia tm. i. s̄m itellectū tm. ita qz esse aie nō locus sp̄ruz sensibiliū. nec aia est loc' sp̄ez s̄m potētia sensitua. qz potētia sensitua ut in subiecto directe z imediate z s̄m se non fundat in ipsa eēntia aie: sed in organo. organū ergo est loc' z s̄m sp̄ez sensibiliūz ut oculus est locus sp̄ez visibiliū in quo fundat virtus visua. eēntia tm aie est loc' spectez itelligibiliū in qua fundat potētia itellectiua. sic z in p̄posito ipsa s̄ba angelī est loc' z est s̄m oium opationū ei'. qz in h' s̄ba h3 esse potētia angelī a qua fluit talis opatio. oia eni accidētia imediate attingūt ipsam s̄bam z imediate fundant in ipsa s̄ba. ita qz nullus iter ea ordo s̄tus. Nō enim sic se h3 qualitas z quātitas ad s̄bam scōporalē. sicut se hnt due tunice qbus iduis corpus qz tunica supior uel tunica que posteri' aduenit corpori nō attingit imediate corp'. s3 qualitas q̄trūcuqz aduenit posteri' materie qz quātitas. imediate tm attingit ipaz māz. ita qz nullus est sibi ordo sit' iter h' accidētia. sed si est sibi ordo hoc est s3 calitatē tm. ita qz caliter accētia p̄iora sunt q̄si organa s̄be ad cōsequēdū accētia posteriora. z hoc mō vni accētia inest s̄be mediante alio accētia. hic aut' modus loquēdi qz accētia p̄iora sunt q̄si organa s̄be ad cōsequēdū accidētia posteriora est multū p̄p̄ri' in p̄posito: qz potētia angelica est quasi organū s̄be ad sequēdū opatio-

nem. utrūqz imediate fundat in s̄ba angelica tam potentia qz operatio. ita qz nullus est sibi ordo s̄tus nec est sibi mutatio s̄m s̄tu. sed solū s̄m calitatē. potentia eni loquēdo organice est cā media ad hoc qz s̄ba angeli sit p̄cipitiū opatiōis. in utroqz ergo fundat operatio z in potētia z in s̄ba est s̄m p̄cipiale z radiale. z qz hic dicit nec illō qd p̄cipiale subicit successioni z motū ideo ipsa s̄ba angelī que tenet quādā p̄cipalitatē ad hoc qd successiue subiciat nūc huic opationi nūc illi. id talis s̄ba respectu p̄cipalis successiōe taliū opationū habet rōnē ipsi' nūc. p̄pter qd apparet declaratū qz nūc tps z nūc eul idē fat re aliter. Nā ipsa s̄ba euiterni inq̄trum tenet quādā p̄cipalitatē ut subiciat successiōi opationū dī eē nunc tps: ita qz tps in angelis erit ipsa successio operatiōnū. nūc vō tps erit ipsa s̄ba ei'. sic etiā ipsa eadē s̄ba ut subicit ipsi eē h3 rōnē nūc eul. utrū aut' possit alit' accipi nūc qz ipsa s̄ba mobilis in sequētib' apparebit. Redeam' aut' ad p̄positū z dicam' qz aliquo mō s̄te se h3 angelus ad suas opationes z celū ad sua ubi. qz sicut celū nō est sub oib' s̄tis ubi simul s3 successiue z id interuenit sibi tps. sic angelus nō est sub oibus suis opatiōib' s̄t sed successiue z id itercedit sibi tps: attū cū hac s̄titudine que est quēdā successio hic z ibi s̄t sibi multe diss̄titudines. Nā in successione ipsoz ubi est p̄siderare quatuor que differenter se hnt. p̄t celūz mouet s̄m sua ubi: angelus s̄m suas opatiōes. p̄mū est qz si celū nūc iciperet moueri nō esset sibi dare p̄mū ubi acq̄s̄itū eē. nā cū mot' localis sit p̄tinū' z p̄tinū' sit diuisibile in infinitū nō est sibi dare p̄mū mutū eē. nec est dare in aliquo spatio acq̄s̄ito a mobili p̄mū acq̄s̄itū eē. sic ēt. p̄t celū successiue acq̄rit ali' qd ubi. nō est sibi dare p̄mū ubi acq̄s̄itū eē. s3 si angelus nūc crearet z nūc iciperet opari eēt sibi dare p̄mū opatiū eē. nō p̄turbet aliquos qd dixim' celū moueri s̄m ubi z sp̄ eē in alio z alio ubi z successiue acq̄rere suū ubi cū celū sit semp in eodē ubi. Nā celū s3 se totum semp est in eodē ubi s̄m s̄baz: tm semp mutat ubi s̄m d̄s̄positionē. qz cū p̄tinū' moueat semp est alit' z aliter d̄s̄positū in illo ubi. s3 si p̄sideret celū s̄m suas partes s̄m sniaz cōmē. in .8. p̄h̄c. mutat ubi z s̄bam z s̄m d̄s̄ponem: qz p̄tes ipsi' celi nō semp sunt in eodē ubi s̄m s̄baz z s̄m torū. ergo est sibi successiua acq̄s̄itio ipoz ubi s3 d̄s̄ponē: z s3 p̄tes est sibi h' successiua acq̄s̄itio s3 aliud z aliud ubi per p̄tes. **C** Scōda oīa in ter successione ipsoz ubi in celo z successione opationū in angelo est qz celū nō s̄st in aliquo ubi s3 semp successiue mouet s3 sua ubi. angelus vō s̄st nūc in hac opatiōe nunc in illa. **C** Tertia qdē oīa est qz p̄tes celi sic acq̄rūt successione suā ubi qz nō acq̄runt aliq̄d ubi totū s̄t sed semp partē post partē. angelus vō totā suā operationē s̄t acq̄rit. qz cū h' operatiōnes s̄t simplices nō est sibi dare partē z partē. est ergo successio in opatiōib' angelī. qz vna opatio succedit alteri. nō aut' est sibi successio qz pars opatiōis succedat parti. **C** Quarta oīa est qz celū uel partes ei' que mutat ubi s̄m s̄bam nō solū nō acq̄rūt totū suū ubi s̄t. s3 ēt nō p̄dūt h' s̄t. sed sic in acq̄rēdo ubi acq̄rūt p̄tē post p̄tē. sic in p̄dēdo qd questū est p̄dūt p̄tē post partē. angelus aut' nō sic. s3 cū desinit eē sub vna opatiōe z incipit eē sub alia totā opatiōe p̄iorē s̄t d̄mittit z totā posteriorē simul acq̄rit. ex qbus apparet qz successio in celo s̄m sua ubi est p̄tinua. nāz successio p̄tinua illa q̄tuor req̄rit qz nō sit sibi dare p̄tē imuz mutati eē qz nō iterrūpat h' mor'. z qz mobile ad hoc qd cōtinue moueat nō s̄st in aliquo acq̄s̄ito

per motū. tertia vō ubi successio aliq̄ sit p̄tinua: z ad hoc qd̄ mor' aliqd̄ successiuus sit p̄tinu' requirit q̄ si lud qd̄ acquir̄it per totū nō totū simul acq̄rat. z q̄to red̄it q̄ nō totū s̄l' p̄dat. p̄p̄t oīa igit̄ hec q̄tuor t̄ps qd̄ mēsurat motū celi est p̄tinuū. Sz t̄ps qd̄ mēsurat opatiōes angelicas est nō p̄tinuū. est ḡ t̄ps h̄ic z ibi. sz nō est eiūsdē rōnis ut est p̄ hita manifestū. ¶ Decla- rato sc̄do p̄ncipali iūeto. qz oīfuz est quō p̄ ea que vi dem' in istis sc̄lib' aliq̄lit̄ appet nobis qd̄ dicēdū sit de tpe qd̄ mēsurat opatiōes angelicas. exēq̄ uolu- mus de tertio p̄ncipali uolum' enī adducē difficulta- tes circa hāc māz z illas soluere. Sc̄dū ḡ q̄ q̄tum ad p̄fens spectat tres difficultates possum' circa hāc māz tāgē. quarū prima sumit̄ ex vnitāte itellectionis. sc̄da ex successione itellectionū. tertia ex p̄tinuitate t̄paz. ex t̄pa qd̄ vnitāte itellectōis. vī magna diffi- cultas oriri. nā si t̄ps nō est nisi quedā successio satis forte videret̄ alicui quō plures opatiōes mēsurātur tpe. qz vna succēdit̄ alteri. z successio absq̄ tpe eē nō pōt. loquēdo de tpe large put̄ dicit̄ mēsurā quālibet successiua. sz cū in vna z eadē opatiōe nō sit successio qz cū sit simpl̄x nō h̄z p̄tē z p̄tē. nō vī via ad euadēdū quō mēsurat̄ tpe. qz si vna opatiō fm̄ se nō mēsurat̄ tpe. arguem' q̄ nec alie oēs opatiōes mēsurabuntur tpe. Nā sicut se h̄z totū mēsuratū ad totū t̄ps. sic to- tus mor' ad totū t̄ps. sic se h̄z quēlibet ps mēsuratū. siue quēlibet ps mor' ad partē t̄pis. z si quēlibet ps mor' nō mēsurat̄ tpe. nec tot' mor' posset tpe mēsu- rari. Si ḡ oēs opatiōes. uel si mor' fm̄ opatiōes qd̄ opat̄ mēsurat̄ tpe. opz q̄ z quēlibet opatiō tpe mēsu- rat̄. q̄ si nō sic est nec oēs opatiōes poterūt tpe mē- surari. ¶ Sc̄da difficultas ad hoc idē sumit̄ ex suc- cessiōe opationū. nā t̄ps opz dare qd̄ nāle. nō aut̄ qd̄ ad placitū. cū ergo angelus possit̄ sistere in quālibet opatione q̄tuoz sibi placet successio opationū in an- gelo non erit nālis sz ad placitū. talis ergo successio nō merebit̄ dici t̄ps. cū t̄ps qd̄ nāle dicat̄. ¶ Tertia difficultas sumit̄ ex incōtinuitate opationū istaz. di- xim' quidē q̄ t̄ps hoc z illud est aliud z aliud: sz ali- am z aliā rōnē. q̄ illud est p̄tinuū z nō illud. cū ergo t̄ps de se sit numer' p̄tinuatio uel nō p̄tinuatio nō vī facere eētialē dīam in tpe. ut ex hoc dicā q̄ est alte- rius rōnis hoc z illud. uel q̄ ex hoc dicat̄ t̄ps illud se habere equoce ad hoc t̄ps. nā equoca sūt quorū no- mē est vnu. rō vō sbe est diuersa. itaqz q̄ est p̄tē rōnē t̄pis cuiusmodi est cōtinuitas dīam eētialē z per p̄ns equiuocationē nequaq̄ inducere pōt. ¶ Prima aut̄ difficultas dupliciter solui pōt. dicem' enī q̄ mo- tus āgeli fm̄ opatiōes magis assimilāt̄ motū ad for- māz q̄ motū ad ubi. nō solū qz res magis assimilāt̄ rei. sed etiā qz mor' magis assimilāt̄ motū. res enī in talib' magis assimilatur rei. qz ipsa opatiō quedā p̄fectio est. z etiā ex hoc h̄z quādā rōnez forme. iformat̄ enī z p̄- ficat̄ potētia per suā opationē. act' enī z p̄fectioz for- ma z cetera hī quodāmo idē dīcut̄. assimilāt̄ ergo res ma- gis rei: qz ipse opatiōes h̄z q̄s attrēdit̄ mor' in angelis quedā forme dici possūt cū sint quedā p̄fectiōes po- tētiarū. z quicqd̄ p̄ficat̄ aliud ei' forma dici pōt. assi- milāt̄ etiā mor' magis motū. nā h̄z in motu locali nō lit̄ dare p̄tinuū mutatū eē. in motu t̄n ad formā est da- re p̄tinuū mutatū eē. qz est dare minimā carnē z mini- mā aquā. ut p̄bat̄ in p̄mo phīc. cū disputat̄ p̄s p̄tra- anaxa. Sicut ēt z in formis accītalibus nō enī q̄tū- cuqz modica mā est susceptiua forme accīdētalis. ut nō q̄tūcūqz modica māta est susceptiua caloris. q̄ si eēt minor nō posset ibi referuari calor. diuisio ergo

p̄tinuū uadit in infīnitū. sed non diuisio forme per qd̄ motus localis cui' successio inītit̄ diuisiōni cōtinuū h̄z infīnita murata eē in potētia. sicut z p̄tinuū in potē- tia est diuisibile in infīnitū. nec est ibi p̄tinuū mutatū eē sicut nec in p̄tinuo est dare minimā p̄tē. sz in motu ad formā est dare p̄tinuū mutatū eē: ut si ignis calefaciat aquā est ibi dare p̄tinuū calefactū esse. qz opz dare ali- quā p̄tē aque totā s̄l' calefactā. qz nō q̄libet ps aque q̄tūcūqz minima est susceptiua caloris. nō aut̄ sic est in motu locali. qz nō est ibi dare aliquā p̄tē sp̄tū to- tā s̄l' acq̄sitā. bñ igit̄ dicit̄ est q̄ mot' fm̄ opatiōes an- geloz assimilāt̄ magis motū ad formā q̄ motū ad ubi qz est ibi dare p̄tinuū mutatū eē. z est ibi dare aliqd̄ to- tū s̄l' acq̄sitū. nā angelus cū trāsūt de vna itellectione ad aliā. vna totā s̄l' desinit̄ z aliā totā s̄l' acq̄rit. sz sic dicēdo icidim' in quādā ueritatē. sz augem' difficul- tatē qōnis. Nā cū p̄tra rōnez t̄pis sit eē totū s̄l' ipos- sibile vī eē q̄ aliqd̄ q̄ totū s̄l' acq̄rit eē mēsurat̄. di- cem' itaqz q̄ vna z eadē opatiōe angeli s̄l' p̄siderat̄ h̄z se mēsurat̄. Sz in ordine ad opatiōē aliā tpe mēsu- rat̄. nā sic aliqd̄ mēsurat̄ tpe per se loquēdo fm̄ q̄ in eo reperit̄ rō mot'. qz mor' est illō qd̄ per se z primo tpe mēsurat̄. rō aut̄ mor' nō referuat̄ in re acq̄sita nisi in ordine ad rez acq̄rēdā. qz eē qd̄ mouet̄ p̄tē h̄z z ps sibi deficit. qz si nihil h̄zet nōdū icēpisset motū. si to- tū h̄zet iā iminat' eēt mor'. Inde est q̄ mor' est act' eētis in potētia. est enī act' eētis rōne acq̄siti. sz act' in pō rōne acq̄rēdi. sz est act' eētis in pō h̄z q̄ in potē- tia. qz acq̄siti ut h̄z ordinē ad acq̄rendū fm̄ q̄ h̄z ta- le ordinē z mobile fm̄ q̄ est in potētia ad acq̄ren- dū referuat̄ in eo ratio motus. hoc igit̄ modo ange- lus mouet̄ fm̄ opatiōes put̄ de opatiōe acq̄sita rēdit̄ in opatiōē acq̄rēdā. vna ergo opatiōe potest dici mēsurari tēpore. nō fm̄ se. qz nec in ea h̄z se refer- uat̄ rō mot'. sed mēsurabit̄ vna opatiōe tpe put̄ ha- bet ordinēz ad opatiōes aliā. Sicut vnitās fm̄ se nō facit̄ numerū. sed vnitās ut habet ordinē ad vnita- tē aliā. sic facit̄ numerū cū vnitāte illa. ¶ Uel pos- sumus aliter dicere z meli' istā difficultatē soluere di- cētes q̄ t̄ps illud cōponit̄ ex instātib' fm̄ q̄ patēbit̄ in questione sequēti. est enīz illud t̄ps nō cōtinuū. sed licet quēlibet pars p̄tinui sit cōtinua. nō t̄n quēlibet pars numeri est numer'. in tpe aut̄ p̄tinuo quēlibz ps t̄pis est t̄ps. sed in tpe nō p̄tinuo cuiusmodi est tēpus qd̄ mēsurat̄ opatiōes angelicas. qd̄ est cōpositū ex in- stātib' nō quēlibet pars t̄pis est t̄ps. sz sicut in nume- ris nō quēlibet pars semp numeri est numer'. cū ps numeri possit eē vnitās. sic in illo tpe pars ei' pōt eē instās. vna ergo z eadē opatiōe angeli mēsurat̄ istā- ti z mēsurat̄ tpe. mēsurat̄ aut̄ instātū fm̄ se. mēsuratur aut̄ tpe ut cōiūgit̄ opatiōis alij cui p̄iūcta pōt ibi re- feruari rō mot' z successiōis que mēsurabit̄ tēpore. sicut vnitās alteri vnitati p̄iūcta facit̄ numerū que h̄z se numez̄z facere nō poterat. ¶ Sc̄da difficultas de- leui soluit̄. nā h̄z angelus tādū stet in vna itellectiōe q̄dū sibi placet: hoc t̄n nō itelligit̄ quā nāliter cōpe- rat̄ angelo q̄ successiue moueat̄ fm̄ opatiōes suas: qz nāle est ei q̄ nō p̄pter hoc appetat eē sub vna itelle- ctione. sicut mā q̄tū est sub forma p̄traria. qz est pri- uata forma cōposita. nāle enī est ei q̄ appetat eē sub illa forma. z qz nō pōt esse sub oibus formis s̄l' nāle est ei q̄ appetat eē sub illis successiue. qd̄ ideo p̄rigit̄ qz semper est cōnexa p̄iuatiōi. sic z angelus. qz q̄dū est sub vna opatiōe p̄iuat' eē sub aliā. nāle est ei q̄ nō semper uelit̄ eē sub opatiōe illa vna. uel possumus hoc idē aliter declarare. Nāz nāle est q̄ nullus

De mensura angelorū

uelit semp̄ sistere in eo qđ est ad finem: sed soluz in fine. Angelus ergo put̄ itelligit deus semper vult stare in intellectu illa: in illa intellectu nō hēt opponē ad intellectiōē aliā. tū etiā qz talis intellectu hēt rōnē finis. S; cū itelligit aliā circa deū ut puta lapidē uel lignū nāle est ei qz nō semp̄ uelit sistere in tali opatione uel intellectu: qz hī intellectu hēt opationē ad intellectiōes alias: ut appllemus hīe opationem ad aliud qđd nō cōparat̄ secū intellectuōes alias eo igit̄ ipso qz talis intellectu nō cōparat̄ secū intellectuōes alias: quia nō pōt̄ intellectu angelicus illis plurib⁹ talib⁹ intellectuōib⁹ informari dicit̄ hīe oppositiōes ad intellectuōes alias. Rursus nō vult semp̄ sistere in tali intellectu ne: qz nō reseruat̄ ibi rō finis primi cū potissima ratio qre angelus semp̄ vult esse sub illa intellectuōe sub ea existēs nō priuat̄ intellectuōē aliā. Ideo semp̄ vult itelligere deū qz ex hoc nō priuat̄ qn possit itelligē res in p̄prio gñe. Semp̄ etiam vult itelligere seipm̄ per suam essentia nō priuat̄ qn possit itelligere alia per spēm: sed nō semp̄ vult se puertere semper vnā spēm. qz quādiu actualiter itelligit per vnā spēm nō pōt̄ itelligere per aliā qz nō pōt̄ intellectus eius s̄ informari plurib⁹ speciebus⁹ qz fm̄ tales intellectuōes in angelo est successio. qz fm̄ tales successiōes angelus mēsurat̄ tpe. dī tale tps esse angelo nāle: qz nāle est ei qz nō semp̄ uelit sistere in vnā tali intellectuōe: sed uelit transire de vnā ad aliā. **T**ertia difficultas supra ex pte p̄tinitatis de leui ēt solui pōt̄. nā cuz dī qz tps est nūcrus p̄ per p̄m in. 4.º. phil. qz nō est numerus simplr: sed est numerus numerat⁹: uel est nūcrus applicat⁹ ad motū. ou p̄liciter ergo possumus declarare intētū: qz si p̄sideremus q̄lis nūcrus est tps: qz si p̄sideremus motū in quo tanq̄ in subiecto fūdat̄ tps. Si eni tps nō est nūcrus simpliciter: sed est numerus applicat⁹: qz circulus cupreus nō dicit̄ circulū simplr: sed circulū applicatū. opz qz in diffinitioe eius cadat cuprū ad qđ applicat̄. Ideo in. 7.º. metaph. ubi agit̄ de p̄tibus diffinitiois rerum dicit̄ qz cuprū est de rōne circuli cuprei. l; nō sit rōne circuli simplr. Si eni diffinit̄ circulus simplr. cuprū non ingredere diffinitionem eius. sed si diffinit̄ circulus cupreus oportet qz ad diffinitionem eius p̄tineret cuprū. sic qz in p̄posito cū tps nō dicat̄ numerū simplr: sed applicatū ad motū oportet qz in diffinitione eius cadat mot⁹. qz equoce dī mot⁹. put̄ est successio opationū angelicarum qz put̄ est successio ipsoꝝ ut in celo: opz qz diffinitio hui⁹ tpsis qz illud sit multū diuersa qz p̄ p̄ns opz qz tps hic qz ibi equoce nūcupet̄. hō idē etiā declarat̄ si p̄sideret ipse mot⁹ cui⁹ tps dī esse passio. nā cū subiectū debeat ingredi diffinitionē. p̄prie passionis si equocū est subiectū opz qz equoca sit passio qz per p̄ns equoca est diffinitio passiois cū ocm̄ sit qz subiectū igredit̄ diffōnē eius. dicit̄ ergo equoce hō tps qz illud: qz equoce dī mot⁹ de hō motū qz de illo: imo eo ipso qz hoc tps nō est cōpositū nisi ex tpsib⁹ equoce se hēt ad illud tps qđ est cōpositū ex istātib⁹. sic ēt qz iste mot⁹ celestis qz nō est cōposit⁹ nisi ex motibus qz quelibet p̄ tal̄ mot⁹ est mot⁹ equoce se hēt ad motū illū qz attendit̄ fm̄ opatiōes angelicas qui magis est cōposit⁹ ex imutatis eē qz ex motib⁹. dicimus aut̄ illū motū magis cōpositū ex mutatis esse qz ex motib⁹ qz fm̄ qz angelus nouiter icipit eē sub aliq̄ opatiōe ut patet̄ in qōne sequētis nō est ibi p̄prie mot⁹ nec mutatiō eē: s; magis assimilā mutatiō eē qz motū. **H**is aut̄ oib⁹ p̄libatis uolumus exēq̄ de quesito p̄ncipali: qz uolumus adducere rōnes ad p̄positū ostēdētes qz l; esse angeli mēsuret̄ quo opatiōes tñ ipsoꝝ mēlu

rent tpe qđ triplici via declarabimus. p̄ma eni via sit mit̄ ex imperfectioe s̄be angeli. scđa ex instabilitate est opationū. tertia ex p̄positione opationū ad s̄bam. **P**rima via sic p̄. videmus eni qz tripliciter aliqđ cōparat̄ ad p̄fectionē: qz uel est ipsa p̄fectio: uel est susceptiū p̄fectiois: uel est p̄fectiois oppositū. qz fm̄ hō videns accepta p̄ncipia nature: que sunt mā forma qz p̄uatio. Nā foza est ipsa p̄fectio. mā est susceptiū p̄fectiois. p̄uatio est illud qz forme qz p̄fectiois opponit̄. qz si uolumus susceptiū p̄fectiois large accipere pro omni eo qz est in potētia ad ulteriorē p̄fectionē. dicemus qz qđd est in creaturis siue ille creature sint corporales siue spūales uel est ipsa p̄fectio uel est susceptiū p̄fectiois: uel est p̄fectiois oppositū. opz igit̄ ipm̄ angelū in aliqđ horū triū modoz cadē: nō aut̄ dare possumus qz angelus ita sit ipsa p̄fectio qz nō sit susceptiū ulterioris p̄fectiois. qz hō soli eēntē diuine cōpetit: nulla aut̄ s̄ba creatū pot̄ esse talis p̄fectio qz si eēt dare aliqū s̄bam creatū que hō mō eēt p̄fectio qz nō reciperet p̄fectionē additā talis s̄ba nō eēt in potētia ad eē: s; eēt ipm̄ eē. p̄pter qđ nō hēt ab alio esse nec posset creatū eē. nec ēt est dicēdū qz angelus sit oppositū p̄fectiois: qz nō est p̄prie p̄uatio cū p̄uatio de se sit nō ens. angelus ergo dicit̄ quādā nām p̄fectiois susceptiū. eē aut̄ tale deficit a p̄fectione qz nō hēt nāli ter totū s̄l qđ spectat ad suā p̄fectionē. nā qđd est tale nō p̄gregat̄ in se oēs p̄fectioes: s; successiue est sub p̄fectioib⁹ suis. ex hō ergo pōt̄ itelligi dicitū p̄hi in. 5. metaph. qz aliqđ est p̄fectū in quo p̄gregant̄ r̄nūm p̄fectioes oīum generū: qz ista est p̄fectio p̄m̄ p̄ncipij de. eni qz est ipsa p̄fectio separe est oīno simplr vnus. Ideo oēs suas p̄fectiones vnitiue qz s̄l hēt: sed qz non est ipsa p̄fectio: sed est in potētia ad p̄fectionē recedit a simplicitate qz per p̄ns ab vnitate: qz tō non hēt oēs suas p̄fectioes vnitiue qz s̄l successiue: qz qñ est sub vnā: nūc sub aliā: qz ipse opatiōes angelice nō transeūt̄ in exteriorē nām s̄l quedā p̄fectioes ipm̄ angeli. p̄pter recessuz ei⁹ a simplicitate qz vnitate nō hēt angelus has p̄fectiones mō vnico qz s̄l successiue: qz nūc est sub vnā qz nūc sub aliā. p̄pter qđ opz talia tpe mēsurari: hec eni ip̄fectio cōpetit̄ cuilibet creature: qz nō hēt nālit̄ oēs suas p̄fectioes s̄l magis qz minus: s; qz in naturis creatis reperit̄ maior qz minor p̄fectio. mā eni nō hēt omnes suas p̄fectiones simul: qz non habet simul oēs suas formas s̄bales. nā aut̄ corporalis nō hēt oēs suas p̄fectioes s̄l: qz nō hēt simul oēs suas formas accidentales. si sit illud corp⁹ mobile ad formā: uel nō hēt s̄l oīa sua ut si sit corp⁹ illud mobile ad sitū. nā vō spūalis: ut puta nā angelica nō hēt oēs suas p̄fectioes s̄l. qz nō hēt s̄l oēs suas opatiōes: qđd er go hō mō ad p̄fectionē opat̄: qz est p̄fectiois susceptiū. de se dicit̄ qđd in potētia. oē aut̄ ens in potētia de se est aliquo mō mobile. opz igit̄ qz ipsa spūalis s̄ba moueat̄ aliq̄ mō. mot⁹ aut̄ nō poterit̄ de se moueri de foza in formā: cū angelus sit ipsa foza: nec moueri poterit̄ de vno eē s̄bali in aliud: cū tale eē isepabili⁹ p̄comit̄ formas: hoc eni solo mō nālit̄ moueri poterit̄ fm̄ opari uel fm̄ agē: qz de vnā opatiōe pōt̄ trāsire in aliā. ipse igit̄ modus p̄fectionis angelice nos docet quō in opationib⁹ eius cadit̄ successio qz quō iter̄ dicit̄ ibi tps. **S**cđa via ad hoc idē sumit̄ ex instabilitate opationū angeli. nā opatiōes ille utputa intellectuales nō hēt eē eternū. nā a spē que est in memoria: fm̄ doctrinā augustini gignit̄ spēs que est in itelligētia itētiōe uolūtatis copulāre vnā cū aliā. tādū qz s̄l spēs qz tādū durat̄ itelligētia in intellectu qđ diu adest ibi iten

tio uoluntatis. q̄ est tale nō pōt h̄re eē eternū: nec eē stabile: itētio q̄ ipsi angeli nō h̄nt esse eternū nec esse stabile: s̄ tādū durat h̄i^o intellectio quādiu uoluntati placet et ut est per hita declaratū. nāle est uoluntati angelice q̄ nō semp uelit stare in vna et eadē intellectu nō eēt intellectio finis cuiusmodi est intellectio supnālis quā h̄nt de deo: ut nō sit intellectio supnālis s̄ quā semp se intelligit. nā tales intellectiōes ut diximus non mēsurant tpe. relique uo intellectuōes tpe mēsurant et cadit sibi successio. ¶ Tercia uia ad hoc idem sumit ex p̄positione opationū angelicarū ad s̄bam eius. sic enī uideamus in mā q̄ impfecte pōt esse s̄l sub oppositis formis. nā cum mā est sub colore medio impfecte est sub albo et nigro. nā color medius quī aliqd̄ p̄cipat de extremis est impfecte albedo et est impfecta nigredo: sic eēt qm̄ mā trāsīt de forma opposita ad alia: ut si debeat trāsire ab albo in nigru in toto illo motu aliqd̄ h̄nt de finio a quo et aliqd̄ de termino ad quē. nā cū in mā remittit albedo disponit ut suscipiat ibi nigredo. in trāsitu ergo et in fieri et in quodā esse impfecto ut coiter ponit pōt mā informari diuersis formis ut aliquo mō isozmat mā albo et nigro cū est sub colore medio: uel aliquo mō isozmat albo et nigro cum remittit in ea albedo et disponit ad nigredinē: cū enī sic est isozmat albo s̄z se nigro uo dispone. sic suo mō et in angelo: quādiu angelus nō intelligit actu per suas spēs ille spēs in mēte angeli sunt sub quodā actu incōpleto. pp̄ q̄ nō est incōueniens q̄ hoc mō s̄be esse in cōpleto isozmat intellectū angeli multis spēs: s̄z cum actu se uertit sup̄ aliquā spēm q̄nā in intellectu eius actū intelligēti qui est actualis intellectio: que multo magis h̄nt de actualitate q̄ ipsa spēs intelligibilis: tales aut intellectiōes sic actualis non possunt plures eē s̄l cū intellectu cū h̄ant oppositionē adinuitē loquēdo de oppositionē large ut supra locuti sumus. que aut talia sūt s̄b eē p̄fecto in eodē s̄l eē nō p̄nt. nō igit̄ est angelus s̄l sub oib^{us} suis intellectuōib^{us}. s̄z successiue nūc est s̄b vna nūc est sub alia: q̄ sine tpe ut diximus esse nō pōt.

Ad primū dōm q̄ opationes angelice poterūt eē añ tps̄ p̄e sup̄tū qd̄ fundatur in motu p̄mi mobilis. et opōnes ille erūt post tale tps̄ q̄ cessate tali motu nō cessabūt h̄i^o opatiōes: at tñ opatiōes angelice que mēsurant tpe nō fuerūt añ tps̄ q̄ mēsurant nec eē p̄nt sine tali tpe uel sine p̄e talis tps̄. ¶ Ad scōd̄ oib^{us} q̄ alibet opatio angeli vna et eadē dicit pōt q̄ mēsurat istātū ut supra est diffusius declaratū. atñ illud istās quo mēsurat intellectio angeli ca nō est eiusdē rōnis cū ipso nūc tps̄ n̄t: qz tale nūc semp est istuxu. s̄z istās illud tādū stat quādiu stat intellectio vna. aduenire aut intellectuōe p̄ore et succedit ad istās q̄ mēsurat intellectuōe posteriorē et ex talib^{us} istātib^{us} cōponit tps̄ q̄ mēsurat opatiōes euiternoz. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ res se h̄nt ad agē sicut se h̄nt ad eē. sed h̄i^o esse nō solū est s̄bale sed accñtale ut ignis iō calefacit qz eē calidū h̄nt. et si fiat uariatio in eē solū accidētali fit uariatio in ipsa opatiōe: ut sicut corp^{us} aliqd̄ uariat in caliditate et in frigiditate sic uariat in ipsa opatione. Dicemus ergo q̄ s̄z angelus nō uariat in suo eē s̄bali uariat tñ s̄m aliquos accidētales modos. put nūc afficit vno mō nūc alio. et put nūc se uertit sup̄ vna spēm nunc sup̄ alia. et put suos intellectū nūc isozmat vna intellectuōe et nūc alia. alit̄ autē et aliter isozmat est alio et alio mō h̄re aliud et aliud esse: tale ergo esse s̄m q̄ angelus uariationē suscipit tpe mēsurat sicut et ipm̄ opari eius. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ angelus tādū stat in vna intellectuōe: q̄

diu placet sue uoluntati: sed ex hoc nō arguit q̄ angelus nunq̄ mutet se ab vna opatiōe. imo nāle est ei ut dicebat q̄ nō semp uelit s̄stē in vna et eadē opatione. qd̄ at addebat in arguēdo: q̄ mutare nō sit delectabile nisi nā sit mutabilis. dicit debet q̄ s̄z nā angeli nō sūt mutabilis s̄m esse s̄bale qz ab hoc esse nunq̄ deficiet eēt tñ mutabilis s̄m esse accidentale. put nūc se uertit sup̄ vna spē intelligibili et nunc sup̄ alia. et qz est hoc mō nāliter mutabilis delectabile est ei q̄ hoc mō mutet. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ opatiōes angeloz s̄z non sūt mot^{us} et terminū mot^{us}. mutatiōes tñ quedā dicit possunt: qz s̄m eas mutat angelus de vna opatiōe in alia mutatiōes tñ ille sūt alterius rōnis: q̄ mutatiōes iste qz nō sūt terminū mot^{us} sicut sūt iste: in istis enī corpali bus s̄m nature cursum qd̄qd̄ est in dispōne aliq̄ in qua p̄us nō sūt: hoc est per aliquē motū p̄cedētē iō semp in talib^{us} noue dispōnes sunt ut alcius mot^{us}: s̄z si sol h̄ret liberū arbitriū et qm̄ uellet illuminare aerē illuminaret ipsuz et qm̄ uellet obtenebrare: obtenebraret ipm̄. si sol nā hoc ageret fieret nouitas in acre: ut fieret illuminatio aeris absq̄ motu p̄cedētē: loquēdo de motu. pp̄rie illuminatio itaqz aeris que eēt quedā mutatiō nō eēt pp̄rie terminū mot^{us} tales sūt intellectuōes angeloz: qz subsistūt uoluntati eē: q̄s possumus aliquo mō quafda mutatiōes uocare: et quelibet talis mutatiō mēsurat istātū. et ex talib^{us} istātib^{us} cōponit tēpus: ut in sequētī qōne patebit. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ intelligētia parificat eternitati ut patuit in p̄ncipali solutiōe: qz pp̄ria opatio intelligētie que est intelligere nō mēsurat tpe. pp̄rie sumpro. aia aut nō parificat eternitati: qz pp̄ria opatio aie s̄m q̄ h̄i^o est mouere corpus. mot^{us} aut corporū mēsurant tpe. pp̄rie sup̄pro. uel possumus d̄cere q̄ intelligētia parificat eternitati i. euo: qz et esse suū mēsurat euo. et qz aliquā opationē que euo mēsurat ut intelligere illud q̄ semp intelligit seip̄as nō cadit sub tpe. h̄nt itaqz intelligētia opatiōes que mēsurant tpe qd̄ est alterius rōnis q̄ h̄i^o tps̄. et habet aliquā opationē que mēsurat euo: iō aliquo mō equat euo et qz et eē et opari aliqd̄ h̄nt in euo. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ vna et eadē opatio succedit alteri opationi: et put vno istātū resultat ibi rō tps̄. et qd̄ d̄i in arguēdo q̄ istās siue nunc est mēsurat s̄be: dicit oib^{us} q̄ ut patebit in qōne sequētī equocat ibi de istātū: qz istās est mēsurat s̄be angeli et est mēsurat opationis eius aliter tñ et aliter: ut in sequētī qōne dicit. et per hoc patet solutiō ad. 8. nā si angelus mouet de vna opatione in alia istātū mēsurat. angelus qui est qd̄ mobile et qui est sicut mot^{us} et istātū mēsurabit opatio eius aliter tñ et aliter ut sequēs qd̄ declarabit. ¶ Ad nonū dicēdū q̄ si nō eēt nisi mot^{us} celi in quo fūdat tps̄. h̄i^o mot^{us} s̄m uarias p̄tes suas mēsuraret tpe. nec tñ esset dare aliqd̄ aliū p̄or mot^{us} q̄ mēsuraret tps̄: s̄z put ip̄z celū acq̄rit successiue diuersuz ubi acq̄sitio successiua s̄m diuersa talia ubi mēsurat tpe. sic et in p̄posito: angelus qz successiue exequit suas opatiōes. ipsa successiua executio talū opationū tpe mēsurat s̄z illud tps̄ sit alterius rōnis. si ergo ista corpalia que uidem^{us} haberēt tales motus: q̄ in quolibet motu fundaret tps̄ tanq̄ in s̄bo: ut puta si vnus mot^{us} nō reduceret in aliū motū tanq̄ in cām: nō eēt dare aliqd̄ p̄m motū qd̄ mēsuraret tps̄. et per qd̄ mēsuraret alia: s̄z quolibet successiua acq̄sitio spatij h̄eret suū tps̄ per qd̄ mēsuraret: et qz vnus angelus nō reduceret in aliū tanq̄ in per se cāz: nec quātū ad esse nec quātū ad opari cū sit liberū arbitriū. suū enī nāle intelligē de q̄ h̄ loq̄mur pōt q̄libet

De mensura angelorū

angelus exequi absq̄ alio angelo: nec aliquid impri-
mit vnus angelus in alio. q̄lter aut se illuminat in q̄o
nō de cognitionib⁹ angeloz diffusius dicemus. Dec
enī corpa inferiora impressionē suscipiūt a corpib⁹ su-
periorib⁹ 7 fm nature cursum nec possent hec corpa
exercere suos motus sine celesti motu. iō tps q̄o fun-
dat in motu celi 7 q̄o mēsurat illū motū: mēsurat oēs
istos 7 alios mot⁹: s; nō se hnt ita angeli adinutē nec
s; eē nec fm opari. Inuaf enī vn⁹ ad itelligēdū aliū. p
ut vn⁹ determinat intellectu alteri: s; nihil iprimt vn⁹
in alio: iō tps q̄o mēsurat opatiōes vnus nō mēsurat
opatiōes alteri: s; sic q̄libet āgelus hēt suū eūū q̄ mē-
surat suū esse: ita in q̄libet angelo est tps quo mēsurā-
tur sue opatiōes. 7 p̄ca istius tps sūt oia istātia quib⁹
bus mēsurat esse ei. ita q̄ sicut nihil est aliud tps nō
strū q̄ nūs p̄oris 7 posterioris in motu celi sic motu.
sic nihil aliud est tps illud q̄ nūs p̄oris 7 posterioris
fm opatiōes angeli. 7 sic tps istud nō fundat solū in
motu celi. put celū acq̄rit q̄ vnū ubi: s; fundat in mo-
tu celesti: uel acq̄rēda ab ipso celo uel a p̄tib⁹ eius: sic
tps illud angelicū nō respicit aliquā vnā opatiōez
tū s; respicit oēs opatiōes eius sibi inuicē succeden-
tes fm p̄us 7 poster⁹. ¶ Ad decimū dicēdū. q̄ desi-
stere uel deficere aliter cōpetit angelo quātū ad esse
7 aliter quātū ad opari. nā per nullū agēs nāle p̄t an-
gelus desinere esse: etiā ipse seipm nō posset annihilare.
s; nō sic est de opatiōe: q̄ a quacūq̄ opatiōe uel a
qucūq̄ itellectiōe quā exēditur. put se p̄uertit sup spēs
itelligibiles q̄s apud se hēt p̄t desistere per sue libera-
tis arbitrio: imo ut dicebat supernāle est ei q̄ nō sem-
per sūtat in vna 7 eadē hī itellectiōe. nō iḡr rōne
simplicitatis eē angeli mēsurabilē eūo 7 opari tpe. sed
rōne talis successiōis quā repimur in opari eius 7 nō
in esse. ¶ Ad vndecimū dicēdū q̄ ad aliqd cōparat
uolūtas q̄ q̄si nāle est sibi uelle. s; ibi esse. ad aliqd vō
q̄ nō est sibi nō uelle semp sibi sūte. vīsto enī diuina lz
sit supnālis att̄n postq̄ angelus adept⁹ est vīsiōē il-
lā: q̄ nāle est rōnali creature q̄ uelit eē beata 7 q̄ ue-
lit in beatitudine sūtere: nō p̄t nō uelle videre deuz
imo in hoc cōplect suū desiderū nāle 7 vidēdo 7 dīl-
gēdo ipm. 7 nām enī suā ageret si uellet suū desiderū
nō cōpleri: s; nō est sic de itellectiōib⁹ alijs: in q̄b⁹ nō
cōplect suū desiderūz totale. p̄t q̄ nāle est ei q̄ non
semp uelit sūtere in vna tali itellectiōe: 7 potissime si
sit talis itellectiō q̄ spedit itellectiōē aliā. sicut q̄n
actualiter itelligit per vnā spēm ipedit actualit̄ ne in-
telligat per aliā. Ad formā q̄ arguēdi cum dicit q̄ il-
lud q̄ per solā uolūtatē p̄t subtrahi nō mēsurat. dicit
o3 q̄ imo uolūta ab angelo mēsurantur tpe nisi esset
tale q̄d uolūtū q̄ nō posset se aduertere 7 q̄ nō posset
nō uelle. hī est vīsiō dei apta 7 dilectiō qua beati deū
diligunt: vīsiō ergo dei lz sit ab angelo uolūta: att̄n q̄
immutabiliter se hēt in illā nō mēsurat tpe itellectiō et
sic ipsi q̄ nō simplr̄ subest uolūtatē ei⁹: s; est sibi natu-
ralis 7 semp est in tali itellectiōe. iō itellectiō illa fm
q̄ hī nō cadit sub tpe: semp enī angelus nālit se intel-
ligit per essentā suā: sed cōpetit ei itelligere per spēs
put per uolūtatē se p̄uertit sup spēs illas. 7 talis itel-
lectiō tpe mēsurat: q̄ ad hī itellectiōes nō se hēt āge-
lus s; aliter s; mutabiliter. ¶ Ad duodecimū dicēdū
q̄ solutiū est per dicta in solutiōe ḡnali. nā cōtinuū 7
nō p̄tinuū faciūt eē tps illud 7 istud alterius 7 alteri⁹
rōnis ut in p̄ncipali solutiōe cū declarabant difficul-
tates circa hanc q̄nē diffusius dicebat. ¶ Ad deci-
mūtertū dicēdū q̄ si vā eēt positio de vnitāte eūi. q̄
eēt vnū eūū in p̄mo eūterno q̄ eēt mēsurā per se 7 p̄

mo illius eūterni 7 per illud mēsuraret alia eūterna
possemus dicere q̄ tps eēt in p̄mo eūterno 7 mēsu-
raret opatiōes p̄mi eūterni 7 per illas mēsuraret
alias: s; sic ponimus in quolibet eūterno suū eūū mē-
surās esse eius. sic ponēdū est in q̄libet suū tps mēsu-
rās opatiōes ipsius: att̄n siue ponat hī tps in quo-
libet eūterno siue in p̄mo eūterno nō dabimus p̄mā
opatiōē cuius sit mēsurā tale tps per se 7 p̄mo: s; di-
cemus q̄ tale tps respicit oēs opatiōes illius eūter-
ni in quo ponit esse. sicut tps q̄o ponit in motu celi re-
spicit successiōem oium ubi. fm que mouet celū.

Nono querit utrū tps q̄o mēsurat opa-
tiones angeli sit cōpositū ex istā-
tib⁹. 7 videt q̄ nō. q̄ sicut p̄nt se hēt ad li-
neā s; instās ad tps: s; impossibile est lineaz cōponi ex
p̄ntis: ergo impossibile est tps cōponi ex instantibus.
¶ Angelus cū exequit opatiōē aliquā sūtit in illa.
uel alter nā eius ociose ageret: nā enī ociosa eēt si
acq̄reret aliquā p̄fectionē: 7 nullo mō sūteret in illa:
nō statim ergo eēt angelus p̄uertit se ad itelligēdū al-
qd desinit itelligere illud: s; stat in hī itellectiōe per
aliquō spatū: quolibet ergo talis itellectiō mēsurat tē-
pore. 7 si quolibet opatiō angeli opat tpe. cū hī mo-
tus angeli nihil sit aliud q̄ successiō per opatiōē. tē-
pus q̄o mēsurat talē motū nihil erit aliud q̄ successiō
tēporē nō mēsuratiū opatiōes illas. Iḡr tale tps nō
cōponit ex istātib⁹: s; ex t̄pibus. ¶ P̄. fm aug⁹. 12.
p̄f. instās nō hēt spatū sed in p̄cto p̄terit. cū ergo
opatiō angeli hēt spatū 7 cū in p̄cto nō p̄tercat q̄
frustra moueret angelus ad talē opatiōē in qua nul-
lo mō sūteret opatiō eius nō mēsurabit istāti s; tēpo-
re 7 per p̄s tps q̄o respicit successiōē talis opatiō-
nū ex t̄pib⁹ cōponet. ¶ P̄. nō eadē mēsurā mēsurā-
bit mobile 7 actus eius: sed angelus ut est q̄d mobile
mēsurat istāti. actiones aut ipsius 7 opa eius fm que
mouet nō mēsurabunt istāti s; tpe. tps ergo q̄o mēsu-
rat successiōē talis opatiōnū ex t̄pibus componet.
¶ P̄. si angelus exequit aliquā opatiōē: uel in illa
vna opatiōe est successiō 7 angelus mouet fm opatiō-
nē illā uel descit in illa opatiōe uel istāti recedit ab ea
nō aut dicere possumus q̄ statim recedat 7 nullo mō
ibi sūtat: q̄ tūc frustra ageret talē opatiōē: uel ergo
mouebit fm opatiōē uel descit in illa: sed tam mōt⁹
q̄ des mēsurant tpe. ut patet per p̄3 in 4. p̄f. vna
ergo 7 eadē opatiō tpe mēsurat: s; ex talib⁹ cōponit
tps q̄ mēsurat successiōē opatiōnū quale est illud q̄
mēsurat opatiōē. s; ipsa opatiō mēsurat tpe. erit
ergo illud tps cōpositū ex t̄pibus. ¶ P̄. fm p̄m in
2. meraphi. nō possumus itelligere lineā nisi itelliga-
mus ipsaz stātē iter duo p̄cta: par ergo rōne nō itel-
ligemus opatiōē aliquā nisi itelligamus eā stātē iter
duo instātia: s; q̄cqd est tale mēsurat tpe: q̄ semp in-
ter duo instātia cadit tps: mēsurabit ergo opatiō ange-
li tpe 7 tūc idē q̄ prius. ¶ P̄. sicut se hēt tps ad mo-
tū itāstās ad mobile: ut innuit p̄3 in 4. p̄f. ergo
p̄muratim sic se habebit tps ad instās sicut motus ad
mobile: sed impossibile est motū cōponi ex motibus. er-
go 7 tps ex instātib⁹. ¶ P̄. ex duobus in actu nō fit
vnū. si ergo ex instātib⁹ cōponit tps aliqd. op3 illa in-
stātia esse in potētia. sed instātia in potētia nō sunt nisi
in tpe p̄tinuo. tps ergo q̄o mēsurat opatiōes angeli
erit q̄d p̄tinuū. sed p̄tinuū nō cōponit ex iduisibilib⁹
tale ergo tps nō erit cōpositum ex instantib⁹ s; ex tē-
porib⁹. ¶ P̄. dato q̄ angelus hodie itelligat vnus
7 cras aliud erit ibi dare aliud 7 aliud instans in quo
itellerit vnus 7 aliud. sed inter quolibet duo instātia

cadit tps mediū: tps ergo qđ ibi ponemus non cōpo-
net ex instātib⁹: sed habebit instantia suos terminos.
¶ P. pncipia sunt vnigenita a suis pncipiatis: qz nō
est corpus nisi a corpib⁹: nec est p̄tinuū nisi ex p̄tinuis
ergo nō erit tps nisi a tpb⁹. pres eni quātitatiue cō-
ponētes totū aliqđ diuisibile debent esse diuisibiles.

¶ In cōtrariū est qđ opatio angeli est tota simul cū
angelus nō intelligat cū discursu: s; impossibile est tps
esse totū simul. itē talis opatio nō mēsurabit tpe. mē-
surabit ergo istāt. si ergo mot⁹ nō est aliud in angelis
qđ successio opationū. tps ibi nō erit aliud nisi succes-
sio istātū cū instāta mēsurēt opationes illas. ¶ P.
opatio angeli est qđ simplex: s; mēsurā debet esse vni-
genēa suo mēsurato. talis ergo opatio mēsurabit mē-
sura simplici. ergo mēsurabitur motus.

Respondeo dicendū qđ tps per se ⁊ pmo
est mēsurā motus ⁊ fundat
in motu tanq̄ in subiecto. si ergo videre uolumus de
aliquo tpe ex qđ cōponat. vidēdū est que sunt pres
mot⁹. in quo ponit esse tale tps. ⁊ si mot⁹ ille sit vē cō-
tinuus ⁊ nō cōponit nisi ex motibus. opz tps qđ ponit
esse in tali motu esse qđ p̄tinuū ⁊ nō cōpositū nisi ex
tpb⁹. pres aut motus angeli de quo hīc loq̄mur sunt
opationes eius. mouet eni angelus de vna opatione
in aliā. si ergo ipse opationes in seipsis haberēt succes-
sionē ⁊ cēt mot⁹. tps de quo loq̄mur eēt cōpositū ex
tpb⁹: qz mot⁹ in quo fundaret eēt cōpositū ex moti-
bus. sicut eni mot⁹ celi attēdit fm diuersa ubi. ut quia
pres celestes nō habēt oīa sua ubi sit. iō mouent acq̄-
rēdo successiue ad aliud ⁊ aliud ubi. sic qz angelus nō
hēt oēs suas opationes differēter ut supra tetigimus
est motus in celo uel in tpb⁹ eius in acq̄rēdo sua ubi.
⁊ in angelo in exequēdo suas opationes. qz pres cele-
stes nō solū mouent qz successiue acq̄runt ad aliud ⁊
ad aliud ubi. s; etiā qz successiue acq̄runt qđ cūqz ubi.
sed angelus s; successiue exequitur vna ⁊ eadē opatio-
nē: mot⁹ ergo angeli qui est successio opationū: nō p-
prie est cōposit⁹ ex motib⁹: qz vna ⁊ eadē opatio non
hēt rōnē mot⁹ cū non sit ibi successio: sed sicut se hēt
mot⁹ ille ad suas pres ex qbus cōponit: sic se hēbit ⁊
tps fm pres illius mot⁹. opationes. ⁊ mot⁹ ille nō cō-
posit⁹ ex motib⁹. pari rōne ergo tps qđ mēsurat talē
motū erit cōpositū ex istātib⁹ que sunt mēsurā illarū
opationū: nō aut erit cōpositū ex tpb⁹. S; ut melius
pateat qđ dicit. pmo vidēbim⁹ in istis sensibilib⁹ que
mēsurant tpe ⁊ que nō mēsurant tpe: sed istā emēde-
mus qđ mot⁹ ⁊ qđ mēsurant tpe. mobile aut ⁊ muta-
tū esse mēsurant istānti. Scđo qđ vidēbim⁹ in istis sensi-
bilibus fm qđ possibile est adaptabim⁹ angelis ⁊ opa-
tiones eoz ⁊ ostēdemus qđ opationes angeloz quelibet
in se mēsurat istāt. pp qđ declaratū erit qđ tps qđ
mēsurat successionē talū opationū ex istātib⁹ est cō-
positū. Tertio ne laboremus in equoco distiguemus
de ipsis opationib⁹ angelicis qz quedā sunt in exteri-
orē mām trāseūtes ⁊ ad exteriorē mām applicate ⁊ ta-
les opationes per se possunt mēsurari tpe. quedā vō
nō sunt in exteriorē mām trāseūtes sed sunt ad exte-
riorē mām applicate ⁊ talis opatio nō mēsurabit tē-
pore p se. poterit aut mēsurari tpe per accūs. s; quedā
sunt opationes angeloz que nec trāseūtes nec appli-
cate sunt ad exteriorē mām ⁊ quelibet talis operatio
nec per se nec per accidēs tpe mēsurat: s; pōt mēsurari
istāt. Quarto ⁊ ultimō adducem⁹ rōnes ad pposi-
tū ostendentes qđ tempus qđ mēsurat opationes
angelorum sit ex instantibus cōpositū. ¶ Propter
primū sciēdū qđ in istis inferiorib⁹ hec quatuor qđ se ha-

bēt per ordinē. videlz mobile. motus. mutatu esse. ⁊
quies. Nā mobile p̄cedit motū sicut subiectū est p̄us
accidēte. motus vō p̄cedit mutatu esse. sicut via p̄ce-
dit terminū. nā mutatu esse est terminus ipsius mo-
tus ⁊ mot⁹ est via imutatu esse: ppter qđ semp ante
mutatu esse. pprie sūptuz p̄cedit moueri: si aut est da-
re mutatu esse ante moueri: opz accipe aliō mutatum
esse qđ qđ est terminus illius moueri. nunq̄ eni mutatu
esse pōt p̄cedere illud moueri cuius est terminus: est
eni per se cōparatio qđ mutatu esse sequat ad moueri.
s; p̄terea cōparatio nō est per se. ⁊ ide est qđ in oī motu
post eē moueri ⁊ dare mutatu eē: nō tñ ecōuerso. sed
post ultimū mutatu eē: nō opz qđ imēdiate sequat ali
qđ moueri. sic ēt qđ cū sit puatio mot⁹ fm nālē itelli-
gētā est postior ipso motu: sicut puatio est posteri-
or habitu. ⁊ sic ista quatuor videant aliquo modo p̄ti-
nere in istis inferiorib⁹ ad mēsurā tpalē: nō tñ p̄tinent
eadē mō: qz mot⁹ ⁊ qđ sic p̄tinet ad mēsurā tpalē qđ
mēsurant tpe. mobile aut ⁊ mutatu esse mēsurantur
nūc tps. nā de rōne motus est qđ aliter se hēat nūc ⁊
p̄tius. ⁊ per p̄ns de rōne eius est successio. qđ non pōt
esse sine priori ⁊ posteriori. cū ergo tps per se sit nūc
prioris ⁊ posterioris oportet qđ per se sit numerus
⁊ mēsurā motus qui sine successione prioris ⁊ poste-
rioris esse nō pōt. vnde ⁊ in 4° phis. scribit qđ t̄pus
per se sit mēsurā mot⁹: sicut ⁊ qđ tpe mēsurat: s; hoc
nō est per se: sed per accidēs. iō dicit in 4° phis. qđ qz
tps est mēsuratio mot⁹: supple per se erit ⁊ tps met⁹
quies sed per accidēs: ⁊ subditur qđ omnis. p. in tē-
pore. e. hoc est eni dēscere eodē mō se hīc nūc ⁊ p̄tius
nā est qđ ubi est assignare duo nūc quorū vñ se hēt
ur p̄tius ⁊ aliud ur posterioris: in qbus duob⁹ nūc eodē
mō se hēt dēscēs: ⁊ qz successio duoz nūc est sine tpe.
opz oēs dēre in tpe eē. in istāt eni nō p̄tigit dēre eē s;
in tpe ut pbat diffuse in 6° phis. Bene ergo dictū est
qđ qđ ⁊ mot⁹ mēsurant tpe. qre aut qđ dicat mēsu-
rari tpe per accidēs: sic declarari pōt. Nā ex hoc dicit
tur corpus esse dēscēs: qz est aptū natū moueri ⁊ nō
mouet: si eni qđ est puatio mot⁹ ⁊ in puatione inclu-
dit accipiēdo qđ illud dicit esse puatuū aliquo qđ est
aptū natū hīc illud qđ non hēt: opz qđ illud dicat esse
dēscēs qđ est aptū natū moueri ⁊ nō mouet. s; sequē-
do sapientū dicta ⁊ sequēdo istū ordinē quē vidēbim⁹
hil cessat a motu ⁊ nihil est aptū natū moueri qđ non
moueat nisi sit s; alicui corpī p̄tinue moto. postz eni
de si uellet hūc ordinē inutare: qz posset aliqđ corp⁹
iterpolatiz mouē cui⁹ mot⁹ nō reduceret in corpus p̄ti-
nue motū: tñ s; istū ordinē quē vidēbim⁹ semp mot⁹ dis-
cōtinuus reducit in motū p̄tinuū tanq̄ in p se cāz: ut
mot⁹ istoz inferioroz corpoz: qz aliqñ mouent tanq̄ in
per se cām reducit in motu celi qđ p̄tinue ⁊ semp mo-
uet. mēsurari ergo tpe p̄tigit dupl: vlrōne sul. ut qz
ipsum per se uariat: uel rōne alterius ut qz est s; in ei.
qđ per se ⁊ actu mouet ⁊ uariat. pmo mō mēsurat tē-
pore mot⁹. mobile eni dū est in motu per se cōpetit et
uariari ⁊ esse in alia dispōne nūc ⁊ p̄us: ⁊ iō per se est
qđ mot⁹ mēsurat tpe. s; dēscēs quātū est de se ⁊ fm qđ
hī hēt se eodē mō nūc ⁊ p̄us. dēscēs ergo ut dēscēs
est: nō uariat nec mouet actu s; est subiectuz ei qđ per
se actu uariat. cū t̄git esse in tpe sit alio mō se hīc nūc
⁊ p̄tius qz hoc est tps successio prioris ⁊ posterioris.
mobile ut est in motu: dicit esse per se sub tpe ⁊ mot⁹
per se mēsurabit tpe. dēscēs vō nō uariat fm se. ppz
qđ nec mēsurat tpe per aliud: qz subiect⁹ corpī qđ actu
uariat. in dēre ergo est assignare nūc p̄us ⁊ nūc poste-
rius. ⁊ successionē nō in se nec per se sed in alio ⁊ per

De mensura angelorum

aliud. ut per illud cui subiect. Si igitur operatio angelorum una et eadem haberet rationem motus: uel haberet rationem quietis: dicere mus tempus quod mensurat operationes angelicas non compositum ex instantibus: sed ex temporibus: cum nihil sit aliud motus angeli quam successio operationum. et quod tempus est idem realiter cum motu in quo fundatur: oportet quod tempus sit idem realiter quod talis successio. quare si una et eadem operatio angelorum habet rationem motus et motus angelicus sit successio operationum. oportet quod motus ille sit successio motuum: et per consequens tempus quod mensurat talem motum est successio temporum: quod sicut loquitur de motu sic est loquendum de tempore. esset ergo tempus illud hanc hypothese stante compositum ex temporibus. hoc etiam idem sequitur si una et eadem operatio angelorum haberet rationem quietis: quia tunc motus eius esset successio quietis. et quod quies ut dictum est mensurat tempore. tempus quod mensuraret talem motum esset successio temporum et per consequens esset compositum ex temporibus non tamen eodem modo: tempus quod mensurat motum angelum non esset compositum ex temporibus. si operationes angelorum haberent rationem motus et si haberent rationem quietis. eo quod motus et quies non eodem modo respiciunt tempus. quod motus magis respicit tempus per se: quies uero per accidens. uerum quod operatio angelorum una et eadem ut patet nec habet rationem motus nec quietis: sed magis habet rationem mutati esse. ideo uidentur esse de ipso mutato esse. et de ipso mobili qua mensura mensurantur. quod ex hoc declarabit nobis ex quibus componatur tempus quod mensurat operationes angelicas. dicemus ergo quod tam mobile quam mutatum esse mensurantur instanti. de mobili quidem quod mensuret instanti patet per philosophum in 4° philosophi. dicentem quod illud quod fertur. id est mobile sequitur ipsius nunc sicut motus tempus: erit ergo simul comparatio mobilis ad nunc sicut motus ad tempus. et quod per se est quod motus mensuretur tempore. erit per se quod mobile mensuretur ipso nunc. Quod etiam mutatum esse mensuret nunc. patet quia ipsum mutatum esse est quid indiuisibile in motu. et quod mensura dicitur esse unigena mensurato: ut habet in metaphisica. oportet quod indiuisibile in motu mensuretur indiuisibili in tempore. et quod hoc est mutatum esse oportet quod mutatum esse mensuret nunc temporis. igitur si mobile et mutatum esse mensurantur instanti per se. oportet quod non eodem modo accipiantur instanti quod mensurat mutatum esse et quod mensurat mobile. non autem sic dicemus de quiete et motu. nam motus mensurat tempore per se. si autem quies mensurat tempore hoc est per relationem ad motum. et quod ibi unum propter aliud utrobique unum terminum. non oportet dare aliud et aliud tempus quod mensuret quietem et motum: sed unum et idem tempus poterit utroque mensurare: ut si sint duo corpora hic inferius quorum unum moueatur per diem et aliud tantum quiescat. tempus quod erit in motu primi mobilis unum et idem secundum rem mensurabit motum istius corporis et quietem alterius. sed non sic dicemus de mobili et de mutato esse. non enim poterit ambo mensurari immediate et proxime eadem mensura reali. nam si mensura debet esse unigena mensurato si mensuratum manet secundum rem oportet quod et mensura secundum rem maneat. si autem non manet secundum rem nec mensura manebit secundum rem. sic autem se habent mobile et mutatum esse: quod mobile unum idem manet secundum rem in toto motu differens solum secundum rationem: sed mutatum esse non manet idem secundum rationem in toto motu. imo in eodem motu sunt multa mutata esse realiter differentia. mensurat ergo utroque uidelicet tam mobile quam mutatum esse mensura indiuisibili que est eadem secundum rationem in toto motu sed non eadem secundum rem. quod mobile mensuratur mensura in-

diuisibili que est eadem secundum rem non autem secundum rationem et ipsum mobile est idem secundum rem non autem secundum rationem. sed mutatum esse mensurat mensura indiuisibili que non manet eadem secundum rem. sicut nec ipsum mutatum esse manet idem secundum rem. Dicemus ergo quod mensura materialiter sumpta est idem cum eo in quo fundatur ut tempus materialiter et realiter est idem quod motus in secundum formale acceptione differat. eadem enim res ut est actus mobilis est motus et ut est numerus prioris et posterioris est tempus: et sicut in ipso motu fundatur aliquid quod est mensura motus et quod est idem realiter quod motus. sic in ipso mutato esse fundabitur aliquid quod erit mensura eius et quod erit idem realiter quod ipsum. et etiam in ipso mobili fundabitur aliquid quod erit mensura eius et quod erit realiter quod ipsum: sed id quod fundatur in motu et quod est mensura eius dicitur tempus. id autem quod fundatur in mutato esse et quod est mensura ipsius dicitur potest instans siue nunc. non tamen est idem nunc quod fundatur in substantia rei mobilis et quod fundatur in mutato esse. sed ut dicebat nunc quod fundatur in mobili manet secundum rem non autem secundum rationem. quod uero fundatur in mutato esse nec secundum rem nec secundum rationem manet. differat ergo unum ab alio sicut differat mobile a mutato esse. utroque igitur ut dictum est tam mobile quam mutatum esse mensurantur nunc. sed nunc quo mensuratur mobile magis habet rationem nunc quam illud quo mensuratur mutatum esse. et uerba philosophi in 4° philosophi. referenda sunt ad nunc quo mensuratur mobile. illud est enim quod manet idem in toto motu quod non potest corrumpi. quod si corrumperetur uel corrumperetur in ipso nunc in quo est. et tunc nunc esset corruptum. nam cum est nunc non potest corrumpi: quod omne quod est dum est necesse est esse. nec etiam potest corrumpi in alio nunc. quod unum nunc non se habet ad aliud: nec sicut contiguum. nec sicut consequentem se habere. si ergo nunc corrumperetur: non corrumperetur in seipso nec in alio nunc proximo quia tale nunc non est dare. corrumperetur ergo in alio nunc. sed iterum quiesceret duo nunc cadunt in finem nunc. erit ergo huiusmodi nunc simul cum oibus uel nunc intermedijs usquequo ueniat ad nunc in quo debet corrumpi. sed unum nunc esse simul cum alio nunc est impossibile: id impossibile est quod nunc corrumperetur. talis autem ratio quod facit philosophum in 4° philosophi. ualeat de nunc quod est idem cum mutato esse. nam sicut motus non est motus. sic mutationis non est mutatio. motus enim in seipso incipit et seipso desinit. forma enim uel illud quod acquiritur per motum inducitur in esse per motum. et tollitur per motum. Sed motus non acquiritur per motum: non enim est per se quod motus terminetur ad motum. nec quod subiiciatur motui. ideo motus non est motus nec sicut subiecti nec sicut termini. nec se mutatum. mutationes ergo seipsas deficiunt. sic et ipsa nunc que sunt idem quod mutationes ipse seipsas deficiunt. quare autem nunc quod mensurat mobile magis habeat rationem nunc quam illud quod mensurat mutatum esse in preloquendo patebit. ¶ Aduertendum tamen quod cum dicimus quod nunc fundatur in mutato esse et est idem quod ipsum et quod est aliud nunc quod fundatur in mobili et est idem quod ipsum nunc. non est intelligendum de quibuscumque mutationis esse nec de quocumque mobili. nam sicut tempus non fundatur in quocumque motu. sed solum in motu primo. sic nunc non fundatur in quibuscumque mutationis esse solum in mutationis esse reperitur in motu primo. et nunc quod mensurat mobile solum fundatur in mobili primo. dicemus enim: quod tempus solum fundatur in motu primo et per illum motum mensurat omnes alios motus. sic nunc que mensurant ipsa mutata esse solum fundatur in mutationis esse que reperitur in primo motu et

per illa mutata esse mensurat alia mutata esse. et nunc quod mensurat mobile solum fundatur in mobili primo quod per illud mobile mensurat alia mobilia subiecta illi mobili. Si enim essent aliqua mobilia non subiecta celo non reduceretur in mensuram celestem. et si sunt aliqua mutata esse non subiecta celestibus mutatis esse non mensurabuntur mensura qua mensurantur illa mutata esse. sic etiam et de motu dicendum. nam si est aliquis motus non habens ordinem ad celum uel ad motum celi. non mensurabitur tempore quod fundatur in motu celi. tempus itaque solum est in primo motu et nunc que mensurant mutata esse solum sunt in primis mutatis esse. et nunc quod mensurat mobile solum in primo mobili. in alijs autem motibus secundis non fundatur tempus sed quando. et in alijs mutatis esse potest dici fundari nunc ipsius quando. et etiam in alijs mobilibus potest dici fundari ipsius quando: habebit enim ipsum quando duo genera nunc sicut et ipse tempus. nam sicut in tempore sunt quedam nunc que non manent secundum rem ut illa que fundantur in mutatis esse: et quedam que manent id est secundum rem ut illud quod fundatur in substantia mobilis. sic et in ipso quando possumus ratione nunc distinguere. ¶ Ex hijs autem dictis aliquantulum habetur via ad inuestigandum propositam questionem. nam si ipse operationes angelorum se habent sicut motus: ita quod quilibet operatio sit quidam motus. tunc successio operationum ut dicebatur erit successio motuum. hoc enim posito nihil esset aliud operationem succedere operationi quam motum succedere motui. et quia tempus est idem cum motu in quo fundatur. sic hac hypothese si stante motus ibi semper componeretur ex motibus sicut tempus quod mensuraret talem motum semper componeretur ex temporibus. sed si ille operationes habent rationem esse: ita quod quilibet operatio sit quasi quoddam mutatum esse: uel assimiletur ipsi mutato esse. sic successio operationum: uel erit aliud quam successio mutatorum esse. motus ergo ille componeretur ex mutatis esse. si enim hoc est angelum moueri quod in eo operationem succedat operationi ex quo quilibet operatio est quoddam mutatum esse nihil erit aliud angelum moueri nisi quod uel mutato esse succedat aliud mutatum esse. et quia ipsa mutata esse in motu in quo fundatur tempus sunt idem realiter quam ipsa instantia. sicut motus est idem realiter quam tempus. si motus ille est compositus ex mutatis esse. oportet quod tempus mensurans talem motum sit compositum ex instantibus. sed equiuocatur in ipsis instantibus: quia instans quod est de compositis tunc talis temporis non est idem quam instans quod fundatur in substantia mobilis et quod est id est quod mobile. sed est instans quod fundatur in mutato esse et quod est idem quam mutatum esse. ¶ Cetero que sunt in istis inferioribus pertinentia ad mensuram temporalem et que mensurant tempore et que instanti temporis: quod motus et quies mensurantur tempore mobile et mutatum esse instanti. sed non eodem instanti. uolumus ista adaptare ad angelos uel ad angelorum operationes. quia ut potest patere per habita hec est uia inuestigandi propositum. dicemus enim quod operatio angeli ut est intellectio non est ipsum mobile. quia mobile dicitur aliquid per se existens: loquendo de mobili per se. operatio autem dicitur aliquid in alio ut separante: et potissime operatio de qua loquimur que est accidens. cui ex natura propria non competit per se esse. Rursum huius operatio angeli non potest dici motus: quia non est motus sine successione. hoc enim est moueri de uno in aliud tendere. In una autem et eadem operatione angeli non

cadit successio. cum enim intelligere angeli sit quid simplex. una et eadem intellectio non potest habere partem post partem. sed est tota simul. sic etiam operatio angeli non potest dici quies. repugnat enim hoc ipsi dicto quod operatio dicatur quiescere. loquendo de quiete que habet rationem priuationis. Possumus etiam et aliam rationem assignare quare operatio angeli non meretur dici quies: quia hoc est quiescere eodem modo se habere nunc ut prius. non est ergo dare quietem ut hic de quiete loquimur ubi non est dare duo nunc unum se habens ut prius: aliud ut posterius. ideo in una et eadem operatione angeli non est assignare nunc prius et nunc posterius. non proprie quies. imo quod quies est priuatio motus et priuatio et habitus sunt apta nata fieri circa idem. in una et eadem operatione angeli ubi non proprie potest esse motus non poterit proprie esse quies. hinc est quod philosophus in 8° phisicorum probat quod in nunc temporis non potest esse quies. quia in huius nunc non potest esse motus. Dicemus ergo quod motus habet successionem in seipso: ideo per se mensuratur mensura successiua. quies autem secundum quod huius non habet successionem in seipsa. quia succedere est aliter se habere nunc et prius. quiescere autem est se habere eodem modo. igitur quies in seipsa non habet successionem. mensuratur cum tempore per accidens. quia esse quiescens secundum istum nature cursum quem uidemus est subiectum corpori continue motu in se actu successionem habenti angelus autem non est subiectus alicui rei continue motu. ideo non est in eo proprie quies que opponitur motui etiam que tempore mensuratur. operatio itaque angeli nec est ipsum mobile nec debet dici motus nec quies. potest tamen appellari quoddam mutatum esse. nam cum angelus incipit intelligere quod prius non intelligebat facta est nouitas in eo et mutatio propter quod ipsa operatio angeli in qua non habet esse stabile: et qua angelus de nouo acquirit quedam mutatio dici potest: attamen illa mutatio non est eiusdem rationis ut in precedenti questione dicebatur cum istis mutationibus: quia iste mutationes semper sunt terminus motus. nam in istis inferioribus loquendo secundum nature cursum. quicquid est in aliqua dispositione nunc in qua prius non erat nisi per motum precedentem. ut declarari habet in 8° phisicorum. rationes enim imposite probantes eternitatem mundi sed sunt simpliciter false uel sed sunt false relate ad primam causam: quia potest deus facere aliquod nouum absque motu precedente. uerumtamen sunt secundum nature cursum. nam in istis corporalibus ubi proprie est motus et mutatio ex principijs nature secundum nature cursum nihil est in aliqua dispositione in qua prius non fuit nisi per motum precedentem. exemplificamus enim de illuminatione aeris. ut si hec pars aeris illuminatur a sole que prius erat obtenebrata. hoc est quia sol accessit ad hanc partem emisitque: propter quod potest illuminare hanc partem aeris quam prius illuminare non poterat. uel hoc est quod nubes regebant solem que a sole fugace permiserunt solem perdere lumen suum. quocumque enim modo hoc naturaliter contingat dicemus hoc fieri per precedente motum. sed si in potestate solis esset suum lumen effundere uel trahere illuminaretur aer et postea obtenebraretur et posset etiam iterum illuminari ut supra innuebatur absque precedente motu loquendo de motu proprie dicto. illuminatio ergo aeris secundum hanc hypothese esset quedam immutatio dependens ex uoluntate solis. qua mutatione non precedebat aliquis motus proprie dictus. et si in sole habet calumniam: in angelis autem

De mensura angelorū

de qb^o est questio qd dicitur est calūniari nō pōt. Imagi-
namur enī q^o in p^ote angeli est fm suā uolūtate cō-
uertē se sup hāc spēz ul sup illā z causare in suo itelle-
ctu hāc itellectionē ul illā. put igit angelus acqrit ali-
quā nouā itellectionē scā est in ipsa mutatio quā nō p-
cessit mot^o. p^o dicit^o. nā uolūtas angeli nō depēdet ex
motu ecti. nec itelligē eius depēdet ex tali motu. ideo
in angelo nō hēt calūniā. q^o nouitates que fiūt in ipō
nō fiūt ex motu pcedēte. p^o sumpto. in sole aut qz est
qd corporeū dato q^o hēret liberū arbitriū. nō eēt icō-
ueniēs q^o idirecte hēret aliquā depēdētiā ad motū ce-
li sicut z in nobis ipis. qz corp^o nrm est sōditū illi mo-
tu. a^o que ut plurimū scq^our cōplexionē corpis idir-
recte fm opationē suā hēt aliqūā depēdētiā ad illuz
motū. q^o mot^o ille drecte ifluat in a^oz. nec in liberuz
arbitriū. nec q^o possit ipis cogē uel necessitare. sed qz
ifluat in corpus z disponit ipsum quas dispositiones
plurimū hominum sequuntur. faciunt enim talia non
necessitate sed quadam inclinatione z pronitate: im-
mo qui ex complexione est ueneruus; si per ratio-
nem z liberum arbitrium assuescat in contrarium fa-
cilius continet it^o: q^o qui est complexione castus si sit
ad uenera assuetus. ¶ Redeamus ergo ad propo-
situm z dicamus. q^o angelum acquirere nouas itelle-
ctiones est habere in se mutationes que non sunt pro-
prie sumpto. z quia de ratione mutationis est q^o
mensuret istāti. q^olibet talis opatio z q^olibet talis mu-
tatio istāti mēsurat. Dicemus enī q^o vna z eadē itelle-
ctio angeli pōt dici actio. passio. q^olitas. mutatio. z in-
stās. Imaginamur enī q^o esse qd mouetur ab alio mo-
uetur ut declarari habet in 7° phis. z si aliquid mo-
uetur ex se. z si aliquid seipsum mouet. hoc est quia
est diuisibile in aliqua duo quorūz vnuz est per se mo-
uens z aliud per se motū. ut si animal mouetur ex se.
hoc est qz est diuisibile in animam z corpus. z anima
est per se mouēs z corpus per se motū. Similiter au-
tem si angelus mouetur ex se. ut si angelus mouet se-
ipsum ad intelligendum: uel ad uolendum: hoc est qz
est diuisibile in aliqua duo: quorum vnuz se habet
ut mouens. aliud ut motum. habet enī angelus duas
potentias. intellectum z uoluntatem. Potentia enim
ipsius substantie spiritualis potest dici pars potentia-
lis eius. fm quē modū loquitur philosophus in ter-
tio de aia. dices de parte aut aie qua cognoscit z sapit
aia. itellectū enī per quē aia cognoscit uocat p^ote eius
nō eētiale sed pot^o tiale. h^o aut p^otes hēt angelus. qz
hēt plures potētiās: z per vnā p^ote causat motionē in
alia: ut per itellectū mouet se ad uolēdū. per uolūta-
tē mouet se ad intelligendū. uoluntas enī p^ouertens se
sup spēm intelligibile causat itellectionē in itellectu
z itellectus apprehēdens aliquid sub ratione boni
causat affectionē in uoluntate. nā bonū apprehensum
uel qd idē est q^o apprehēsum sub ratione boni est mo-
tiū uolūtatis. ut declarari habet in tertio de anima.
uoluntas enim mouet seipsam z nō mouet seipsaz. ut
declaramus in nostro tertio quodlibet. mouet enīz
seipsam determinando non actiuando. actiuat enī uo-
luntas uel causat in uolūtate sua affectio z suus act^o
siue sua actiuatio a bono apprehēso. attē ut hoc fiat.
¶ Uolūtas seipsaz determinat: z nisi seipsaz determi-
naret bonū apprehēsum non posset ipsam actiuare. z
potissime ueritatem habet cum bonum apprehensuz
non apprehendat sub ratione ultimi finis. qz respec-
tu ultimi finis fm q^o h^o uoluntas se non determi-
nat. sed necessitatur a tali bono. bonū enī sub hac ra-

tione apprehensum necessitat uolūtate: ut non possit
uoluntas uelle esse beata. ut uult aug^o in pluribus lo-
cis in 13° de trini. igit cum apprehēdere pertineat ad
uim cognitiuā eo modo quo bonuz apprehensum est
motiū uolūtatis. uis cognitiua angeli siue itellectus
eius est uolūtatis motiū z causat affectionem in
ipsa. bene itaqz dicitur est q^o angelus fm vnaz potē-
tiam mouet seipsum ad actū alterius potētie. ut per
uolūtatez mouet se ad intelligendū. z per itellectū
ad uolendum. uoluntas enim conuertēs se super spe-
ciem intelligibilez causat itellectionē in itellectu. z
itellectus apprehēdens aliquid sub rōne boni potest
causare uolūtiōnes in uoluntate. ipsa ergo itellectio
ut est a uolūtate conuertente se super speciem intelli-
gibile est quedā actio z eadē itellectio ut recipit in
itellectu loquendo large de passione est quedā pas-
sio. ut autēz est quedā perfectio itellectiua: uel ut est
quedā perfectio qualificans potētiāz itellectiuam
z disponens z perficiens ipsam est quedam qualitas.
sed prout est de nouo acquisita est quedā mutatio. p^o
ut uo habet ordinē ad itellectionē priorē uel poste-
riorem habet rationē instāti: z est qd daz instās. nā
sicut tēpus ut diximus materialiter z realiter est idēz
q^o motus. qz eadē res ut est actus p^oimi mobilis dicit^o
motus z ut est numerus prioris z posterioris dicitur
tempus. sic eadē operatio in angelo ut est de nouo ac-
quisita dicitur quedam mutatio. prout uo habet ordi-
nem ad operationem priorē uel posteriorē uel p^o
ut ponit in nūm cū opatione priorē uel posteriorē dici-
tur instās. ipse ergo mot^o nūatus: est tps z ipsa mutata
numerata sunt instātia. sed motus numeratus nō est
tēpus nisi sit motus nō depēdēs ex alio motu. sic mu-
tata esse numerata nō sunt instātia nisi sint talia muta-
ta esse que nō depēdent ex mutatis esse existētib^o in
alio. ideo motus p^oimi mobilis ut est numerat^o est tē-
pus qz ille motus nō depēdet ex alio motu. z mutata
esse illius motus nec sunt numerata possunt dici instā-
tia qz nō depēdent ex mutatis esse existētib^o in alio.
opatiōes ergo angelice ut sunt numerate habebūt ra-
tionē instātiū. qz h^o opatiōes drecte z simpliciter
nō depēdēt ex opatiōib^o in alio uel in aliqua creatu-
ra existētib^o. potest enī vnus angelus cooperari aliqd
ad itellectionē alterius. unde dicit^o ipsuz illuminare.
sed hoc est solū determinādo itellectū eius. nō autē
drecte cau^oando aliud in ipso. ut sup^o in questioib^o
de cognitione angeloz diffusus diximus. q^o ergo mo-
tus angeli uel tps aliqd resultat ex tali motu. nihil est
aliud q^o successio opatiōnū cū ille opatiōes sint que-
dā mutationes z quedā instātia tēpus illud nihil erit
aliud q^o successio instātiū. bene ergo dicit^o est tps il-
lud ex instātib^o esse cōpositū. ¶ Aduertenduz ta-
men q^o instans qd est idē q^o mutatus esse differt reali-
ter ab instāti qd idē est q^o substantia p^oimi mobilis. pos-
sumus aut h^o differētiā assignare in tribus. quarum
vna est qz instans qd est idē q^o substantia p^oimi mobilis
manet idē fm rē in toto motu siue in toto tpe. s^oz instās
qd est idē q^o mutatus esse etiā fm rē nō manet idē. nāz
cū in quolibet motu sit realiter multa mutata esse s^oz
aliud z aliud mutatus esse. opz q^o sit aliud z aliud in-
stans. sed nō sic est de mobili. nā in vno z eodē motu
quātūcūqz duret ille motus non potest vnq^o esse nisi
vnū mobile. cū enī motus sit actus mobilis z vnus z
idē actus numero siue sit substantialis siue accidentalis
nō possit esse in diuersis substantijs. opz q^o adinuicēz
motus requirat unitas mobilis. itas itaqz qd est idē
q^o substantia mobilis erit vnū z idē fm rē in toto mo-

tu. sicut in toto motu est vnum et idem mobile. differt tamen h^o instans fm rationē. qz immobile fm alias rationē p^o siderat prout est in hoc loco et prout est in alio ideo dicitur in 4° phis. qz coriscus est alter. put est in teatro et in foro. ¶ Secūda differentia est inter hoc instans et illud: qz vnum se habet ut causa et aliud ut causatū. nāz instans qd est idēz qz mutatu esse fuit et causat ab instati qd est idē qz substantia primi mobilis. qz ipa mutata esse. et etiā ipse motus causat ab h^o substantia. materia eni subiecta cū forma est causa omnium accidētū que sunt in ea. lz enim celum moueat ab intelligentia. attamen qz mouetur: ut est aptum natum moueri. motus ille relatus ad celum potest dici quid naturalē. igitur natura celli et substantia eius hēt rationem cause respectu illius motus et respectu mutatorū esse. que sunt in illo motu. et sicut substantia celli est causa mutatorū esse que sunt in celo. sic substantia angeli imo multo magis est causa mutatorū esse que sunt in angelo. Nā uarietas itellectionū et affectionū fm quas accipimus in angelo mutata esse causatur in angelo ab ipso angelo. mouet enim angelus seipsum ad intelligendū hoc post hoc et ad uolendū vnu post aliud. qz quō ptingat est per habita manifestus. Non eni hoc est qz bene et idē fm idē seipsum moueat. sed vnus et idē angelus fm vnā potētis mouet seipm ad actū alterius potētis. ut uolūtate mouet seipsum ad itelligēdū. et per intellectu mouet se ad uolēdū. qz si pcedimus qz per uoluntatē se moueat ad uolēdū. ut qz uolūtas seipsum moueat hoc non erit de motu de quo hic loquimur qui est act^o mobilis eo qz uolūtas nō moueat seipsum per se et immediate actiūdo lz de terminādo. Redeamus igitur et dicamus qz substantia angeli magis est causa mutatorū esse que sunt in angelo qz substantie celli mutatorū esse que sunt in celo. qz magis est uerū qz angelus seipsum moueat qz celū. motus eni qui cōpetit angelo magis reducit in angelū et in sbam eius tanqz in p^oria causam. nā pncipalis causa mutatorū esse que sunt in angelo est ipse angelus. mutatorū aut esse que sunt in celo pncipalis causa est itelligētia mouēs celū. instās qz qd est idē qz mutatu eē causat ab instati eē causat ab h^o sbā. rōnē aut h^o cālitate ut dicebamus pncipalitus obtinet substantia angeli respectu mutatorū esse que sunt in ea qz sbā celli respectu mutatorū esse que sunt in ipa. ¶ Tertia differentia inter hoc instās et illud est. qz instās qd est quid mutatu est in eodē genere cū tpe cuius est instās. lz instās qd est idē qz sbā mobilis nō est in eodē genere cū tpe cuius dicit esse instās. cū eni mutatu esse sit terminus ipsius motus oportet ipsum mutatu esse in eodē genere cū ipso motu. Dicimus aut illis p^orius motus nā motus localis solis tanqz ad p^oriū terminū terminant ad mutatu esse in loco qd est in eodē loco qz est in eodē genere cū ipso motu locali. ex psequēti tñ potest terminari h^o mot^o ad illuminatōnes aeris qz sol acquirēs aliqz nouū mutatu esse qd pus nō habebat illuminabit aliqz pte aeris quā pus nō illuminabat. h^o aut illuminatio nō erit in eodē genere cū motu locali qz nō est p^orius eius terminus. mutatu itaqz esse respectu p^oriū motus est in eodē genere cum ipso motu in quo fundat et instans qd est idem qz mutatu esse erit in eodē genere cū ipso tpe: habebit eni se h^o instans ad suū tps sicut mutatu esse ad suū motus. propter qd erit in eodē genere suo tpe sicut mutatu esse cum suo motu. nec ualeret qui cauillaret qz tēpus non est in eodē genere cū motu. qz tps est in genere quātitate ut patet per phm in predicamētis. motus autēz

localis est in predicamēto ubi. patet per eūdem circa pncipiū tertij phis. qz lz ppter aliā et aliā habitudinem. uel ppter aliā et aliā rationē formalē tps nostrū possit collocari in alio pdicamento qz motus localis in quo fundat instās. tñ qd est idē qz mutatu esse nō colocabitur in alio pdicamento qz suū tps sicut nec mutatu esse collocat in alio pdicamento qz suus motus. qz instās qd est idē qz mutatu esse hēt habitudinē quandam ad illā formalē rationē unde sumit ratio formalis tps qz collocat in eodē predicamēto cum suo tpe sicut et mutatu esse. ppter habitudinē quā hēt ad illud unde formaliter sumit ratio motus collocat in eodē predicamēto cū suo motu. uel possemus dicere qz quātū ad ppositum spectat nulla est hic cauillatio. qz lz motus celli in quo fundat tps nostruz possit dici nō eē in eodē predicamēto cū h^o tpe. mor^o tñ lz successione opationū angeloz ut in sequenti qōne patebit est in eodē genere cū tpe qd fundat in tali motu. et qz pntē questionē suscipimus. ppter tps qd mēsurat operationes angelicas. bene dicitur est qz instās qd est idē qz mutata esse in ipsis angelis est in eodē genere cū suo tpe et etiā cū ipso murato esse in quo fundat: sicut et illud tps est in eodē genere cū suo motu in quo existit. posset et tertio mō rñdri qz et tps nostrū ut in sequenti qōne patebit est fm aliqz moduz accipiēdi in eodē predicamēto cū motu in quo fundat. nā idē phs qui in pdicamētis collocat tps in genere quātitate. et in tertio phis. collocat motū in genere ubi in 5° metaph. ca^o de quātitate. tā tps qz motum in quo fundatur collocat in genere quātitate. cōgrue itaqz dicit potest qz instās qd est idē qz mutatu esse est in eodē genere cū suo tpe. lz instās qd est idē qz sbā rei mobilis non est in eodē pdicamento cū tpe qz nunqz pot ptinē ad pdicamētū sbē cū sit accēs et cū sit idē realitē qz motus res eni que est accēs nunqz in pdicamēto sbē collocat. sic res que est sbā nunqz collocari pot in predicamēto aliquo accētis qz ut qd vē est nulli accidit ut dī in p^o phis. instās ergo qd est idē qz sbā rei mobilis est in pdicamento sbē nec ptinē potcrit ad pdicamētū in quo est tps. cū tps ptineat ad pdicamētū accētis. qz si dicat qz et instās qd est idē qz sbā mobilis hēt aliqz habitudinē ad formalē rōnē tps. dicemus qz tale instās ppter talē hitudinē nō collocabit in pdicamento aliquo accētali uel in pdicamento in quo est tps. qz ut supra diximus in qōne pdicamētoz nulla hitudo adueniēs sbē facit illud qd est sbā is illud qd est in pdicamento sbē in alio pdicamento: ut si respect^o aliqz fundat immediate in ipsa sbā erit ille respect^o relatio fm dicit nec trahet rē que est sbā ad aliud pdicamētū. nā si pueniēt assignent relatiua nulla sbā dicit ad aliqz nec erit aliqua sbā relatiua fm esse sed solū fm dicit ut satis patē pot ex predicamentis. ¶ Assignauimus ergo tres diūas iter instās qd est idē qz sbā mobilis et instās qd est idē qz mutatu eē. uolumus aut nūc ex qz qd supra retigimus. uidelz qz magis pē debeat dicit nūc uel instās. an illud qd est idē qz mutatu eē uel potius id qd est idē qz sbā rei mobilis. Declarabim^o eni tripl^o qz magis pē mere tur dicit nūc et instās illud qd est idē qz sbā rei mobilis. P^oria via sumet ex fluxibilitate tps. 2^a aut ex p^oriuitate ei^o. Tertia ex entitate ipsius. ¶ P^oria via sic p^ori itelligim^o eni qz tps mālū sit idē qz mor^o. et qz mor^o est qdā fluxus p^ori est qd et ipz tps sit qdā fluxus. qlic aut sit fluxus declarat Boet^o in li^o de tri. dicit qz nostrū nūc qli currēs et fluēs causat tps. sicut nūc stās causat eternitatē. hoc ergo mō tps habet fluxibilitatē qz est fluxus ipsius nūc. uel quia causatur ex nūc fluentēz

De mensura angelorū

currente. Illud ergo proprie et principaliter dicitur nunc quod fluens uel currentes causat tempus. sed constat quod ipsum mutatum esse non currit: quia motus non mouetur et mutatio non mutatur. motus enim non est motus et mutationis non est mutatio: ut dicitur in 5° phil. si. sed id quod currit et fluit est ipsum mobile: quare si aliud est proprie nunc quod currentes et fluens causat tempus tale quid non proprie erit ipsum mutatum esse sed ipsum mobile: et idem est quod philosophus in 4° phil. loquens de nunc proprie et principaliter sumpto dixit ipsum esse idem finem rem in toto motu temporis: non autem idem finem rationem. nam si hoc est nunc quod fluens causat tempus: quia illud quod fluit siue ipsum fluxibile uel ipsum mobile est idem finem rem in toto motu non idem autem finem rationem. manifeste colligitur quod ipsum mobile sit idem realiter quod nunc proprie et principaliter sumptum. quod ipsum mobile est idem quod currit et fluit. ex consequenti tamen ipsum mutatum esse potest dici nunc. non quia sit id quod fluit: sed quia est terminus ipsius fluxus. cum enim mutatum sit quid induisibile: oportet quod mensuret ipso nunc et per consequens oportet quod sit idem realiter cum ipso nunc. nam sicut tempus quod mensurat motum est idem realiter et materialiter cum motu in quo fundatur. sic erit dare aliquod nunc quod mensurat ipsum mutatum esse. et quod erit idem realiter et materialiter cum ipso mutato esse in quo existit. artamen hic nunc uel hic instans quod est idem quod mutatum esse. non ita proprie et principaliter creetur dici nunc uel instans. sicut nunc et instans quod est idem quod substantia mobilis. ¶ Secunda via ad hoc idem sumitur ex continuitate temporis. Dicemus enim illud proprie et principaliter dici nunc uel instans quod est continuatum temporis. nam tempus habet se sit numerus est tamen numerus in continuo ideo ipsum tempus est de genere continuorum. decem enim palmi et decem brachia panni numerum dicunt et quantitatem discretam nominant. sed decem brachia in re continua: ut decem brachia panni quid continuum nominant eo quod quantitas panni sit continua quantitas. est ergo tempus quod continuatum quod hoc modo continuitatem habet. quia partes eius cuiusmodi sunt preteritum et futurum copulantur ad nunc quod est finis preteriti et principium futuri. si autem partes linee copulantur ad punctum qui est finis unius partis linee et principium alterius. illud ergo erit proprie et principaliter nunc quod est copulatum partium temporis et continuatio ipsius. hic autem ut apparebit proprie est ipsum mobile non autem ipsum mutatum esse. sic enim videmus in linea ut supra diffusius diximus quod illud lineam continuat quod lineam incubat: habet sub alia ratione. nam punctus ut est quid in actu est incubatum linee. ut est quid in potentia est priuatum eius. nec est dare lineam rectam finitam ubi non sit dare punctum quod est incubatum eius. et finem quod accipimus in linea recta finita incubatum sic accipimus ibi continuatum. motus ergo et tempus non continuantur per mutata esse: oportet enim si mutatum esse esset per se continuatum motus quod est continuatum eius. igitur in motu esset dare primum mutatum esse: et semper motus aliquis finitus inciperet a mutato esse: quia lineam continuat punctus: quia non est aliud continuatum continui quod incubatum eius: sicut enim oportet omnem lineam rectam et finitam incipere a puncto. sic oportet semper motum incipere a mutato esse: nec oportet instare in linea circulari nec in linea finita: quia nulla istarum habet principium: uel habet aliquod punctum in actu. sed si linea inciperet et habe-

ret principium oportet quod inciperet a puncto: quare si sic se haberet mutatum esse ad motum sicut punctus ad lineam. et si mutatum esse esset per se continuatum motus sicut punctus linee. oportet quod omnis motus de nouo incipiens et habens principium inciperet a mutato esse. sicut omnis linea habens principium incipit a puncto. videmus autem hoc falsum quia non est dare in motu primum mutatum esse. Imaginabimur ergo quod ipsum mobile se habet in motu sicut punctus in linea. nam sicut linea incipit a puncto et terminatur in punctum et continuatur per punctum. ita mobile ut est in fine spatii et continuatur per mobile ut fluit per medium spatium. dicere autem quod est per se continuatum continui quod non est incubatum eius. et quod aliquid continuatum continuat quod ipsum non incubat est ignorare naturam continui. propter quod si mutatum esse esset per se continuatum motus omnis finitus intelligeretur esse inter duo mutata esse. sicut linea intelligitur esse inter duo puncta. igitur ut dicebamus si esset dare in motu primum mutatum esse quod repugnat demonstrationibus factis in 6° phil. non igitur a mutato esse sed a mobili habet motus magis continuitatem quod concordat cum uerbis philosophi dicentis quod tempus habet continuitatem a motu. motus uero a magnitudine. non ergo ait quod motus continuatur per mutata esse: sed quod continuitatem habet a magnitudine: quod intelligendum est de magnitudine mota per relationem ad magnitudinem spatii. eadem magnitudo mota prout aliter et aliter refertur ad magnitudinem spatii circa quod refertur uel ad magnitudinem spatii in quo mouetur incubatum continuatum et terminatum motus. sicut enim linea finita recta semper est inter duo puncta. sic semper motus est inter mobile. et mobile ut inter mobile ut est in principio spatii. et mobile ut est in fine. et sicut quilibet punctus ut est in medio linee semper unam partem linee finit et aliam incubat. sic mobile quoad est in medio spatii unam partem motus finit et aliam incipit aggredi. et quod oportet dare plura puncta in linea: quia unus et idem punctus realiter non potest lineam incubare continuare et finire. hoc est quia linea est quid permanens et partes eius sunt simul et unus idem punctus simul in diuersis locis esse non potest. sed si linea esset de genere successiuorum: ut puta si fieret aliquis fluxus linearis per motum puncti: unus et idem punctus realiter incubaret continuaret et terminaret lineam. quia ergo de his omnibus diffusius est dictum supra redeamus ad propositum et dicamus quod illud est proprie et principaliter nunc quod est per se et principaliter continuatum motus et temporis. hic autem est ipsum mobile non mutatum esse. propter quod ipsa substantia rei mobilis est illud in quo fundatur nunc proprie et principaliter sumptum. si autem ipsa mutata esse possunt dici esse instans uel nunc hoc erit ex consequenti. ¶ Tertia via ad hoc idem sumitur ex entitate temporis. nam entitas temporis et omnium successiuorum non est in simultate temporis partium sed in ordine prius. hic autem ordinem oportet fundari in aliquo quod non sit oino permanens. quia si esset oino permanens in permanere ut est permanens non posset fundari ordo partium motus nec ordo partium aliquid rei. Rufus si nullo modo esset permanens non posset dare entitatem non permanenti. sicut enim motus semper innitit alicui rei stabili ut probat aug^o circa finem octauis super generationem. ad litteram. sic ordo partium successiuus semper fundatur in aliqua re aliquo modo permanere et aliquo modo non permanere. hic autem non est nisi ipsum mobile quod in toto motu manet

Idem fm rē nō aut idē fm rōnē. r qz hoc est pē r pncipalit nūc in quo fundat ordo priū tps. ipsa sba rei mobilis poterit dici nūc proprie r principaliter. si autem ipsa mutata esse merentur dici nūc hoc erit ex cōsequenti. ex hoc autē apparē pōt quō tps qd mensurat opationes angelicas sit cōpositū ex istātib. nā mot⁹ ille quo mouent angeli per uarias affectiōes uel itellectiōes est cōposit⁹ ex mutatis esse. put quelibet noua affectio uel itellectio pōt dici qdā mutātū eē. r qz alia mutata esse sunt aliquo mō idē qz quedā instātia qz qdlibet illoz mensurat instātia qz fundatur in ipso r qz est idem qz ipsum. sicut ille motus est cōpositus ex mutatis eē. sic tps qz mēsurat illū motū r qz fundatur in illo motu r qz est idē qz ille mot⁹ erit cōpositus ex istātib que fūdant in mutatis eē r mēsurat mutata esse r sūt idē qz illa mutata esse. ppter qd apparēt qz tps illud est cōpositus ex instātib non accipiēdo instans omnino pncipalit r pzie. put est idē qz substantia mobilis. sed accipiēdo instans. put est idē qz mutātū esse. Dicemus ergo qz instās fluēs causat illud tēpus r qz ex istātib est cōpositū illud tēpus. aliter tamē r aliter accipiēdo instās. nā sba angeli put media re potētia subijcē uarijs affectionib⁹ uel uarijs itellectiōib⁹ que sunt quedā mutationes dicē esse qdāz instās fluēs causans illō tps. nō autē dicim⁹ qz ipsa potētia sit hī istās. qz sicut tps nō est qdlibet mot⁹ s; est motus pncipaliter: ita istās fluēs qd causat tps nō est qdlibet subiectum motū sed est subiectū radicale r pncipaliter. hī autē est substantia angeli nō potētia. ipsa s; sba angeli prout est radicale r pncipaliter subiectū ipsarū opationū r mutationū angelicarū dicē esse instans fluens r causans illud tēpus. ille autēz mutationes prout sunt quedā instātia sunt ea ex quibus cōponit tale tēpus ppter qd apparēt uerū esse qd supra dicebat. v; qz idē est realiter in angelo nunc eui r nunc temporis: qz ipsa substantia angeli prout subijcitur ipsi esse est nunc eui. qz eum realiter est idē qz est ipsa etiā eadē substantia prout est pncipaliter r radicale subiectū mutationū factarū in ipsa dicē esse nunc temporis. nūc ergo tēporis in angelo est idē realiter qz nunc eui r non idēz qz si accipiat nunc tēporis qd est cōpositū illius tēporis r qd est idē qz mutātū esse nō est idem realiter nūc temporis r nūc eui. Sed si accipiatur nunc temporis qz non est pars nec cōpositum illius temporis. sed qz fluēs causat illud tempus cuiusmodi est substantia angeli idem erit realiter ut superius dicebatur r ut hic patuit nunc temporis r nunc eui. ¶ Postq̄ declarauimus que in istis sensibilibus mensurantur tempore r que instanti r adaptauimus hoc ad angelos ex quibus aliquo modo innotuit qz tempus qd mensurat opationes angelicas ex instantibus componatur. uolumus fm pncipaliter ordinē ne laboremus in equiuoco de istis opationibus angelicis distinguere: ut appareat quas opationes mensurans tēpus componitur ex instantibus: r quas opationes mensurans nō componitur ex instantibus. Dicemus enim triplicem esse opationem angelicam. vnam qua mouet corpora. aliaz qua mouet se super corpora ut per aerem uel per aquā. tertia autem qua mouet se ad intelligendū ea que sunt in corporibus uel etiaz alia que nunc sunt corpora: nec in corporibus. ¶ Accipiēdo ergo tempus prout est quid continuum r prout non est cōpositum ex instantibus: sed solum ex temporibus dicemus qz opatio angeli transiens in exteriorem materiam fm qz angelus mouet corpus ut supra tetigimus mensuratur tale tempus tempore per se. opatio vō

per quā angelus mouet se ad intelligendū uel ad uolendū nec per se nec per accidens potest tali tempore mensurari. Prima autē harū opationum applicatur ad exteriorem materiam r est in exteriore materia. Secūda vō non proprie transit sed applicatur. Tertia vō nec transit nec applicatur ad exteriorem materiam: sed potest coassistere sibi quia potest esse quando est exteriore materia. uel possumus dicere qz prima est in corpore r nō fit sine existentia corporis. secūda est in corpore s; nō fit sine existentia corporis. tertia nō est in corpore nec de necessitate requirit existētia corporis. ¶ Prima ergo opatio qua angelus mouet corpora transit in exteriorem materiam r est in exteriore materia: quia est in ipso corpore moto r est applicata ad exteriorem materiam quia est applicata ad corpus motum. constat enim qz motus per se non est in mouente mobili sed immobilis. actio ergo qua angelus mouet corpora est in ipso corpore moto cum ergo quilibet motus corporis per se mensuretur tempore continuo talis opatio per se mensurabitur tali tempore. Itaqz cum dicimus qz tempus qd mensurat opationes angelicas non est continuum sed est cōpositum ex instantibus: non intelligimus de opationibus transeuntibus fm quas angeli mouēt corpora quia tales opationes cum sint quidam motus corporum per se mensurantur continuo tempore. ¶ Secūda autem opatio qua angelus mouet se per corpora non oportet qz sit transiens r potest fieri sine motu corporis: est tamē applicata r nō fit sine existētia corporis. potest enim angelus se mouere per aerem uel per aquā nullam mensuram nec aliquē motū faciēdo in aere uel in aqua: sed solum applicādo uirtutem suam ad aerem: uel ad aquam. prout enim angelus applicat uirtutem suam ad hanc partem aeris r postea ad aliam partem potest se mouere per aere nullum motum causādo in aere. talis ergo opatio non est transiens in corpus. dicitur tamen applicata ad exteriorem materiam: quia fit per applicationem ad corpora. quid est autem angelum applicare uirtutem suam ad corpus declarabimus in questionibus sequentibus. Nā post has questiones de mensura angelorum intendimus disputare de eorum moribus prout mouent corpora r mouent se per corpora. ad presens autem scire sufficiat qz talis opatio qua angelus mouet se per corpora non oportet qz sit transiens in corpus: sed dicitur esse applicata ad corpus: talis etiaz opatio quia non est transiens potest fieri sine motu corporis. attamen quia est applicata nō potest fieri sine existētia corporis: talis etiaz opatio potest mensurari tempore continuo per accidens. quia angelus postq̄ applicauit uirtutem suam ad aliquam partē corporis potest si uult successiue retrahere uirtutem suam ab illa parte r successiue applicare ad aliaz qd faciēdo mensurabitur talis opatio tempore continuo sed hoc est per accidens: quia nō est ratione opationis angelice: sed propter applicationem ad exteriorem materiam que est quanta r ad quā potest successiue suam applicare uirtutem. uel hoc est per accidens quia potest angelus totā uirtutē simul suā retrahere r simul applicare. r si applicauit uirtutem suā ad aliquam partē aeris potest simul a tota parte aeris suā uirtutem retrahere. uel hoc est per accidens: qz quantum successiue fiat talis retractio nunquam erit sibi uera continuitas. nostra itaqz questio non querit de tpe qd mensurat hī opationes: qz tales opationes saltem per accidens possunt tpe continuo mensurari

De mensura angelorū

Est autem tertia operatio angeli qua mouet se ad intelligendum: uel uolendum tam corpora q̄ alia que nec per se nec per accidens mensuratur tempore continuo: quia nō est tali successione operatio nec etiam esset potest. quolibet enim talis operatio siue sit intellectio siue uolūto eius tota simul esse incipit et tota simul desinit. cum enim sit simplex nō habet partem et partes nec potest esse ibi successio in vna et eadē operatione. si autē est ibi successio: hoc erit prout vna operatio succedit alteri. quolibet itaq; talis operatio mensurabitur instanti. et sicut nihil est aliud moueri angelū operationes nisi q̄ vna operatio succedit alteri. ita nihil erit aliud tempus qd̄ mensurat tale nisi q̄ vnū istas succedit alteri. tale ergo tps̄ ex instantibus componet. Si enī aliqd̄ corpus. ut puta pomū aliqd̄ eēt in aere et illud pomū simul totū desereret suum locū et simul acquireret locum proximum et locum proximum acquisitum totum etiam simul desereret et simul acquireret alium locū proximum. consequens esset q̄ motus illius pomi esset compositus ex mutatis esse: et non quolibet illoz mutatorū esse mensuret instanti. tps̄ illud qd̄ mensuraret hī motū ex instantibus eēt compositū. hoc est enī esse tempus primum et tps̄ nō compositū nisi ex tps̄: q̄ motus totus qd̄ mensurat tps̄ et quilibet pars illius motū nō nisi successiue fit: ut motus localis et spatium qd̄ acquirat talē motū successiue acquirat. et quilibet pars motus et acquisitio cuiuslibet partis spatij non sine successione fit. Inde est ergo q̄ talis motus nō componit nisi ex motibus nō ex mutatis esse. et tps̄ mensuras talē motū nō componit nisi ex partibus. nō autē ex instantibus. s; ut dixim⁹ si corpus hoc mō moueret q̄ totū suū locū s̄l dimitteret et aliū locū eāle sibi totū s̄l acquireret: talis motus eēt compositus ex mutatis esse: et q̄ hoc est in proposito: ut cum angelus uadit de vna intellectioe in alia. totā vnā intellectioe s̄l deserit et totā alia s̄l acquirat. opz talē motum componit ex mutatis esse. accipiendo mutata esse prout inuolutio compositionis in angelo pot̄ uocari qd̄ mutatum esse. et q̄ quilibet tale mutatum esse mensurat instanti. tempus mensuras talē motū ex instantibus componet. Dicemus enī q̄ si angelus staret per totū annū uel per quātūcūq; tempus in vna et eadē operatione illa tñ operatio non mensuraret nisi instanti. Nā si aliqd̄ mensurat tpe uel hoc erit per se sicut motus qd̄ s̄m se uariationē hēt. uel hoc erit per accidens. nō q̄ ipm s̄m se uariat s; q̄ est s̄m ei q̄ actu mouet et uariat. s̄m quē modū corp⁹ descēdit tpe mensurat. nō q̄ descēdit s̄m q̄ descēdit et s̄m q̄ hī se hēt aliter nūc et prius: s; q̄ est subiectum celo qd̄ continue mouet et q̄ semp se hēt aliter nūc et prius. Angelus autē in vna et eadē operatione stans nō dicitur moueri nec mensurat tpe per se s̄m operationē illā q̄ non alit se hēt nūc et prius. nec etiā dicitur descere nec mensurat tempore per accidens: q̄ nō est subiect⁹ motū celi uel alii cui alteri rei continue mote que semp se hēt alit nūc et prius. vna itaq; et eadē operatio angeli que p̄ se nō est motus nec est q̄ opz q̄ mensuret instanti. vna ergo et eadē operatio angeli pot̄ coassistere ipsi tps̄ q̄ pot̄ eē tps̄ qn̄ est operatio angeli. vna tñ et eadē operatio angeli non mensurat tpe. Bene itaq; dictū est q̄ sicut motus angelus est successio operationū: ita tps̄ q̄ mensurat talē motū est successio instanti et est compositū ex instantibus. **H**is itaq; oib⁹ prelibatis: uolumus adducere tres breues rationes q̄ tps̄ illud sit compositū ex instantibus. nāz tps̄ est mensura successiua. **A**d tria ergo possumus tempus referri. uel ad ipsaz successione. uel ad ipsa instantia s̄m q̄ dicitur succedere. uel ad ipsas operationes: quas successiue mensurat. nō q̄ in eadē operatione sit successio:

sed q̄ vna operatio alteri succedit oibus aut trib⁹ vj⁹ includit instanti. **P**rima autē via sic patet. Nā de ratione tps̄ est q̄ non sit totū simul. unde aug⁹. 11. p̄f. dicit. dicitur differētia iter eternitatis et tps̄ ait. qd̄ est in eterno est totū s̄l. i. totū p̄sens. nullū vō tps̄ ut ait pot̄ eē totū p̄sens. i. totū simul. si ergo tempus esset totū sit itaq; nō eēt tps̄. vna ergo et eadē operatio nō poterit mensurari tpe cū sit tota simul. mensurabitur ergo instanti. et q̄ ut dictū est nihil est aliud ille motus nisi successio operationū q̄ hoc mō angelus per tps̄: ut patet per aug⁹. 8. sup̄ Ben. ad litterā uel reminiscēdo q̄ oblit⁹ erat uel discēdo q̄ nesciebat: uel uolendo qd̄ uolebat. in angelis autē et si nō est p̄prie oblitisci: reminisci: et discere: atq; angelus incipit intelligere qd̄ prius nō intelligebat cū de vna itellectione in alia tendit et incipit uelle qd̄ prius nolebat cū de vna itellectione uolitione in alia uadit. successio ergo operationū est motus angeli et est illud s̄m q̄ dicitur angelus moueri per tempora. cum ergo vna et eadē operatio mensuret instanti: sicut motus angeli nō est aliud q̄ successio operationū: sic tempus qd̄ mensurat talē motū nō est aliud q̄ successio instanti. quicquid enī sit de intellectu nostro. de intellectu tamen angelico cum suum intelligere sit simplex et sine discursu non debet esse dubium q̄ vna et eadē operatio eius non mensuratur tempore. **S**ecunda via ad hoc idē sumit ex ipsi instantibus. nam non est dare tempus ubi non est dare duo instantia. si ergo in vna et eadē operatione esset successio et vna et eadē operatio mensuraretur tempore in vna et eadē operatione esset assignare duo instantia. vnu; prius et aliud posterius. uel hoc est q̄ illud aliter habet nūc et prius uel quia est subiectum ei q̄ aliter se habet nūc et prius. angelus autē s̄m vnā et eadē operationē nō aliter se habet nūc et prius: nec est subiectum ei q̄ aliter se habet nūc et prius. q̄ motum angeli et priuatione motus non reducimus in aliquid continue motū. Si cut in corporibus reducimus omnia talia in celū qd̄ continue inuoluitur. Dicemus ergo q̄ aliter comparat ad successione motus: aliter quies: aliter operatio angeli. motus enim comparatur ad successionez. et q̄ in se et s̄m se successione habet. ideo per se q̄ tempus motus tempore mensuratur. quies autē comparat ad successione non q̄ quiescens s̄m q̄ hī uarietur: sed q̄ est subiectum ei q̄ continue uarietur. vna autem et eadē operatio angeli nec in se uariationem habet nec est subiecta ei qd̄ continue uariatur: sed potest coassistere ipsi uariationi: ideo nec est motus q̄ mensuret tempus per se nec habet rationem quietis q̄ possit mensurari tempore per accidens sed potest coassistere tempore. ex hī autem coassistētia non sumitur ratio mensurati. In vna ergo et eadē operatione angeli nō est dare duo instantia nec est ibi dare successione. p̄pter q̄ non mensuratur tempore sed instanti. tempus ergo qd̄ mensurat tales operationes non est nisi successio instantiū. **T**ertia via ad hoc idē sumit ex ipsa comparatione angeli. probat enim Zeno ut patet ex phisicis. q̄ sagitta uelociter mora non mouet q̄ semper est in loco sibi equali. ad qd̄ respondet philosophus. q̄ sagitta mota est in loco sibi equali in instanti ideo in instanti non mouetur nec etiā quiescit: q̄ non potest esse quies ubi non potest esse motus cum quies sit priuatio motus et priuatio et habitus sicut apta nata fieri circa idē. Dicemus ergo instanti non est motus nec etiā quies. sic dicē poterimus q̄ in vna et eadē operatione angeli si est p̄prie motus nec quies nō est ibi motus q̄ nō est ibi successio. nō ibi quies q̄ nō est quies ubi nō pot̄ eē motus operatio

igitur angelus una et eadem non mensurat tempore nec per se nec per accidens: quia non est motus nec quies. preloquens ergo est quod mensuret instanti temporis. nam quicquid est in angelo vel mensurat eum vel instanti eius vel tempore vel instanti temporis. ab eis autem que mensurant eum vel instanti eius angelus nunquam recedit: quia nunquam recedit angelus a suo esse quod mensuratur eum. nec a sua substantia que mensuratur nunc eum. cum ergo angelus possit recedere et recedat in sua operatione: consequens est quod sua operatio non mensuret eum nec nunc eum. Rursus talis operatio una et eadem non mensurat tempore quia non est ibi successio: prius ergo est quod mensuret instanti temporis. non instanti quod fluens causat tempus quod est idem quod substantia angeli quod tale istas semper manet idem secundum rem: mensurabilis ergo instanti quod est idem quod mutatum est. componet ergo illud ex instantibus que sunt eadem quod mutata est. nam et ille motus compositus est ex mutatis esse.

Ad primum dicendum quod non per omnes modos se habet istas ad illud tempus: sicut punctum ad lineam. quia linea est quod continuum. illud autem tempus non. de ratione autem primum est quod dividat in semper divisibilia. non est hoc de ratione non continuum. ista ergo non est quod continuum namque compositum ex instantibus nec ex indivisibilibus. sicut nec linea ex punctis. sed illud tempus quia non est quod continuum potest componi ex instantibus et ex indivisibilibus sicut numerus ex unitatibus. **Ad secundum** dicendum quod angelus potest sustinere vel sustinere in operatione sua ita quod non statim cum incipit intelligere aliquid definit intelligere illud: vel non oportet quod illud desinat intelligere: non tamen per hoc una et eadem operatio mensurat tempore: quia una et eadem operatio non habet successiones in se nec est per se subiecta rei habenti successiones. ideo nec mensurat tempore per se nec per accidens ut est per habita declaratum. per quodcumque ergo tempus angelus sustinet in una et eadem operatione per se loquendo. totum illud non computabit nisi unum istas: propter enim angelum sustinere in sua operatione non arguitur quod sit tempus in re extra quam est illa operatio: sed in ipsa operatione non est tempus quia non est ibi successio nec est subiecta successioni. **Ad tertium** dicendum quod istas temporis non habet spatium quia est in continuo fluxu: sed non sic est de instantibus illius temporis: operatio enim angeli non sic continue fluit sicut motus vel angelus secundum suas operationes que successive acquirunt non sic continue fluit sicut mobile per sua spatia que acquirunt. quia ex hoc dicitur mobile moveri localiter quia nunquam sistit in aliquo vno et eodem spatio nec vnoque sit perdit aliquod totum spatium nec sit acquirunt. angelus autem sistit in vna et eadem operatione et sit tota sua operatione: ut puta tota vna suam intellectationem desinit et aliam de novo acquirunt. vel possumus dicere quod est istas illius temporis non habet spatium atque assistit spatio quia in vna et eadem operatione non est successio: sed assistit successioni: quia quam est illa operatio que est simplex et non habet spatium nec successione potest esse spatium et successio in re extra. **Ad quartum** dicendum quod non eadem mensura mensurat mobile et actus eius: nec eadem mensura mensurat substantia angeli et operatio ipsius. quia si utrumque mensuret instanti atque hoc non est eodem instanti. substantia enim angeli ut medietate potentia subiecti variis operationibus mensurat instanti quod fluens causat tempus: sed quod est de compositione ipsius temporis ut in solutione principalis diffusius diximus. **Ad quintum** dicendum quod angelus exercens aliquam operationem non statim recedit ab operatione illa: nec tamen propter hoc secundum vnam et eadem de moveri: quia in vna et eadem operatione non est subiecta per se alii rei habenti successiones: ideo nec est ibi motus ut mensuret tempore per se: nec des ut mensuret tempore per accidens: non enim omne sistit. propter loquendo est desistere: sed tale sistere est desistere secundum quod sit aptum natum moveri. secundum autem vnam et eadem operationem angelus non est aptus natum moveri nec habet successiones: vna itaque et eadem operatio mensurat

bit sed instanti. sed dices quod angelus non se movere ad volendum vel ad intelligendum: quod non videtur verum nisi in ipsa intellectatione vel volitione est motus: quo posito una et eadem operatio mensurabilis tempore. Dicemus ergo quod motus est ad rem non habitam angelus ergo movet se ad intelligendum aliquid quod prius non intelligebat illud et postea intelligit. est ergo ibi successio. quia intellectio succedit non intellectioni: vel una intellectio succedit alteri non ergo cadit tempus vel successio in ipsa intellectatione secundum se sed per succedit non in intellectioni: vel per vna intellectio succedit alteri: quilibet ergo intellectio mensurabilis instanti: sed quia ut vna intellectio ibi succedit alteri: instanti succedit instanti et secundum hoc habet ibi esse tempus quod est successio instanti. **Ad sextum** dicendum quod hoc est in continuo quod non possumus intelligere lineam rectam nisi sit finita: et nisi sit iter duo puncta indivisibilia: siue iter duo puncta: sed hoc non est in re non continuo. non enim oportet rem non continuo quantumcumque finita esse iter ipsa indivisibilia: imo res non continua potest componi ex ipsis indivisibilibus: ut numerus ex unitatibus que de se sunt indivisibiles sicut illud tempus quia est quod continuum non est nisi quodam numerus instanti. non ergo intelligimus illud tempus esse iter ipsa instanti sed esse ipsa instanti. **Ad septimum** dicendum quod motus non est compositus ex motibus nec tempus potest esse compositum ex instantibus que sunt idem quod ipsum mobile: sed compositum illud tempus ex instantibus que sunt idem quod mutata esse ut est per habita manifestum. **Ad octavum** dicendum quod ex hijs que sunt in actu non sit unum continuum: quia partes continentur sunt quod in potentia: non tamen sic est de discretis: in re enim discretis sunt partes magis in actu quam in re continua: at tamen etiam in ipsa re discretis sunt partes quodammodo in potentia. per potest componi ad invicem ut constituantur numerus. sic et in opposito instanti nisi temporis sunt magis in potentia quia tempus non est quod continuum: instanti vero illius temporis sunt magis in actu: quia illud tempus est quod discretum: est enim quodammodo instanti vel instantibus compositum. **Ad nonum** dicendum quod iter quolibet duo instanti cadit tempus medium: si sit tempus continuum. sic iter quolibet duo puncta cadit linea media si sit linea continua. at tamen si sit linea non continua poterunt ibi dari duo puncta inter que non cadit linea media: ut si partes linee inter se contingant ad invicem ibi erit dare duo puncta iter que non cadit linea media: et quia illud tempus non est quod continuum non oportet semper iter duo instanti ibi cadere medium tempus. **Ad decimum** dicendum quod principia semper sunt vigenita principiatibus: quia semper oportet esse quodammodo analogia et quodammodo oppositio: siue quodammodo ordine iter principia et principata non tamen semper oportet quod principia semper recipiant participationem principiatorum: sed hoc veritate habet in partibus quantum ad quantitatem et continuas: ut quantum ad partes quantitativas et continuas non est corpus ut ex corporibus nec linea ut ex lineis. tamen si accipiamus partes essentielles corpus quod est substantia erit ex non corporibus quia erit ex materia et forma quorum neutrum est corpus. sic etiam si accipiamus partes in re non continua reperimus hoc idem: non enim semper numerus est ex numeris: sed potest esse ex unitatibus. sic et in opposito: tempus quia est quod non continuum non oportet esse ex temporibus: quia potest esse ex instantibus.

Decimo querit in quo predicamento sit tempus quod mensurat operationes angelorum. et videtur quod non sit in predicamento qualitatibus: quia quod non est in aliquo speculo qualitatis non est in predicamento qualitatis: tempus quod mensurat operationes angelorum est habitus. ergo et. perbatio assumptum. non enim tempus illud potest esse in prima speculo qualitatis quia tale secundum simpliciter est quid artificiale. tempus autem illud est quid naturale: nec etiam potest esse in secunda speculo qualitatis que est potentia ad actum siue in potentia: quia operationes angelorum que sunt idem realiter quam ipsum tempus non dicuntur ipsam

De mensura angelorū

nālē potētā uel impotētā ad actū: s; dicit ipsos act
z ipsas opationes: nec etiā dicē possumus ut videt q
sit in spē q̄litaris que est passio uel passibilis q̄litas: qz
passio est q̄ ex passiōe infert. passibilis autē qualitas q̄
passiōe infert. Ille autē opatiōes ut videt nō sūt passio
illata nec passiōe infert. tps ergo illud qd est idē rea
liter. q̄ ille opatiōes ut videt nō est in tertia spē qua
litaris: nec ēt p̄ esse in q̄ta que est forma z circa eaz
p̄tās figura qz talia hnt esse solū in corpibus. ¶ P̄.
cui nō cōpetūt. p̄tates q̄litaris non est q̄litas: sed
nec illi tps nec illis opatiōib⁹ ut videt cōpetūt. p̄tate
rates q̄litaris que sūt hie p̄riū suscipe magis z minus
ergo talia nō sūt q̄litas. ¶ P̄. cui nō cōpetit descri
ptio q̄litaris nec q̄litas: s; descriptio q̄litaris est fm q̄
q̄les dicant. fm autē illud tps ut videt nō dicitur ange
lī q̄les. ergo rē. ¶ P̄. videt q̄ illud tps sit in p̄dica
mēto relationis qz nō est in vna opatiōe fm se: sed est
in ordine z in respectu vnus opatiōis ad alias q̄ rē.
¶ P̄. si aliq̄ cā est q̄re illud tps ponat in p̄dicamēto
q̄litaris. h̄ est qz mēsurat opatiōes angelicas que re
duci pōt ad p̄dicamētū q̄litaris: s; tps n̄m mēsurat
alteratiōes n̄fās que sūt in p̄dicamēto q̄litaris. hoc tñ
nō obstat tps n̄m est in p̄dicamēto q̄litaris. ergo a
sili nō obstat q̄ illō tps mēsurat q̄litaris nō tñ p̄ h̄
erit in p̄dicamēto q̄litaris s; q̄litaris. ¶ P̄. q̄ est s; se
q̄tū ubiq̄q̄ repiat erit in p̄dicamēto q̄litaris: qz q̄
est fm se tale est ubiq̄q̄ tale. hoc autē est in h̄is que sūt
ad aliqd. qz q̄ est magnū in vno loco uel fm vnū ali
qd z est parū in alio: uel fm aliud aliquid: s; in h̄is
que dicunt s; se nō sic est. cū ergo simplicius in p̄dica
mēto dicat tps esse fm se quātū. opz q̄ ubiq̄q̄ repe
riat q̄ sit in p̄dicamēto q̄litaris. ¶ P̄. in opatiōib⁹
angeli est considerare tria. videlz spēs intelligibiles.
actionē. p̄cedētē a tali spē. z uerbū factū per talē acti
onē. non autē uicere possumus q̄ sit tps p̄t ip̄sas
spēs: qz in ipsa spēs nō est successio nisi put referunt
ad actiōes videlz. put successiue angelus itelligit nūc
per vna spēm nūc per alia. Rursus non ponemus tps
rōnē tps p̄t ipsa uerba formata: qz talia sequunt ip̄sas
opatiōes. per se ergo z p̄ncipalē erit tps p̄t
actiōes ipsas: qz ergo sic est. cū actio sit in p̄dicamēto
actionis nō q̄litaris erit illud tps per se in p̄dicamēto
actionis. ¶ P̄. qz tps n̄m fundat in motu q̄to ideo
est in p̄dicamēto q̄litaris: tps ergo illud q̄ fundat in
actiōe erit in p̄dicamēto actionis. ¶ P̄. sicut se h̄er
opatio n̄ra ad opatiōē angelicā sic etiā tps ad tps.
s; opatio itellect⁹ n̄ri est in eodē ḡne cū opatiōe itel
lect⁹ angelicā. ergo z tps n̄m erit in eodē ḡne cū illo
tpe: sed tps n̄m est in p̄dicamēto q̄litaris ergo rē.
¶ P̄. dicebat r̄ndēs q̄ illud tps erat in eodē ḡne cū
ipsa actiōe. ¶ Cōtra. tps n̄m lz fundat in motu loca
lī nō est tñ in eodē ḡne cū ipso motu: s; est in alio p̄di
camēto: ut in p̄dicamēto quātitaris. ergo illud tps lz
fundat in actionib⁹ nō tñ erit in eodē ḡne cū ipsa acti
one: s; erit in alio p̄dicamēto. ¶ In cōtrariū est qz s; z
simpliciu in p̄dicamētis interēpta q̄litate iterimit ois
p̄tetas z perimit ois character intellectualls z sensi
bilis. quātitate autē iterēpta ut subdit sensibile soluz z
cōpositū iterimit: quātitas ergo nō h̄er esse nisi in re
bus sensibilib⁹. tps ergo illud cū sit in angelis in p̄di
camēto quātitaris eē nō pōt. ¶ P̄. ois quātitas uel
est p̄tinua uel discreta. tps autē illud nō pōt p̄tinere ad
quātitate p̄tinuā qz talis quātitas nō h̄er esse nisi in re
bus extēsis z corporeis qd angelis puenire non pōt:
nec etiā h̄i tps p̄tinere pōt ad quātitate discretā: qz
talis quātitas nō causat nisi ex diuisione p̄tinui: nihil

aut est in angelis q̄ causat ex diuisione p̄tinui: nullo ergo
modo illud tps p̄tinere ad p̄dicamētum quātitaris.
R̄ndēs dicitur q̄ difficultatē in hac q̄one facit
tps n̄m q̄ est in p̄dicamēto quātitaris
z qz ex sensibilib⁹ uolumus iudicare de intelligibilib⁹
ideo forte mlti mouerent ad ponēdū tps illud in p̄di
camēto q̄litaris: s; sensibilia nos manuducūt in itelli
gibilia: z ex sensibilib⁹ debemus iudicare de itelligi
bilib⁹ ubi rō nō obsistit: sed ubi rō p̄dicat est aliē iudi
cādū: nec p̄t hoc dicitur q̄ sit in nobis aliq̄ cognitio
que nō oriat aliq̄lter ex sensu: qz ēt ex ipsis sensibilib⁹
bus hoc nobis inotescit q̄ tps illud nō p̄tinere ad p̄
dicamētū quātitaris. si eni tps n̄m fundaret in q̄lita
te ad p̄dicamētū q̄litaris p̄tineret. ueruz qz fundat
in re quāta iō p̄tinere ad p̄dicamētū quātitaris: nec p̄t
hoc dicitur q̄ mot⁹ in quo fundat tps n̄m sit in p̄di
camēto quātitaris: s; dicitur q̄ mot⁹ nō ut mot⁹ est
z ut est act⁹ mobilis: s; ut in eo numerat p̄us z poste
rius in quo stat formalis rō tps n̄ri p̄tinere ad p̄dica
mētū quātitaris. iō tps n̄m tanq̄ in p̄dicamēto collo
cat in q̄litate. s; tps illud qd mēsurat opatiōes ange
licas ut patebit nō p̄tinere ad p̄dicamētum quātitaris
sed q̄litaris. hoc ergo ordine p̄cedemus in hac q̄one:
qz p̄mo ostendemus q̄ tps istud de quo loq̄mur non est
in p̄dicamēto quātitaris. sc̄do declarabimus q̄ est in
p̄dicamēto q̄litaris. tertio descēdemus ad ipsas spēs
q̄litaris: ut appareat in qua spē qualitatē sit h̄i tps z
deklarabit q̄ est in spē tertia. ¶ Propter p̄mū scien
dū. q̄ tps illud nō esse in p̄dicamēto quātitaris dupli
citer uenari possumus. p̄mo ex oia quātitaris ad q̄l
tate. sc̄do ex differētia illius tps ad tps n̄m. Scien
dū q̄ q̄ ut simplicius narrat. architas z aristoteles nō
eodē mō ordinauerūt p̄dicamēta. Architas eni ut sim
plicius ait qualitatē quātitari p̄posuit. A. s; autē eō:
uerso quātitate qualitati p̄ordinauit. mouebat autē ar
chitas quadrupliciter ad p̄ponēdū qualitatē quātita
ti qd ualet multū ad sūū n̄r. v. z q̄ tps illud de quo lo
q̄mur nō sit in p̄dicamēto quātitaris: est eni fm archi
tā qualitas quātitate dignior: coior formalior z sim
plicior. est qdē dignior: qz si per accidētia repta in istis
sensibilib⁹ uolumus aliqd inuestigare de substantijs se
paratis non fiet hoc per quātitate hoc per qualitatē:
dignior est ergo qualitas q̄ quātitas cum per eā ma
gis possint inuestigari ea que sunt in substantijs separa
tis nō aut per quātitate: z qz dignior est p̄ponēdū mo
uebat architas ad p̄ponēdū q̄litate quātitaris: hoc est
ergo qd simplicius in iuxta sermonib⁹ archite dicit. q̄
intellectuales sbas nō aliē cognoscim⁹ q̄ fm spēs sen
sibiles. i. q̄ fm ea que sunt in sensibilib⁹. z subdit q̄ si
debeamus cognoscē sbas separatas referētes ad illas
que sūt in sensibilib⁹ a p̄tetas z a characterib⁹
que sūt circa sbas cognoscem⁹ ipsas sbas separatas z qz
talā fm qualitates p̄siderant merito ait q̄ post sbam
q̄litas h̄erit ordinē ante alia. i. ante quātitate: z ante
cetera p̄dicamēta. ¶ Sc̄do hoc idē p̄z: qz q̄litas est
q̄litate coior. nā ubiq̄q̄ repit q̄litas z q̄litas: s; nō
uertit: in oib⁹ eni istis sensibilib⁹ ubi repit q̄litas re
pit ēt z q̄litas. s; extra sensibilia repit q̄litas nō tñ q̄
litas. si q̄ coiora merito sūt p̄ora videt q̄litas p̄ordi
nata eē ante q̄litate. hoc est q̄ qd simplicius dicit q̄ q̄
litate qdē iterēpta p̄mit ois p̄tetas z ois characē
intellectualis z sensibilib⁹. q̄litate autē iterēpta ut dicit
sensibile solum z cōpositū iterimitur. quātū ergo
differt qualitas a quātitate exprimitur palam esse ut
ait a cognitione intellectuali substantie. si enim nostrā
it̄ionē z nostrū itellectū referamus ad intellectuales

svas videbitur qualitate differre a q̄titate qz coior
 est q̄ q̄titas eo q̄ q̄titas solū in sensibilib⁹ tm. q̄ltas
 vō in sensibilib⁹ z intellectualib⁹ ut p3 per simpliciu re-
 ferētē archi. vba. ¶ Tertio hoc p3 ex eo q̄ q̄ltas est
 q̄titate formalior. nā lz mā cū foia sit cā oiu3 accidē-
 tiū que sunt in ea ut oī in pmo phisi. tñut coīter oī ali
 qua accidentia magis sequunt formaz. aliqua vō ma-
 gis mām: quārtas enim dicit magis sequi materiā z
 q̄ltas formā. z qz qd est formal⁹ est actual⁹ z est sim-
 pliciter: q̄ltas merito videt pcedere q̄titatez: vno
 enī z eodē potētia pcedit actū z simplr act⁹ est pōr ut
 oī in 9° metaphis. simplr q̄ltas videt q̄titate pōr:
 qz est actualior z magis sequēs formā: h^o est q̄ sim-
 plicius ait: qz aliqd intellectualē svas nō fingēs velt
 ab habitu ad svas sensibile alijs pdicamētis or-
 dinē assignare z ita qm̄ p̄cipua sva est fm spēm z co-
 gnata ad spēs est q̄ltas: hec utiqz q̄ltas pdicamētū erit
 magis sbe cognatū. q. o. qz si nō fingamus svas itell⁹
 gibile. i. si nihil p̄sideremus de tali sva: s3 solū s3 svas
 sensibile uelimus assignare ordinē altoz pdicamēto-
 rū z ita. l. z et fm hūc modū p̄sideratiōis merito q̄lt-
 tas oīz eē cognata sbe. i. oīz esse adnata z imediate or-
 dinata post svas: qz sva que fm spēm. i. fm formā est
 p̄cipua. i. p̄cipioz: q̄ sva que fm mām. Lū q̄ltas sit
 qd cognatū. i. qd sequēs svas fm spēm. i. fm formā:
 erit q̄ltas p̄cipua. i. p̄cipioz q̄ q̄titas. z vi per p̄ns p-
 usae pōnda. ¶ Quarto h^o idēz pbat ex eo q̄ q̄ltas
 est q̄titate simplicior. Nā semp simpliciora pōra vi-
 dent eē ut pbat in meta. vnitās enī est pōr pūcto qd
 est simplicior. addit aut pūctus supra vnitātē pōnem:
 est enī pūct⁹ vnitās pōlitiōē hūc. si q̄ simpliciora sūt
 pōra q̄ltas ut videt erit q̄titate pōr qz simplicior. q̄
 aut sit simplicior p3. qz q̄ltas de se non est diuisibilis
 nec p̄tibilis s3 q̄titas. hoc est q̄ qd simplicius ait q̄ q̄le
 qdēz imp̄ibile est z indiuisionale. diuisibile z p̄tibile
 rōnabilr ut ait simplicius p̄ordinabit q̄le qdē ante q̄-
 tū. utrū aut iste rōnes sufficēter pcludat q̄ltatē debe-
 re pcedē q̄titatē nō est p̄sentis speculatiōis. possum⁹
 tñ si uolumus excusare p̄m. oñdēdo qz nō p̄us: imo
 melius fecit ipe q̄ architas p̄ordinādo q̄titatē ante
 q̄ltatē. l̄ber enī pdicamētoz cum sit itroductorius
 ad alios libros: z logica cum sit magis modus scien-
 di q̄ scia op3 q̄ superficialit: z qdā mō z grosse determi-
 net de h^o pdicamētis: iō potissime p̄siderat de pdica-
 mētis ut rep̄unt in istis sensibilib⁹. iō oī in pdicamētis
 q̄ oia alia sūt in p̄mis: z q̄ destructiōe p̄mis ip̄ossibile
 est aliqd aliō remanē: ubi per p̄mas svas potissime vi-
 det intelligē svas sensibiles in qb⁹ q̄titas pcedit q̄lt-
 tatē. uel possum⁹ manifesti h^o p̄bare qz nunq̄ q̄titas
 fundat in q̄ltate: s3 rep̄m⁹ q̄ltatē fadarā in q̄titate. si
 q̄ sva merito pcedit oia alia pdicamēta qz ē oiu3 eoz
 fūdamētū merito q̄titas pcedit q̄ltatē qz est fūdamē-
 tū ei⁹: q̄ltas q̄ que est in svis separatis nō hēt eēntialē
 ordinē ad q̄titatē loq̄ndo de eēntiali ordie s3 quē or-
 dinant pdicamēta. q̄ltas vō que est in istis sensibilib⁹
 hēt eēntialē ordinē ad q̄titatē qz in q̄titate fundat.
 cū q̄ fm hūc ordinē potissime sint ordināda pdicamē-
 ta put vñū est fūdamētū alterius sva erit pōr oibus:
 qz est oīum fūdamētū: post svas autem erit quāti-
 tas qz est altoz fūdamētū: bene q̄ fecit phis ordinādo
 q̄titatē an q̄ltatē nec pp h^o oīno reprobam⁹ architā
 qn bonū habuit motiū. nā nō ē icōueniēs capla eius:
 dez libri posse aliter z aliē ordinari fm aliud z aliud
 motiū. vnde simplicius excusans aristorelē z archi-
 tā ait qz architas qdē ad h^o talia aspiciēs q̄ltatē p̄po

suit q̄titati. aristoreles aut p̄mā svas supponēs cōpo-
 sitā z corporeā qz est notior hūc. l. sbe p̄ime merito
 coordinant q̄titatē tanq̄ familiarē. q. o. qz imediate
 post svas coordināda est q̄titas qz est familiarior sbe
 p̄me. i. qz magis puenit cūz ipsa. nā si sva p^o est altoz
 fundamētū: qz oia rūdant in p̄mis. sicut post svas q̄ti-
 tas magis hēt rōnē fūdamētū. s3 hec ad p̄sens de hac
 mā sufficiat. qz nō itēdimus hic indrere que sit pōr:
 an q̄ltas an quārtas. s3 itēdimus oñdē qz rōnes sim-
 plicij uel archite p̄ q̄s videt q̄ltas p̄ordināda eē q̄t-
 tati sufficēter arguunt n̄m p̄positū. videlz qz tps qz
 mēsurat opatiōes angelicas nō sit in pdicamēto q̄tita-
 tis. Nā si per q̄titatē nō possum⁹ iuestigare ea que sūt
 in substantijs separatis sed magis h^o sit per q̄ltatē ut v-
 cebat ratio p^o. p3 ex hac rōne qz ista sensibilia cū itell⁹
 gibilib⁹ non pueniūt in q̄ltate qz sunt q̄ltā hec z illa lz
 nō eodē modo: quare si opationes angelice de quib⁹
 loq̄mur sunt in ipsis angelis z tps etiā mēsurans h^o
 opationes erit in ipsis angelis: sed si que sunt in ange-
 lis magis habēt iuestigari per qualitatē q̄ per quāti-
 tatē. qz angeli nō sunt qm̄ s3 quales nihil qd est in ange-
 lis erit in pdicamēto q̄titaris. ¶ Scda et vīa h^o idē
 arguit: nā si qualitas est cōmūtoz quārtate qz quāti-
 tas nō reperit extra sensibilia s3 qualitas tps de quo
 loquimur cū sit extra sensibilia: qz est in ipsis substantijs
 separatis ad pdicamentū quārtitaris pertinere nō po-
 terit. ¶ Tertia etiā vīa hoc idē oñdit. nā si quārtas
 sequit māz z qualitas formā. ubi nō est mā nō pōt eē
 aliqd p̄mēs ad pdicamentū quārtitaris. z qz angeli sūt
 substantie imales ut patet per dionysium. nihil erit in
 eis p̄mēs ad pdicamentū quārtitaris: imo ponentes
 mām in angelis dicit eā nō esse quārtati subiectā. tē-
 pus ergo qd mēsurat opationes angeloz nō pōt per-
 tinere ad pdicamentū quārtitaris. qz in angelis non est
 mā: uel ut aliqd dixerūt ibi esse mām nō posuerūt eam
 esse quārtati subiectā. nec ualeret si quis diceret qz in
 angelis non est quārtas p̄mēs: sed discreta z tps de
 se est numerus: z qz numerus dicit quārtatē discretā
 ideo forte cauillaret aliqd qz tps illud pertinere pōt
 ad quārtatē discretā: sed hoc stare non pōt. qz quāti-
 tas discreta nunq̄ esse hēt nisi in reb⁹ continuis. vñū
 enī qd est p̄ncipiū numeri sic se habet ad p̄tinuū qz est
 idē realiter cū ipso z nunq̄ separat a cōtinuo nō tamē
 fm eādē rōnē est aliqd vñū qd est p̄mēs numeri z p̄ti-
 nuū: z qz vñū qd est p̄ncipiū numeri sic se hēt ad cōti-
 nuū: idē est qz numerus qd causat ex diuisione p̄tinuū
 ut declarari habet in 3° phisi. numerus enī qui est spe-
 cies quārtitaris nō se extēdit ad substantias separatas:
 nec arimetricus: qui cōsiderat de tali nūero p̄sidera-
 re potest de substantijs separatis. patet ergo ex dictis
 tps qd est in angelis nō posse pertinere ad quārtatez
 p̄tinuā qz talis q̄titas nō est ibi: nec ad discretā qz vñū
 qd est p̄ncipiū talis quārtitaris nō est nisi in re p̄tinua
 z est idē realiter qz cōtinuū. siue est idē māliter lz for-
 maliter sit diuersus. s3 de hac mā quō quārtas discre-
 ta nō sit in angelis z quō tps de quo loquimur non sit
 quārtas discreta in p̄sequendo aliqd infra tangetur.
 ¶ Quarta etiā vīa hoc idē manifestabat. Nā si q̄tū
 est qd diuisibile: p̄pter qz nō est ita simplex sicut qua-
 le ut dicebat rō quarta. in angelis nō poterit esse ali-
 quid p̄mēs ad quārtatē qz ipsi sūt indiuisibiles z
 indiuisibiles iuxta illud. 7. p̄positionis de causis. itel-
 ligētia est sva que nō diuidit. ¶ Declarabimus ergo
 per differentis quā hēt q̄titas ad qualitatē qz tēpus
 illō de q̄ loq̄mur ad pdicamentū q̄titaris p̄tinē nō pōt.
 uolumus aut declarare h^o idē per differentis quā hēt

De mensura angelorū

Illud tēpus: ex quo sumi poterūt quatuor rōnes q̄tē
pus de quo hīc loq̄mur nō pertinet ad predicamētū
quātītatis licet tps nostrū sub quātītate collocef. dī
enī tps nostrū numer' nō ql̄bet numer' s; numerus
numerat'. ut declarari h; in. 4. phīc. q̄ d̄druplicter
ueritatē h; . Nā numer' p̄mo cōparat ad res in q̄b'
est. Sc̄do cōparat ad aīaz. Tertio cōparat ad suas
ptes quātītatiuas. Quarto cōparat ad suos terminos.
¶ Primo qdē tps nostrū est numer' numeratus: qz
est numer' applicat'. est enī numer' applicat' ad mo
tū. ipsa enī p̄i' z posteri' in motu ut sūt numerata cō
plet rōnē tps. sicut enī decē lāpades uel decē canes
dicit numerū rez numeratay uel dicit numey appli
catū ad res numeratas. iō talis numer' qui est sic ap
plicat' pōt dici numer' numerat'. sic z tps qz est nu
merus applicat' ad res numeratas numer' numerat'
tus dici pōt. tps enī nō dicit numerū absolute z sim
plicit̄ s; dicit numerū applicatū ad p̄i' z posteri'
in motu. ¶ Sc̄do tps dī numer' numerat' nō solū
rōne rerū ad quas applicat'. s; ēt ut cōparat ad aīam
per quā numerat'. nā nīsi nūeraret ab aīa nō cēt nūs
sed cēt qd̄ p̄tinuū. Imaginabimur enī q̄ tps nīm fun
dat in motu celli qui semp est p̄tinuū. in cōtinuo autez
motu uel q̄diu p̄tinuū mot' nō lūt tbi mutata eē in
actu sed in potētia. Igit mutata eē z ipsa p̄i' z poste
rius in motu celli de se sūt in potētia. Si ergo debeāt
fieri in actu z si debeāt numerari hoc erit per signifi
cationē aīe. ideo dicit cōment. in. 4. phīc. q̄ tollē aīaz
numeratē nō remanet nisi mot' z res mota. tps ergo
est numer' numeratus. qz nīsi aīa numeraret z nīsi si
gnaret p̄i' z posteri' in motu. illa p̄i' z posteri' cuz
fūdēt in motu p̄tinuo nō haberēt rōnez nūeri s; p̄i
nūi. tps ergo h; q̄ sit qd̄ p̄tinuū per motū in quo fun
dat. s; h; q̄ sit numer' per aīaz numeratē. p̄pter qd̄
bñ dicitū est q̄ tps est numer' numerat'. qz nīsi nume
retur per animam: nō eēt numer'. ¶ Tertio tēpus
est numer' numerat' ut cōparat ad suas partes quā
tītatiuas. Nā p̄i' z posteri' in motu ut supra dixim'
dupliciter pōt accipi. ul. put duo moueri icludūt vnū
mutatū eē. uel. put duo mutata eē icludūt vnū mo
ueri. p̄mo mō tps est numer' numerat'. Nam ipse
mot' ut est numerat' per duo moueri. uidelz per mo
ueri p̄i' z per moueri posterius h; rōnem tps. ipsa
ergo duo moueri quorū vnū est p̄ius z aliud poste
rius. put numerat motū sicut ptes quātītatiue nūant
suū totū. uel. put mot' est sic nūar' per suas ptes quā
tītatiuas h; rōnem tps. tps ergo est nūs. uel motus
hēt rōnez tps. put est nūs. nō dēcūq; sed put est nūs
numeratus per moueri p̄i' z posterius: p̄pter qd̄
bñ dicitū est q̄ tps dī nūs numerat'. put cōparat ad
suas partes quātītatiuas. uidelz put cōparat ad mo
ueri p̄i' z posteri'. ¶ Quarto mō tps est nūs nume
ratus. put cōparat ad suos terminos: z hoc mō tps
est numer' mot' fm p̄i' z posteri'. put p̄i' z poste
rius in motu dicit ipsa mutata eē. uel ipsa nūc icludē
tla motū. put vnū est p̄i' aliū posteri'. mot' enī. put
est act' mobilis dī eē mot'. s; put est numeratus per
nūc p̄i' z posteri' dī eē tps. nūc enī p̄i' z posterius
dicunt numerare motū fm eorū distātia: ut si imagi
namur motū icludū iter duo nūc. quorū vnū est p̄i'
aliud posteri'. quātomagis imaginamur vnū nūc di
stare ab alio. tāto imaginamur motū maiorē. q̄tomī
nus tāto minorē. iō qui fabulose dicunt dormisse in
sardo. qz nūc p̄steri' nō copulauerūt cū nūc p̄iori z
nō imaginati sūt distātia iter illa nūc. si imaginati sūt
motū nec imag nati sūt tps. p̄pter qd̄ imaginati sunt

nīsi se dormiuisse. Ideo dicit ph̄s q̄ nō percipimus
tps nisi imaginemur tps iter duo nūc z hec est magis
p̄p̄ia acceptio tps: ut patere pōt per superius dicta
q̄ tps est numer' mot' fm p̄ius z posteri'. ergo per
cōparationē etiā ad ipsos terminos: siue ad ipsa nūc.
tps est qd̄ numeratū qz est mot' numeratus fm p̄i'
z posteri'. imo q̄tomagis diuidim' motū per p̄i' z
posteri' ut. put imaginamur vnā partē mot' iclusam
iter duo nūc q̄rū vnū est p̄i' aliud posteri'. z postea
imaginamur aliā partē mot' sic etiā clusam z postea
aliā sic clusam. q̄tomagis sic diuidim' motū magis p̄
cipimus tps. Igit numerus mot'. i. put mot' est sic dī
uisus z fm tales partes acceptus z pro numero. put
quelibet pluralitas quelibet multitudo pōt dici nūs.
opz numey eē in illo p̄dicamēto in quo sūt res quaz
est numerus. idē est iudiciū de numero: z de numero
fm q̄ ad p̄positū spectat. Nāq; loquēdo large z de
vno nō est in alio genere res z vna res. in eodē enī
ḡtē in quo est albedo est z vna albedo. z qd̄ dicitū est
de vnitāte. ueritatē h; de numero z pluralitate. in eo
dē enī ḡtē in quo sūt albedines sūt due albedines ul
plures albedines. Si ergo vnū debet pertinere ad p̄
dicamētū quātītatis. opz q̄ sit qd̄ q̄rū illd̄ de quo dī
hī vnū. sicut enī vnū nō pertinet ad p̄dicamētū ql̄ira
tis nisi sit ql̄itas illa res que dī vna: sic vnū nō p̄tine
bit ad p̄dicamētū quātītatis nisi sit quātitas illa res
que dī vna. idē est q̄ loquēdo de numero que est sp̄s
quātītatis. vnū qd̄ est p̄cipiū talis numeri nō repit
extra quātītatis genus. qz hī nūs nō est nisi rerū quā
tarū z rerum p̄tinuay. ex diuisione enim p̄tinui catur
talis nūs: ut supra diximus sensisse ph̄m. p̄t qd̄ vnū
qd̄ est p̄cipiū talis numeri. opz q̄ sit idē qd̄ q̄rum z
idē qd̄ p̄tinuū. uezz qz ex alia z alia rōne dī hoc z illd̄
nō eodē mō pertinebit ad p̄dicamētū quātītatis hoc
z illud. q̄ res illa ut q̄tiras erit in predicamēto quan
tītatis directe. ut est vnitās que est p̄ncipiū numeri
erit in predicamēto quātītatis per adiectionē. sic er
go loquēdū est de reb' ad quas applicat' numer' accl
piēdo numey large p̄ oi p̄laltate. siue illa pluralitas
sit sp̄s quātītatis z sit p̄stituta ex vno qd̄ est p̄cipiū
numeri. siue sit in alijs generib' z p̄stituta ex vno qd̄
fm ḡtalez acceptione cū ente quertit. sic loquēdū est
de ipso nūero uel de ipsa pluralitate z tps nostrū est
numer' numerat' qui est numerus applicat' ad ipas
quātitates idē est in p̄dicamēto quātītatis. s; tps de
quo loq̄mur nō est numerat' q̄ sit applicatus ad quā
titates. imo potius est applicatus ad ql̄itates. iō non
erit in p̄dicamēto quātītatis. s; potius qualitatū. tps
enī nostrū est numerus qz est nūs motus. est enī nūs
motus qz est motus ut est nūs z ut fm significatiōē
aīe est per partes diuisus. s; cōstat q̄ motus ille loca
lis in quo fundat nūs quādā distātia dicit z qd̄ q̄tuz
est in ql̄bet parte talis motus distātia quādā ipoztat
z quātitatē noiat. nūs ergo applicatus ad motū uel
ad partes eius est nūs applicat' ad res quātas z est
in p̄dicamēto quātītatis. z qz tps nostrū est hī nūs.
iō tps nostrū reponit in p̄dicamēto quātītatis. nāz z
ipse motus in quo fundat tale tps ut in p̄sequēdo pa
tebit mālī est in p̄dicamēto quātītatis. tps itaq; n̄z
qd̄ est idē mālīter cū motu nō est icoueniēs ad p̄dica
mētū quātītatis pertinē. s; tps de quo loq̄mur est nu
merus numeratus qz est nūs applicatus ad operatio
nes angelicas. hī aut opatiōes nō sūt qd̄ q̄tū nec sūt
in p̄dicamēto quātītatis s; magis p̄tinet ad p̄dicamē
tū ql̄tatis. p̄t qd̄ tps qd̄ est nūs est susceptio talīz
opatiōnū ad quātitatē. iō p̄tine nō poterit s; potius

pertinebit ad qualitates. ¶ Secunda via ad idem su-
 mitur. si consideremus quod tempus est numerus nume-
 rat⁹ ut comparat ad aiā. dicebat enī quod tempus nrm est nu-
 merus nūatus ut comparat ad aiā. qz si nō nūaretur
 per aiā nō eēt nūs s; eēt qd p̄tinuum. tps ergo nrm
 qz nō pōt esse nūs nisi nūet per aiā. qz si tollat aiā
 nūans tps nrm erit qd p̄tinuum. p̄ns est quod hī tps sit
 qd applicatū ad quantitātē p̄tinuā. ideo ipm est in p̄-
 dicamēto quantitatis. s; tps de quo loq̄mur est nume-
 rus si nunq̄ aiā nūaret opationes angelice quaz suc-
 cessio dicit qdā mor⁹ nō hēt p̄tinuationē adinuicem.
 nec opz qz fiat in actu significatiue aiē. erit enī talis
 mor⁹ in talib⁹ nūs loquēdo large de nūs. qz nūs pro-
 prie sumpt⁹ est in p̄dicamēto quantitatis. large autē ac-
 cept⁹ ois pluralitas nūs dicit pōt. si ergo ex ipa aiā nu-
 merate qua idiget tps nrm. ut si nūs colligit quod tēpus
 nrm sit nūs applicat⁹ ad res p̄tinuas. tps autē de quo
 loq̄mur qz nō idiget aiā nūante ut sit nūs qz nō est ap-
 plicat⁹ ad res p̄tinuas nec ad res que p̄tinuationē ha-
 bere possint. p̄ns est quod tps nrm possit p̄tinere ad p̄dica-
 mētū quantitatis. non autē tps de quo loq̄mur. qz nihil
 simplr separatū a p̄tinuo ad p̄dicamētū p̄tinitatis p̄tine-
 re pōt. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit si p̄sideremus
 tps nrm quod dicit nūs nūatus per cōparationē ad
 suas ptes quantitatis. est enī tps nrm nūs fm
 prius et posterius: quātū ad vnū modū exponēdt. qz
 est mor⁹ nūat⁹ fm moueri prius et moueri posterius.
 put enī aiā p̄siderat morū nō put est actus mobilis:
 nec put est qd p̄tinuū. s; put est nūs et put est per par-
 tes diuisus per diuersa moueri quoz vnum se hēt ut
 prius aliud ut posterius. sic autē aiā p̄sideras motuz et
 sic nūans ipm per suas ptes quantitatis ut per mo-
 ueri prius et posterius dat motui quod sit nūs et dat ei ut in
 de possit sumi rō tps nō quod tps nisi eēt aiā eēt uel eē
 posset tps māliter: si nunq̄ eēt aiā nūans formaliter.
 cū suā rationē accipit tps ex p̄sideratiōe aiē. sicut mā-
 liter ulia si nunq̄ eēt aiā. Intellect⁹ tñ facit utilitates in
 reb⁹ et quādā rationē formalē accipiūt ulia ex p̄side-
 ratiōe aiē. tps itaqz nrm est nūs nūatus qz est ipa mo-
 ueri nūantia motu. quoz vnū est ut prius. aliud ut po-
 sterius. s; tps de quo loq̄mur est nūs nūat⁹ quātū ad
 ptes ex qbus cōponit⁹: qz est ipse opationes angelice.
 quarū vna se hēt ut prius alia ut posterius. sicut enī
 mor⁹ noster cōponit⁹ ex plurib⁹ moueri quoz vnū se
 hēt ut prius aliud ut posterius. sic mor⁹ ille angelicus
 de quo loq̄mur cōposit⁹ est ex plurib⁹ opationib⁹ q̄ru
 vna se habet ut prior alia ut posterior. et sicut motus
 noster nūari hēt per sua moueri tanq̄ per suas ptes
 ex qbus cōponit⁹. sic mor⁹ ille angelicus put vna opera-
 tio succedit alteri opatiōi nūari pōt per illas opatio-
 nes ex qbus cōponit⁹. q̄libet enī totum nūari hēt per
 suas ptes cōponētes ipm. ut libra que cōponit⁹ ex vn-
 cīs nūari et mēsurari pōt per hī vncias. et nūs qui est
 spēs quantitatis cōponit⁹ ex vnitatib⁹ que sūt p̄ncipiū
 talis nūi nūari hēt per hī vnitates: iō dicit in 10° me-
 taph. quod nūs est multitudo mēsurata per vnū et si q̄ti-
 tas p̄ni continet in se multas vncias mēsurari poterit
 hī quantitatis per quantitātē vncie. sic et in p̄posito si mo-
 tus noster in aliquo toto spatio cōponit⁹ ex moueri s; ptes
 spatiū numerari et mēsurari poterit mor⁹ in toto
 spatio per moueri in p̄tib⁹ spatiū. pari ergo rōne si mo-
 tus angeloz de quo loq̄mur est successio opationū et
 est cōposit⁹ ex multis opationib⁹ poterit hī motus
 numerari et mēsurari fm opationes illas. hī ergo tē-
 pus erit numerus succedētū opationū numerat⁹ fm
 prius et posterius. i. fm opationē porē et posteriōre.

Ista ergo tertia cōsideratio put tps nostrū est nume-
 rus numerat⁹ per moueri prius et posterius tanq̄ per
 ptes ex qbus cōponit⁹. tps vō illud est numerus nume-
 ratus per opationē priorē et posteriōrē tanq̄ per par-
 tes ex qbus resultat sufficēter nos manuducit quod tps
 nrm p̄tinere pōt ad p̄dicamētū quantitatis. qz ipa mo-
 ueri ex qbus cōponit⁹ tale tps qd quātū noiat. s; tps il-
 lud angelicū ad p̄dicamētū quantitatis p̄tinere non
 pōt. qz opationes ille sibi inuicē succedētes ex qbus ta-
 le tps resultat nequaquā qd quātū dicit. ¶ Est autem
 hec p̄sideratio tertia multū p̄p̄nua p̄sideratiōi p̄-
 me. hec enī et illa p̄bat quod tps nrm p̄tinere pōt ad p̄-
 dicamētū quantitatis. qz ipa moueri sunt qd quātū. tē-
 pus vō de quo loq̄mur ad tale p̄dicamētū nō p̄tinet.
 qz opationes angelice nequaquā qd q̄ru dicit. differt
 tñ hec p̄sideratio ab illa. qz cōsideratio illa p̄ma mag-
 nis p̄cedit. put tps est numerus numeratus qz est ad
 talia numerata applicatus. hoc autē p̄cedit magis put
 tps est numerus numerat⁹ qz ex talib⁹ numeratibus
 cōponit⁹: ipa enī moueri in tpe se habēt ut numerata
 per aiā uel se habēt ut nūerata tpe. sicut ptes cōpo-
 nētes totū nūerāt totū. put ergo tps nrm est nūs nu-
 meratus qz est numerus ad talia numerabilia applica-
 tus que sunt qd quātū. tps vō angelicus est numerus
 numeratus qz est ad talia nūerabilia applicatus ut ad
 opationes angelicas que nō sunt qd q̄ru. ostendebat
 ratio p̄ma quod tps nrm p̄tineret ad p̄dicamētū quantita-
 tis. nō autē tps angelicū s; put tps nrm est ex talibus
 numeratib⁹ cōpositū cuiusmodi sunt ipa moueri que
 sunt qd quātū. tps autē angelicū cōpositū ex talib⁹ nu-
 meratibus cuiusmodi sunt angelorū opationes que
 nō sunt qd quātū. declarat hec p̄sideratio tertia quod tē-
 pus nrm p̄tinere possit ad p̄dicamētum quantitatis.
 nō autē tēpus angelicū. idē ergo declarat vna p̄sideratio
 quod altera sed nō eodem modo vna ut altera. ¶ Quarta
 via ad hoc idē sumit si p̄sideretur tps ad suos termi-
 nos. Dicebat enī quod tps est numerus motus fm prius
 et posterius. qz est mor⁹ numerat⁹ per nūc prius et po-
 sterius. cū enī imaginamur duo nūc includētia mo-
 tū. quorū vnum se hēt ut prius aliud ut posterius fm
 distātia illoz nūc numerari et mēsurari pōt quātitas
 mor⁹. mor⁹ ergo sic numerat⁹ rōne tps hēt et potissi-
 me habebit motus rōnem tps. si itelligat diuisus per
 multa moueri quorū vnū se habeat ut prius aliud ut
 posterius. et si itelligat q̄libet talū icludi et icludēdo
 numerari per nūc prius et posterius. nūc hoc ad ope-
 rationes angelicas referre non possumus. opationes
 enī ille ex qbus cōponit⁹ illud tps nō icludunt iter nūc
 pus. et nūc posteri⁹ sic icludunt ipa moueri ex qbus cō-
 ponit⁹ nrm tps. imo ipse opatiōes angelice ut sup̄ paru-
 it quedā nūc et quedā istātia dicit possūt. vnde et tēpus
 illud ex istatib⁹ dicebat esse cōpositū. hec ergo p̄side-
 ratio quarta nos docet quod tps nrm est applicatū ad rē
 p̄tinuā qz in tpe nro idiuisibilia sunt p̄tinuatiua diuisi-
 bilitū qd est de rōne p̄tinuū quod ptes eius ad cōes termi-
 nos copulēt. tps vō angelicū ubi nō est reperire ta-
 lia idiuisibilia p̄tinētia diuisibilia nō applicatū ad ali-
 quid p̄tinuū. imo est a p̄tinuo separatū. p̄t qd quātū
 tps nostruz sit in p̄dicamēto p̄tinitatis. tps tñ illud ad
 tale p̄dicamētuz p̄tinere nō potest. qz nihil est in p̄-
 dicamēto quantitatis quod nō sit qd p̄tinuū. nec in p̄tinuo
 positū s; sit a p̄tinuo separatū. ¶ Postq̄ declarauim⁹
 quod tps illō angelicū nō est in p̄dicamēto p̄tinitatis qd. 8.
 rationib⁹ est ostēsus. per q̄tuor rōnes quātū ad q̄tuor
 differentias quas habet qualitas ad quātitatē. et per
 quatuor rōnes put tps nostrū est aliter quadruplici⁹

De mensura angelorū

nūc nūctus q̄ tps angelicū. qz nō sufficit scire qd res nō sit: nisi sciremus qd res sit. ideo nō sufficit scire qz tps illud angelicū de quo loqimur nō sit in pdicamento quantitatī. nisi scierimus in quo pdicamento hēat esse. qz ergo rōnes adducte forte nō sufficēter declarāt tps illud in quo pdicamento sit. qz forte nō sufficēter ostēdūt qz sit in pdicamento qlitatis. iō uolumus hoc euidentius declarare. qd dupl̄ declarabim̄. p̄mo p̄siderando ea que sūt in nro tpe. sc̄do p̄siderando ea que sūt in mēte nra siue in nobis. ¶ Propter primū sciēdū qz tps fundat in motu. sic ergo loquēdū est de tpe sicut loqimur de motu in quo fundat. videndū est ergo in quo pdicamento sit mor̄ in quo fundat tēpus nrm. et in quo pdicamento est ipm̄ tps nrm. et ex hoc poterimus alcedere ad p̄siderādū in quo pdicamento sit motus in quo fundat tps angelicū. quo viso apparere poterit in quo pdicamento sit et ipm̄ tps angelicus. de motu aut̄ locali in quo fundat tps nrm. videt̄ p̄ba in uarijs suis libris uario mō loq̄. Nam in 3° phis̄. collo cat motū locale in pdicamento ubi. uolēs qz motus sit in illo gñe in q̄ est res ad quā est mor̄. et qz per motū locale acq̄rit̄ ubi. ideo fm̄ hoc est mor̄ in pdicamento ubi. in 5° aut̄ metaphi. dicit̄ motū esse in pdicamento quantitatī. unde ait qz mor̄ est quantitas. et tps etiam pp̄ motū. ubi coīter. dicit̄ qz p̄ba post motū eē de speciebus quantitatī. videt̄ etiā mor̄ p̄tinere ad pdicamētū actiōis et passiōis. qz oē qd mouet̄ ab alio mouet̄. ut dicit̄ in 7° phis̄. hic ergo videt̄ mor̄ aliqd̄ illatum actiōis uel passiōis ab alio et qz qd ab alio est illatū uidet̄ esse actiō uel passiō in pdicamento actiōis uel passiōis uidet̄ esse mor̄. uerū qz diuersoz generū et nō subalternatiz postroz diuerse sūt spēs et dicit̄ iō ipol̄ sibile est qz vnu et eodē fm̄ suā rōne formale reponat̄ nisi in vno pdicamento. Dicemus ergo qz mor̄ pōt̄ cōsiderari uel formalit̄ uel mālter uel pur̄ refert̄ ad suā cām. motus enī localis p̄sideratur formalit̄ nō nisi qdaz act̄ mobilis. iō sic diffinit̄. qz est act̄ mobilis in eo qz mobile. est enī act̄ imp̄fect̄ qz est actus entis in potētia: qre si bene p̄sideramus qd sit formalis mor̄ nō nisi qdā imp̄fect̄ act̄ uel quedā imp̄fecta p̄cipatio illius rei ad quā est mor̄. et qz p̄fectū et ip̄fectū ad idē pdicamētū p̄tinet formalit̄ motus est in eodē pdicamento cuz re ad quā est mor̄. cū qz p̄motū locale nō acq̄rat̄ quantitas s̄ acq̄rat̄ ubi qd est quedā habitudo ad locū mor̄ localis formalit̄ est in pdicamento ubi. mālter tñ est in pdicamento quantitatī. qz habitudo ad locū quā est vā quantitate fundat̄. non qz ipsa quantitas per se moueat̄. s̄ est illud mediāte quo cōpetit̄ substatie hīe locū moueri. agere enī et pati et moueri cōpetūt̄ s̄be. s̄ nō est icōueniēs qz cōpetat̄ ei mediāte quantitate uel qlitate. calor enī nō calefacit̄ sed calidū est tñ calor: id mediāte quo calidū calefacit̄. nec etiāz quantitas per se mouet̄ s̄ res quantitati subiecta. est tñ quantitas id mediāte quo res siue s̄ba quantitati subiecta est in loco et mutat̄ locū. ex quo apparet meli^o qd supra diximus qz nūc qd sic cōparat̄ ad rē mobile sicut tps ad motū nō est ipsa quantitas sed est ipsa substatia quantitati subiecta. Redeamus ergo ad p̄posito et dicamus qz mor̄ formalit̄ est in pdicamento ubi. mālter tñ est in pdicamento quantitatī. qz ubi et habitudo ad locū in quantitate fundat̄. s̄ put̄ cōparat̄ ad suā causam et put̄ mor̄ est aliqd̄ illatū a mouēte sic est in pdicamento actiōis uel passiōis. est enīz motus aliqd̄ a mouēte in moto. put̄ est aliud a mouēte sic est actiō. sed put̄ est aliqd̄ receptū in moto tanq̄ in passio sic est passio. sic ergo loquēdū est de motu. de tpe at̄ nro qd

fundatur in motu locali dicemus qz formalit̄ sit in pdicamento quantitatī. s̄ enī eadē res sit mor̄ et tps. nō tñ est hoc eodē mō nec s̄z eadē formalē rōne. vna enī et eadē res est mor̄ celli et tps alit̄ tñ et aliter. Nam put̄ illa res est qdā act̄ imp̄fectus ipsius mobilis et quedā imp̄fecta participatio eius qz acq̄rit̄ in hī motu bāsis est mor̄. s̄ put̄ talē rē p̄tingit̄ diuidere per p̄tius et posterius et cōtingit̄ ibi nūare p̄tius et posterius sic est mor̄ tps. et qz res acq̄rit̄ per motū localem est formalit̄ ubi. iō mor̄ localis formalit̄ est in pdicamento ubi. s̄ qz diuidere p̄tinuū per p̄tius et posterius et nūare ibi p̄tius et posterius p̄tinet ad pdicamētū quantitatī. tps nrm formalit̄ qz est qdā nūis ipsius nō erit in pdicamento ubi. s̄ magis erit in pdicamento quantitatī. nō est enī tps idē formalit̄ qz mor̄. s̄ est idē mālter. iō formalit̄ nō est in eodē pdicamento cuz motu. nō enī est tps in pdicamento ubi. in quo pdicamento est mor̄ formalit̄. s̄ est in pdicamento quantitatī: in quo pdicamento est mor̄ mālter. tps ergo est in pdicamento quantitatī p̄ motum ut patuit̄ per phm̄ in 5° meta. qz nisi mor̄ eēt mālter quantitas et eēt mālter qd cōtinuū tps qd ponit̄ esse idē mālter qz mor̄ ad pdicamētū quantitatī p̄tinere nō posset. diuersimode ergo loqimur de tpe nro et de motu locali in quo fundat̄ tale tps. nec ponimus qz utruqz formalit̄ sit in eodē pdicamento. qd ideo p̄tingit̄. qz per talē motū nō acq̄rit̄ quantitas. s̄ ubi. s̄ si mor̄ localis eēt in pdicamento quantitatī. mālter et formalit̄ ita qz per motū localem quantitas acq̄reret̄ formalit̄ eēt in eodē pdicamento motus et tps. cū ergo mor̄ angelicus siue successiō affectiōis uel cogitatiōis in angelo mālter et formalit̄ p̄tinet ad pdicamētū quantitatī. tps de q̄ loqimur erit in pdicamento quantitatī. Imaginabimur enī qz ipse affectiōes et intellectiōes angeloz quedā qlitates sunt. dicit̄ enī quedā res. pdicamēta aut̄ realia siue pdicamēta dicētia ipsas res ut in qōne de distinctione pdicamētoz diffusius diximus nō sūt nisi tria. s̄ba qlitas et qlitas. Intellectiōes ergo et affectiōes angeloz qz nō sūt s̄ba nec qlitas relinquit̄ qz sūt qlitates quedā. Cū ergo angelus mouet̄ de vna intellectiōe in aliā. id qd acq̄rit̄ per talē motū est ipsa intellectiō uel est qlitas quedā. formalit̄ ergo hī mor̄ in pdicamento quantitatī collocat̄. qz per talē motū acq̄rit̄ qlitas. sicut mor̄ localis noster est in pdicamento ubi qz ubi per ipsum acq̄rit̄. igit̄ mor̄ ille angelicus in quo fundat̄ tps de quo loqimur in quantitate fundat̄ et per ipm̄ quantitas acq̄rit̄. uare talis mor̄ et rōne fundamētū et ratiōe eius qd per ipm̄ acq̄rit̄ ad quantitatē p̄tinebit̄. propter qd tps qd fundat̄ in tali motu nō nā ad quantitatē p̄tinere poterit. nō ergo sequit̄ si tps nostrū et mor̄ localis in euo fundat̄ nō sunt in eodē pdicamento formalit̄ qz tps illud angelicū et motus in quo fundat̄ nō p̄tineat ad idē pdicamētū qz ut supra diximus per motū locale nō acq̄rit̄ quantitas. s̄ habitudo fundata in quantitate. sed si per motū locale acq̄reret̄ qlitas tps qd fundat̄ in tali motu eēt numerus eius siue esset numerus talis quantitatī. ut essent numerate per p̄tius et posterius p̄tineret̄ ad rationem. quo posito motus localis eēt formalit̄ in pdicamento quantitatī. et tps qd esset numerus mor̄ siue qd esset numerus talis quantitatī p̄tineret̄ formalit̄ ad pdicamētū quantitatī. si enī aliqd̄ p̄tinua est in pdicamento quantitatī. numerus partū illi p̄tinuo fm̄ p̄tius et posterius de necessitate ad pdicamētū quantitatī p̄tinebit̄. sic et in p̄posito: qz per motū angelicū acq̄rit̄ quantitas. ut cū angelus de vna intellectiōe in

allam uel de vna affectione in aliam. qz h' intellectio- nes ⁊ affectioes qualitates sunt per tale motu q'ltas acq'rit ⁊ talis mot' est in pdicamento qualitat'is. nihil ergo erit aliud talis mot' nisi quedā successio intellectionū ⁊ tps sūdatū in tali motu nihil erit aliud q' numerus talis successiois fm intellectioē priorē ⁊ posteriorē. quare cū tale tempus erit formalit' in pdicamento qualitat'is. de motu entz nō hēt dubiū cū per tale motu acq'rat qualitas ⁊ motus sit formalit' in illo g'ne in quo est res que per motu acq'rit. sic etiā de illo tpe nō debet esse dubiū qn formalit' sit in pdicamento qualitat'is. nā accipiēdo nūm large pro oī nūo in eodē pdicamento est nūs cū reb' quarū est nūs. albedo est in pdicamento qualitat'is. ⁊ vna albedo est in pdicamento qualitat'is ⁊ due albedines erūt in pdicamento qualitat'is. nūs albedinū erit in pdicamento q'ltat'is ⁊ qz ille iterationes sunt in pdicamento qualitat'is nūs il larū intellectioū fm prius ⁊ posterioris qd cōplet rōnē tps angel' de quo loq'mur ad pdicamentū q'ltat'is p'ribit. ergo si consideramus tps nostrū ⁊ motuz in quo fundat ⁊ videmus bene d'iaz iter h' tps ⁊ h' motū ⁊ iter tps angel'cū ⁊ illū motuz patere pōt q' lz tempus n'rm ⁊ mot' in quo fundat nō p'ineat ad idē pdicamentū. tps tñ illud siue mot' ad idē pdicamentū p'ribit qz utriūq' est in pdicamento q'ltat'is qd declarare uolebamus. ¶ Scōo hoc idēz possumus declarare q' illud tps sit in pdicamento q'ltat'is si consideramus ea que sunt in nobis ⁊ spālter que sunt in mēte n'ra. in mēte enī n'ra est oratio que supponit nūs intellectioū in intellectu composito n'ro fm q' sit oratio in mente est quedā successio intellectioū. qz p'mo intelligimus s'bm ⁊ postea pdicatur ⁊ postea coponim' vnū cū alio ⁊ facimus s'bi orationem. p'p' qd ipsa oratio in mente n'ra nō est sine nūo intellectioū se habētū fm successioē ⁊ fm prius ⁊ posterioris. p'p' qd oratio uel q' est nūs intellectioū uel est aliqd causatū ex tali numero magnam affinitatē hēt cū illo tpe angel'ico de quo loquimur. cū enī in mēte formamus per intellectū orationē in alio n'ro intelligere cadit tps: qz cadit s'bi nūs p'oris ⁊ posterioris si eadē esset ratio de tali tpe ⁊ de tpe angel'ico de quo loq'mur. p'p' qd per ea que videmus in mēte n'ra ⁊ per ea que videmus in oratione formata in mēte uel per ea que videmus in intellectu n'ro in nūo intellectioū n'rarū se habētū fm prius ⁊ posterioris habemus magnā vīā ad iuestigādū de tpe illo angel'ico qd sit ⁊ in quo pdicamento esse hēat. vidēdū est ergo in quo pdicamento sit o'ro. q' si loquamur de o'rone in uoce certū est ea esse in pdicamento quātitat'is ⁊ o'ro. Dicimus enī q' sicut duplex est q'rtitas p'riua. vna manens. utputa linea uel superficies siue corpus. alia nō manēs. utputa mot' qui māliter est quātitas p'riua que quātitas p'riua nō est qd p'manēs. sed est de g'ne successioz. cū ergo duplex sit quātitas p'riua ⁊ quātitas discreta nihil sit aliud q' aliqd causatū ex diuisione p'riua. opz dupl'cē esse quātitatē discretā. oratio ergo in uoce est quātitas discreta ⁊ est aliqd causatū ex diuisione p'riua p'manēte. cū enī formamus o'ronē in uoce uarijs ictib' diuidimus p'riuitatē aeris. h' aut' diuissio p'riua quedā quātitas est discreta. ⁊ qz hēt. p'p'riū nomē noiata est. p'p'riō noīe ⁊ dicta est oratio. lz si fiat diuissio p'riua per p'ces p'manentes talis diuissio p'riua qdā q'rtitas discreta erit. ⁊ qz nō hēt p'p'riū nomē retinuit s'bi nomē cōe ⁊ deā est nūs ipsa etiā o'ro ut est q'rtitas discreta nūs qdā est. videlz nūs v'batonū aeris faciētū diuissioē in p'riua. p'p' qd ap'aret q' oratio in uoce p'ribet ad genus quātitat'is nō

rōne p'cussionis ut p'cussio est. qz sic p'ribet ad pdicamentū actionis. nec rōne formationis in aere uel s'bi tudinis alicuius aggregatē in aere qz sic p'ribet magis ad pdicamentū qualitat'is. sed rōne diuissiois p'riua. Ipse enī p'ces p'riua diuise quātitatē discretā cōstituit. ut patet ex p'ho in 3° p'p'rijs. lz circa o'ronē in uoce diuissio morari nō expedit. qz per talē o'ronē nō habemus vīā facile ad iuestigādū qd querimus. videntū est ergo de o'rone in mente n'ra que nō sit sine nūo intellectioū se habētū fm prius ⁊ posterioris in quo pdicamento assistat. quā q'one simplicius in pdicamento determinās fm dicta antiquoz. p'hoz. dicit q' o'ro in mēte siue sermo in mēte nō est quātitas. lz ut Jabc' ait. uel est actio uel passio uel utriūq'. p'osphirus dicit h' o'ronē esse in pdicamento q'ltat'is. ut idē simplicius narrat q' credimus uerius esse dictuz. uolumus ergo declarare q' successio intellectioū siue moueri fm intellectioes ex qua successioē ⁊ ex quo motu sit oratio in mēte uel ex qua successioē ⁊ ex quo motu sumit tps angel'icū de quo loq'mur p'ribet ad genus quātitat'is nō ad pdicamentū actionis uel passionis. lz enī idē sit actio ⁊ passio ⁊ mot'. rō tñ actionis ⁊ passionis p'cedit rationē mot'. ipsa enī calefactio nō est actio uel passio est prius seipsa ut est mot'. vnde cōmētator sup' p'ncipiū tertij p'hi. uolēs declarare qd sit mot' ait. q' mot' est actio motoris ante motuz ⁊ qz mot' nō hēt esse nisi in motu ideo accipit rē motā q'ltā d'iam mot'. ut ergo intelligamus uerba cōmēt' tale dicere q' mot' est actio motoris ante motū. q'le si dicerem' q' hō est nial ante hoīez. lz enī eandē rē dicat hō ⁊ aial. intellectus tñ aialis p'cedit intellectū hoīs. cū ergo dicit. hōmo est aial. hic prius pdicat de posteriori. aial ergo qd pdicat de hoīe est prius hoīe uel est ante hoīez. erit ergo homo aial ante hoīem. sic si actio motoris per idē titatē pdicat de motu. sicut rō actionis p'cedit rōnez mot' erit mot' actio motoris ante motū. Nā si supra dicebat omne qd mouet ab alio mouet. oīs ergo motus est aliqd illatū ab alio. ut aliqd illatū a motore ⁊ est aliqd tēdēs in aliud. ut in rē que acq'rit per motuz res ergo illa que est motus tripliciter p'considerari poterit. ut est a motore. ut recipit in passo. ⁊ ut p' eas tēdit passum in p'fectionē aliquā. ut aut' est a motore sic est actio. ut recipit in passo sic est passio. ut per eā tendit passuz in aliquā p'fectionē sic est mot'. Intellect' ergo actionis p'cedit intellectū passionis. qz prius intelligimus q' res illa est actio ⁊ passio sit ab agēte ⁊ postea intelligimus q' ab agēte recipiat in passo. ideo passio dicit' esse effect' actionis. qz lz eadē res sit actio ⁊ passio. tñ res illa que est passio q' recipiat in passo hēt ab agente q' ex hoc deriuata est. res ergo illa ut est actio erit prius seipsa ⁊ quodāmo causa sui ipsius. put dicitur esse passio. eadē ergo res est actio ⁊ passio. lz non est eadē habitudo. cū ergo dicimus passionē esse effectū actionis uel actionē causare passionē nō p'p'rie dicimus qz res sit causa rei. sed q' habitudo sit causa habitudinis q' enī illi rei competat habitudo passionis. causat' ex eo q' cōpetit ei habitudo actionis. Intellectus ergo actionis p'cedit intellectū passionis. sed intellectus utriūq' p'cedit intellectū motus. nā res illa que est mot' prius intelligit q' sit aliqd ab agēte fm quē modū habet rōnem actionis. postea intelligit q' sit aliqd receptū in passo fm quē modū habet rōnem passionis. ⁊ deinde intelligit q' per illā rē passuz acquirat p'fectionē aliquā ⁊ fm hoc habet rationēz morus. morus ergo nō est nisi in motu. i. nō sumit ratio motus. nisi ex eo q' mouet ⁊ tēdit ad p'fectionē

De mensura angelorū

aliquā. & qz sic est qz motus non est nisi in motu. i. si nō sumit ratio motus natura ex eo qz mouet & tendit ad perfectionē aliquā. & qz sic est qz motus non est nisi in motu. i. nō sumit ratio motus nisi ex eo qz mobile mouet & tendit in rē aliquā. Ideo motus accipit rē motā quasi differētia eius. ¶ Aduertendū tñ qz in substantijs eadē est differētia p quā res diffinit & per quā collocat in genere. In actionibus autē uel in passionib⁹ nō sic. Nam passio diffinit per subiectū. collocat tñ in gñe per aliqd qd pñcet ad gen⁹ in quo existit. res ergo mota potest dici uel ipsa res que mouetur. uel ipsa res ad quā mouet. & utraqz res est quodāmodo differētia motus. aliter tñ & aliter. nā ipsa res que mouet. uel ipsuz mobile est differētia motus diffinitiuā. diffinit enim motus per rē motā per mobile. qz est actus mobilis. sed res ad quā est mot⁹ quasi differētia motus collocat motū in gñe. qz mot⁹ est in eodē gñe cū re ad quā est motus. motus ergo nō reponit in gñe per cōparationē ad agēs nec ut est actio. Imo ratio actionis precedit rationē motus. & si motus dicit actio motoris hoc nō erit ut motus est motus. sed ut est aliqd ante motū. motus ergo ut mot⁹ est nō est nisi in moueri in tēdere in rem aliquā. Ideo res illa est quasi differētia motus collocans motū in suo genere. oratio ergo ut dicit quēdā motū & quādā cōparationē itellectionū. uel ut dicit quēdā pcessum de vna itellectione ad aliā ut de itellectione subiecti ad itellectionē p̄dicati non erit in p̄dicamēto actionis uel passionis qz ita procedunt itellectū motus. sed erit in eodē p̄dicamēto cū ipsīs itellectionib⁹ que acquirunt per talē motū. & qz hī itellectiones quēdā quātitates sunt erit talia motus in p̄dicamēto. qdqd ergo sit de ipsa oratione qz nōdū plene declaratu est qd dicit ipsa oratio in mente. nō enī declaratu est utriū sit formaliter ipsuz moueri de vna itellectione in aliā. dictū est tñ qz nō est sine tali motu. In cōponēdo enim p̄dicatūz cū subiecto quidā motus est sibi ex eo qz prius intelligimus subiectū & postea p̄dicatum. quicqd ergo sit de ipsa oratione ipse tamē mot⁹ itellectionū. put homo de vna itellectione tēdit in aliā. ut ēt. put angelus de itellectione in itellectionē est in p̄dicamēto quātatis in quo p̄dicamēto est ipsa itellectio ad quā p̄cedit p talē motū. mouet enī angelus de vna itellectione in aliā. qz nō intelligat cōponēdo & diuidēdo nec etiā discurredo. tñ non intelligit oia simul. sed put apud se habet varias spēs mouet per itellectiones. qz nūc intelligit per vnā spēm nūc per aliā. Dicemus ergo qz cū angelus uult intelligere lapidē per uoluntatē conuertit se sup spēm lapidis & sic causat in intellectu itellectio lapidis. si ergo prius nō intelligebat lapidē & postea intelligit lapidē. in ipsa itellectione lapidis erit p̄siderare actionē. passionē. motū & tps. actionē qdē. put per uoluntatē conuertit se sup spēm lapidis & causauit in intellectu suo spēm lapidis itellectionē. passionē vō. put talis itellectio est recepta in ipso intellectu. mot⁹ vō. put de nō intelligere lapidē pcessit ad intelligē lapidē. tps qdē. put in tali motu est nūc prius & posterioris. itellectus ergo tēporis erit posterior q̄ intellectus motus. cum tps sit quasi passio motus & quasi nūc motus. pus ergo intelligit qz res aliqua moueatur & postea intelligit. qz in illo motu sit nūc prius & posterioris qd cōplet rationē tēporis. si ergo motus nō est in p̄dicamēto actionis uel passionis. qz intellectus motus est posterior intellectui actionis & passionis & est sic posterior qz non reducit formaliter in actionē uel passionē. sed reducit in rē ad quā est mot⁹. multo ma-

gis tempus non erit in p̄dicamēto actionis uel passionis. qz intellectus temporis est posterior q̄ intellectus motus. & per consequens posterior q̄ intellectus actionis & passionis. nec reducit formaliter intellectus temporis in intellectū actionis & passionis. sed tempus formaliter est numerus prius & posterioris in motu. sicut ergo numerus albedinū est in eodem genere cum ipsīs albedinibus. ita numerus prius & posterioris in motu est in eodem genere cum ipsīs prioribus & posterioribus numeratis. in motu enī nostro locali est prius & posterioris. put est quid continuum. numerus ergo partium continui se habentium succesive sive sive prius & posterioris est tempus nostrum qd fundatur in motu locali. & quia numerus partium continui est in p̄dicamēto quātatis. consequens est qz tempus nostrum ad p̄dicamentum quātatis pertinet. In motu autem angelico numerus prius & posterioris sumitur prout vna itellectio succedit aliq. talis ergo numerus non est in p̄dicamēto quātatis. nā nihil est quātitas nisi continuū & partes continui. continuum enī est quātitas continua. partes autem continui diuise sunt quātitas discreta ne fiat vis in uerbo utrum continuum pertinet ad quātitatem uel ad qualitatem quia certum est qz res illa que immediate subiicitur continuationi: ut linea uel superficies quātitatem continuam dicit. partes vō linee uel culicū qz alterius continui diuise quātitatem discretam faciunt. nihil ergo pertinet ad genus quātatis qz nō sit quātum & continuum uel partes continui uel terminus continui. continuū enim & partes continui sunt in genere quātatis discrete. ut magnitudo & numerus. terminus vō continui est in genere quātatis per reductionē ut punctus. si ergo esset numerus aliarum rerum sicut numerus partium continui non esset in p̄dicamēto quātatis. numerus ergo aliquarū rerum est in eodem genere cum rebus quarum est numerus. Nam ut dicebamus. sicut vna albedo est in eodem genere cūz albedine sic due albedines. uel numerus ipsarum albedinum est in eodem genere cum ipsīs albedinibus. sic numerus ipsarum itellectionum sive prius & posterioris sive quē numerū accipitur rō tēporis in motu angelico erit in eodem genere cum ipsīs itellectionibus. & quia itellectiones ille pertinet ad genus qualitatis. tempus qd mensuratur operationes angelicas erit in genere quātatis. Ex hīs ergo que sunt in mente nostra habemus aliquales viam ad inuestigandum in quo p̄dicamēto sit tēpus qd mensurat operationes angelicas. ¶ Uiso qz tempus qd mensurat operationes angelorum non sit in p̄dicamēto quātatis. & ostenso qz tale tēpus pertinet ad p̄dicamentum qualitatis. uolumus declarare tertiu qd proponebatur declarandū. v3 in qua specie qualitatis collocetur tale tempus assignantur a philosopho 4. species qualitatis. v3 habitus & dispositio naturalis potentia uel impotentia. passio & passibilis. q̄ litas uel forma. & circa aliqd constans figura. quaz numerus sic potest accipi. Nam qualitates uel sunt solum in corporalib⁹. uel non solum reperiuntur in corpore sed etiam in anima. Si autēz solum reperiuntur in corporalibus sic est quartum genus qualitatis. v3 forma & circa aliqd constans figura. tales enim qualitates non nisi in rebus corporalibus reperiuntur. alie autēz prius tres species in corpore & in anima habēt causam. distinguitur autem forma a figura: qz forma magis accipitur ut est in naturalibus. figura vō ut est in mathematicis. & qz mathematica fundat in naturalib⁹

z habent esse circa naturalia. ideo forma nō est figura dicitur esse circa aliquid. ipsa enim figura triangularis fm q̄ est in naturalibus si tale quid natura facit dicitur esse forma. sed ut cōsideratur a mathematico dicitur esse figura. uel aliter forma dicit fm q̄ dat esse. figura vō prout termino uel terminis continetur. ipsa ergo figura etiā angularis fm q̄ dat esse triangularem dicit esse forma. put ergo termino uel terminis cōtinetur dicitur esse figura. z q̄ contentus termino uel terminis semper est circa aliquid. ideo z si idem sit figura z forma. attamē ut est figura magis dicitur esse circa aliquid q̄ ut est forma. nam ut est forma est in aliquo dōns enim esse in quo est. sed ut est figura z ut respicit ipsos terminos qui sunt intrinseci rei dicitur esse circa aliquid. sicut q̄ extrinsecum est circa aliquid est. uel aliter possunt distingui hec duo. Nam eadez figura potest comparari ad duo. v3 ad naturam siue ad speciem a qua procedit z ad terminos quibus continetur. ut q̄ talis sit figura cerui. ut q̄ ceruus sic sit lineatus z sic formatus ad duo potest referri. v3 ad naturam cerui z ad animam cerui z ad ipsos terminos designantes lineamenta z figuram cerui. Nam mēbra leonis z mēbra cerui non differunt nisi q̄ anime differunt. ut dicit cōmentator in primo de anima. q̄ ergo sit talis figura z talia lineamenta istius rei naturalis. hoc est ipsa natura rei. idem ergo erit forma z figura. ut ipsa lineatio cerui est figura cerui z forma eius. sed dicitur esse forma cerui ut est fm distantiam sue speciei. dicitur autem esse figura eius prout talibus terminis cōtinetur. ergo forma magis respicit lineamēta rei ut cōparatur ad naturam extrinsecam. figura vō respicit eadē lineamenta ut comparatur ad terminos extrinsecos rei. z q̄ extrinseca ut dicebatur sūt circa aliquid ideo eadem lineamenta ut sunt figura dicitur esse circa aliquid. ex hoc autem apparebit uerū esse qd dicebatur v3 q̄ forma non reperitur nisi in naturalibus. qz accipere lineamenta fm distantiam speciei nō nisi in naturalibus conuenit. sed figura reperitur non solum in naturalibus: sed etiam in mathematicis. qz accipere lineamenta fm extrinsecos terminos z in naturalibus z in mathematicis fieri potest. sic ergo dicitur de quarta specie qualitatis. Sed tres prime spēs qualitatis sic accipi possunt. qz qualitas uel est ab extrinseco z ex arte. uel est ab extrinseco z ex natura. si est ab extrinseco z ex arte est prima species habitus. s. z dispositio. si vō sit qualitas ab extrinseco z ex natura. tunc uel dicitur actum uel idoneitatem ad actum. si dicit idoneitatem ad actum sic est secunda species. naturalis potentia. uel impotentia. si vō dicit ipsum actum z ipsaz perfectionem sic est tertia species qualitatis. s. passio uel passibilis qualitas. oēs species tres differunt a quarta. qz quarta non nisi in rebus corporalibz inuenitur. s3 habitus z dispositio. naturalis potentia uel impotentia. passio z passibilis qualitas etiā z in ipsa corpora omnia reperitur. sed a secunda z tertia differt species prima. qz prima species accipitur ut exterius aduenit. secunda vō z tertia prout res est ex natura talis. vnde z simplicius loquens de hīs speciebus ait q̄ quātū enī hec quidem sunt naturales. hec autem aduentitiae. naturales quidem ut ait fm naturam insunt aduentitiae autē que extrinsecus efficiuntur facta. Secunda autem z tertia sunt fm naturam que sic differunt. qz secunda dicit quādā potentiam z idoneitatem ad perfectionem. tertia vō dicit perfectionem ipsam vnde z simplicius oans differentiam inter secundam z tertiā dicit q̄ naturalium autem qualitatum hec q̄

dem sunt fm id q̄ potentia in quo inuicē secundam speciem. hec autem fm id quod actum in quo inuicē tertiam. ex quo apparere potest q̄ prima species incidit cum secunda z tertia. incidit enim prima species cum tertia. qz caliditas frigiditas z cetera talia possunt esse a natura z ex arte. sed ut sunt ex arte pertinebunt ad primaz speciem. ut sunt ex natura pertinebunt ad tertiam. vnde philosophus caliditatem z frigiditatem ordinat in prima specie. v3 in habitu z dispositione. z idem postea caliditatem z frigiditatem ordinat sub tertia specie. ut sub passibili qualitate. Nam si non est inconueniens q̄ eadez res sit in diuersis predicamentis. aliter cōsiderata est in predicamento actionis z passionis z qualitatis. non erit inconueniens q̄ caliditas aliter z aliter accepta possit pertinere ad primam z ad tertiam speciem qualitatis. ut si est a natura pertinebit ad speciem tertiā. si vō sit aduentitia pertinebit ad primam. multe enim sunt tales qualitates que ex arte z ex natura fieri possunt. Nā ut dicitur in 7° meta. sanitas ex natura z ex arte fieri pot. z quia sanitas est equatio humorum. oportet q̄ caliditas z frigiditas siccitas z humiditas z cetera talia ex quoz equatione consurgit sanitas z arte z natura fieri possunt incidit ergo prima species cum tertia. incidit etiā cum secunda. Nam esse pugillatorem potest alicui cōpetere ex arte z ex natura. z ut cōpetit ei ex arte pertinebit ad primam speciem. ut ex natura ad secundam. dicere etiam possumus q̄ secunda species incidit cū tertia. nam sic differt species secunda a tertia. qz vna dicit rationem z idoneitatem naturalem. alia vō perfectionem z actum. cum optime possit contingere q̄ illud qd est actus z perfectio in se sit idoneitatis z potentia respectu alterius. incidet secunda species cum tertia. qz eadem qualitas ut erit quedam perfectio in se poterit esse passibilis qualitas z pertinere ad speciem tertiā. z ut erit quedam potentia z idoneitas respectu alterius poterit pertinere ad speciem secundam. ¶ Aduertēdū tñ q̄ lz aliquo modo sunt coincidentes species nunq̄ tamen erit assignare aliquā qualitatem que non magis directe pertineat ad vnam speciem q̄ ad alias. qz nulla est qualitas que non sit uel aduentitia uel ex natura z que non magis reduci deat ad vnū q̄ ad aliud. si ergo magis reducitur in esse aduentitiū pertinebit directus ad speciem primam. si autem magis in esse naturale considerabimus quid magis proprie dicitur de ea uel potentia z idoneitas uel perfectio z actus. q̄ si magis proprie dicitur de qualitate illa potentia z idoneitas pertinebit directus ad speciem secundam. si perfectio z actus ad tertiam. sic ergo distinguuntur hec tres species. sed quia quilibet species est combinata. videamus de ipsis combinationibz. quo modo partes cuiuslibet combinationis differunt. In prima autem specie combinantur dispositio z habitus que differunt per facile z difficile mobile. quando autem ex paucis actibus aggeneratus est in nobis aliquid qd de facili remouetur dicitur dispositio. si autem frequenter idem actus. illa dispositio fiet habitus. ut si quis paruz citharizauerit. aliquantulū dissonetur manus sua ad citharizandum. attamen non frequenter citharizet id quod acquisiuit de facili perdet. s3 si frequenter actum citharizandi fortificabitur dispositio illa z fiet habitus de difficili mobili. vnde simplicius in predicamentis dicit q̄ habitus z dispositio nō differunt nec specie nec numero: sed tempore. differunt enim sicut album pauci temporis z albo diuturno z magis mansuro. In secunda autem specie combinantur

De mensura angelorū

naturalis impotētia. hec enim species qualitatis sunt species subalterne. ita q̄ sunt simul genera et species. vnde et philosophus aliqui nominat eas species aliqui genera et species. de hac enim secunda specie qualitatis. cum ergo contraria sint sub eodem genere propinquo. oportet q̄ potentia et impotentia pertineant ad idem genus propinquū vel ad eandem speciem subalternam. cum hi⁹ potentia et impotentia de qua loquimur conueniat rebus per contrarias qualitates. ut si durum est in secunda specie qualitatis q̄ est quedā naturalis potentia ut non defacili diuidatur. molle q̄ contrariat duro pertinebit ad idē genus vel ad eandē speciem subalternam que est quedam naturalis impotentia ut nō possit resistere diuisioni. fm hoc etiam loquēdū est de quarta specie. nā si formaliter dicitur figurā decentē fm exigentiā speciei difformitas vel figurā indecēs pertinebit ad idē genus qualitatis. vel ad eandem speciem subalternā. In tertia vō specie qualitatis combinatur passio et passibilis qualitas que multis modis distinguit fm simpliciū. oēs autem illi modi quasi vnū et eūdem modum nomināt. prima enim differentia inter passionē et passibilem qualitatem est q̄ utraque a passione sumitur. aliter tamen et aliter. q̄ passibilis qualitas est que alijs passionē infert. passio quidē est que fit a passione facta. ut dulcedo mellis est passibilis qualitas. q̄ mel per suā dulcedinem sensui passionē infert. si autem quis ex uerecundia fiat rubicundus. hi⁹ rubor ex passione facta passio noiat. ipsa enim uerecundia est quedā naturalis anime passio. differunt ergo passibilis qualitas et passio per facere. ut dicatur passibilis qualitas que passionē facit. passio vō que per passionē fit. secundo modo differunt hec due qualitates per p̄missiuum et non p̄missiuū. vel per superficiē et intraneū. ut si aliquis habet qualitatem manētem et quasi intraneū sicut mel dulcedinē dicat passibilis qualitas. si quis vō non manēt et quasi superficie tenus sicut timens pallorem et uerecundus ruborem tales qualitates passionem dicunt. Est et tertia differentia inter ista ut passibilis qualitas dicatur qualitas perfecta. passio vō qualitas imperfecta. ut si quis naturaliter est rubeus et perfecte participat ruborem dicitur in eo rubor passibilis qualitas. Sed si quis ex uerecundia factus sit rubeus quia imperfecte ad modicum tempus cum transitu participat ruborem. dicitur in eo rubor passio. omnes tamen hec tres differentie inter passionem et passibilem qualitatem quasi vnā differentiam nominat. Nam qd est perfecte tale est magis mansiuum et magis actiuum. q̄ vnumq̄ q̄ perfectus est cū pōt sibi simile generare. qd autē est imperfectum est minus mansiuum et ratio ipsius non est in facere sed in fieri. assignare ergo differentias inter passibilem qualitatem et passionem. passibilis qualitas est magis perfecta et mansiua et est in facere et in passione inferre. passio vō est minus perfecta et minus mansiua et in eo q̄ a passione fit est quasi vna et eandē differentia multipliciter explicare. ¶ Distinctio speciebū qualitatis sine quarum distinctione non plene declarare poteramus in qua specie essent intellectiones angelice et per consequens in qua specie esset tempus qd mēsurat tales intellectiones et qd est numerus talium intellectionum sibi succedentium fm prius et posterius. de leui patere potest in qua specie sunt tales intellectiones et per consequens in qua specie qualitatis sit tale tempus. Non enim tales intellectiones pertinere possunt ad quartam speciem qualitatis que est forma et circa aliquid constans figura. quia hi⁹ spe-

cies non nisi in rebus corporalibus reperiuntur nec proprie potest pertinere ad primam speciem que est habitus et dispositio. q̄ in ipsis angelis ex frequenti intelligere non aggeneratur in eis habitus vel dispositio. sicut nec in oculo ex frequenti videre non aggeneratur habitus. oculus enim nisi per accidens et ex infinitate oculi ex se vel ex virtute visiva in eo existente determinatur sufficienter ad eliciendum actum videndi. in eliciendo enim talem actum non habet illas difficultatē quā habet manus in citharizādo. que non habilitatur per uerbum faciet talem actum. sic et intellect⁹ angel⁹ per species quas habet apud se determinatur ut fm imperium uoluntatis eliciat intelligēdi actus. vnde sicut naturaliter habet illas species congregatas ita ex natura sua determinatur ad eliciendum talem actum nec indiget alio habitu vel dispositione. Restat ergo q̄ hi⁹ intellectiones vel pertineat ad secundam speciem vel ad tertiam. non autem pertinent ad secundam. quia secunda dicit magis potentiam et idoneitatem. tertia vō magis actū et perfectionem. et quia hi⁹ intellectiones sunt ipsi actus perfectiones ad tertiam speciem pertinebūt et possunt dici passiones quedam. non autem dicuntur passiones siue passio fm q̄ passio est predicamentum. sed fm q̄ passio dicitur quandam qualitatem ex passione illata. Imaginabimur q̄ angelus per uoluntatem suam mediante specie intelligibili causat in suo intellectu intellectionem ita q̄ ipsa intellectio angel⁹ est quedam qualificatio siue potentie intellectiue. prout hi⁹ potentia est aliqd passa a uoluntate mediante specie intelligibili. et quia sicut angelus per uoluntatem causat in sua uoluntate uolutionem. propter quod uolutio angel⁹ nihil est aliud q̄ quedam qualificatio uoluntatis angelice prout huiusmodi uoluntas est aliqd passa ab intellectu. nam et uoluntas intellectum mouet et intellectus uoluntatem. aliquam enim qualificationem suscipit intellectus cum mouetur a uoluntate. quia uoluntas mouet omnes potentias ad exercitium sui actus. et aliquam qualificationem suscipit uoluntas ut mouetur ab intellectu. intellectus enim mouet uoluntatem non mouendo ad executionem actus quia hoc est p̄rium uoluntatis. sed ostendendo uoluntati obiectū. quia bonum apprehensum est motuum uoluntatis. tales autē qualificationes cuiusmodi sunt intellectiones et uolutioes angelice et potissime ille que cadūt sub tempore passiones quedas dici possunt. quia non sunt mansiue. si autem sit aliqua intellectio semper mansiua sicut intellectio uel visio diuine essentie. quia ab illa nunq̄ angeli decidunt. uel sicut est intellectio suspensiuus. quia semper angelus se intelligit. tales intellectiones ut semper mansiue sunt nō mēsurat tempus nec de his currit questio nostra. intellectiones ergo angelice que mēsurantur tempore pertinent ad tertiam speciem qualitatis. et tempus qui est numerus talium intellectionum sibi succedentium fm prius et posterius ad eandem speciem pertinebūt. declaratum est ergo in quo predicamento sit tempus qd mēsurat operationes angelicas. quia est in predicamento qualitatis. et ostensum est in qua specie reponatur.

Ad primū dicendum. q̄ ut patuit hi⁹ tempus qd mēsurat intellectiones angelicas est in tertia specie qualitatis in qua specie sunt etiam ipse intellectiones. et cum arguitur. quia in tertia specie est passibilis qualitas que passionem infert et passio que ex passione infertur. dici debet q̄ intellectiones sunt quedam passiones ex alijs illate ut

ex alio extrinseco sed ex alio intrinseco. sunt enim tales intellectiões in intellectu angeli. ut ex ipsa sba angeli que est presens suo intellectui. uel ex uoluntate meditare spe intelligibili que siue cando talē actū supplet vice obli. Suba aut angeli. spēs intelligibilia z uoluntas et sunt aliqd intrinsecū ipsi angelo. imo nō solum intellectiōe nali. sed et intellectiōe supernali est eētia diuina intima ipsi angelo etiā magis q̄ angelus sibi causans itellectionē suis ipsius in intellectu angelico. p̄pter qd̄ apparet quō itellectiōes angeli sūt quedā qualificatiōes z possūt dici passiōes quedā. ¶ Ad scōz dīcēdū: q̄ nō oīs q̄ltas hēt aliqd̄ p̄trariū. p̄pter qd̄ nō opz sī itellectiōes ille nō hnt cōtrariū q̄ non sint in p̄dicamēto q̄ltatis. uel possumus dicere q̄ ille itellectiōes que tpe mēsurant. p̄pter quas est qd̄ hec itroducta. quedā modū p̄trarietatis hnt adinice. eo q̄ nō possint sīl eē in eodē. cū enī angelus per uolūta tē se cōuertit sup vna spēm z cāt in intellectu suo ali quā vna itellectionē. nō pōt sīl se p̄uertere sup aliam spēm z cāre aliā itellectionē. p̄pter qd̄ tales itellectiōes modū oppositiōis hnt adinice. qz nō pōt intellectus angelicus sīl plurib⁹ itellectiōib⁹ iformari. nō pōt sīl se cōuertere sup plurib⁹ spēbus ut actu iformet intellectus et plurib⁹ spēbus. ¶ Ad tertū dīcēdū: q̄ angeli possūt dici q̄les sīm itellectiōes suas. qz ipsa itellectiō in eis est quedā q̄lificatio itellectus eoz. z qz illud tps est in eodē p̄dicamēto cuz ip̄s itellectiōib⁹. p̄ns est q̄ etiā sīm tale tps dicatur quales. ¶ Ad quartū dīcēdū: q̄ nō q̄libet respectus ponit rē in p̄dicamēto relōnis. naz z scia hz quedā respectū ad scibile nō nī est in p̄dicamēto relōnis: sed q̄lītatis. sic lz in tpe sit quidā mor⁹ respectiuus. ille tñ respectus est relo sīm dīci. nō ponit tps in p̄dicamēto relōnis. lz opz tps ponit in p̄dicamēto sīm suū fūda tētū. iō tps n̄z qd̄ fundat in p̄tinuo est in p̄dicamēto quātītatis. tps aut̄ āgelicū qd̄ fundat in itellectiōnib⁹ z in qualitātib⁹ est in p̄dicamēto q̄lītatis. Ad for mā arguēdi dīci o3 q̄ tps aliqd̄ est in p̄dicamēto relatiōis q̄ eēntialr dīct ip̄m respectū. tps aut̄ illd̄ nō dīct eēntialr ip̄m respectū. lz hitudinē quādā cui cōpetit qdā respectus qui est relo sīm dīci. Est enīz hēc ḡnialis regula. q̄ relatiua sīm eē dīct̄ ipsuz respectuz relatiua sīm dīci dīct̄ rē cui cōpetit talis respect⁹ ali qd̄. ¶ Ad q̄ntū dīcēdū: q̄ tps n̄m mēsurat alteratiōes que sūt in p̄dicamēto q̄lītatis. lz hoc nō est per se z p̄mo. nec tps n̄m fundat in motu alteratiōis tā q̄ in s̄bo. nec est idē mālter q̄ mor⁹ alteratiōis. lz est idē mālter q̄ mor⁹ celli z est idē realr q̄ mor⁹ celli. qui est qd̄ cōtinuū. iō rōne illi⁹ mor⁹ tps n̄m est in p̄dicamēto quātītatis. z est qd̄ cōtinuū. iō o3 in. 5. meta. q̄ motus est quātītās z tēpus. p̄pter motū. q̄ q̄lter itel ligēdū sit declaratū est in solutiōe ḡnali. nō est ergo sīl de tpe n̄o z de tpe angeloz. qz tps n̄m nō fundat in re que sit q̄lītās sed in motu locali. sed tps āgelicū fundat in ip̄s opatiōibus angeloz que sunt qualitates quedā. iō illud tps est in p̄dicamēto qualitatē. Ad formā aut̄ arguēdi. dīcēdū q̄ tps nostruz sic mēsurat mor⁹ qui sūt in genere qualitatis q̄ nō est idē realr cū aliquo tali motu. iō nō est in p̄dicamēto q̄lītatis. lz tps āgelicū mēsurat motū qui est in genere qualitatis. ut successiōne itellectiōnū z est idē realr cū tali motu. ¶ Ad sextuz dīcēdū: q̄ cū simpliciter dīct̄ q̄ tps sīm se est qd̄ q̄rū itelligēdū est de tpe n̄o tps enī n̄m est qd̄ q̄rū sīm se. i. sīm suū fūdamētū. qz fundat in re quāta z in re p̄tinua. tps aut̄ āgelicū nō est q̄rū sīm se. i. sīm suū fūdamētū. qz nō fundat in re

quāta. nec in re cōtinua. sed in re quali ut in intellectu onibus angelorū que sunt qualitates quedā. ¶ Ad septimū dīcēdū q̄ tps āgelicū reponit in p̄dicamēto per opatiōes angeloz nō put opatiōes ille sūt in p̄dicamēto actiōis. sed put in eis repit̄ quidā motus. z put reducunt ad gen⁹ qualitatis. iō tps illd̄ in genere qualitatis reponit. ostēdīm⁹ enī supra. q̄ motus z successiō que repit̄ in talibus opatiōibus ad genus qualitatis reducunt. ¶ Ad octauū dīcēdū: q̄ tps n̄z fundat in motu ubi est qd̄ q̄rū z ut numerat sīm p̄us z poster⁹. iō est in p̄dicamēto quātītatis. sed tps illud āgelicū nō fundat in opatiōe angeli ut est in p̄dicamēto actiōis lz ut p̄tinet ad p̄dicamētū qualitatis. iō tale tps nō est in p̄dicamēto actiōis sed qualitatis. ¶ Ad nonū dīcēdū: q̄ tps illud nō se hz ad tps n̄z sicut opatiō n̄ra ad opatiōnē angeli. qz tps illud fundat in ip̄s opatiōib⁹ angeloz. lz tēpus n̄m nō fundat in opatiōe n̄ra: lz in motu celli. ¶ Ad decimū dīcēdū: q̄ nō est sīl de motu locali respectu tps n̄ri. z de motu angeloz respectu illi⁹ tps. nam mor⁹ localis siue mor⁹ celli in quo fundat tps nostrū est in p̄dicamēto ubi. tps tñ n̄z nō fundat in motu celli sīm q̄ talis mor⁹ est formālter in p̄dicamēto ubi. sed fūdat in eo. put talis mor⁹ est materialr qd̄ q̄rū numerat⁹ per p̄us z poster⁹. iō tēp⁹ n̄z nō ē in eodē p̄dicamēto cū motu celli formālter. sed est in eodem p̄dicamēto cū motu illo mālter. sed in p̄dicamēto quātītatis in quo tēpus n̄m est formālter est motus celli mālter. sed tps āgelicū fūdat in motu accepto sīm opatiōes angeloz. put talis mor⁹ est in p̄dicamēto qualitatis formālter. est enī numer⁹ illaz opatiōnū. put sūt quedā qualitates sibi finitē succēdētē. ideo tēpus illud etiā formālter est in p̄dicamēto q̄lītatis. Et hec de mēsurā angelorum dīctā sufficiant.

¶ Incipiunt questiones domini Egidij Romani. De cognitione angelorum.

Questio est. An angelus itel ligat seipsum per eēntiā suā. z uidet q̄ nō: qz si aliqua cā est p̄pter quā angelus itelligat seipsum per eēntiā suā: erit illa quā assignat auctor in libro de causis: ut qz in itelligētia sūt sīl intellect⁹ z itellectū. sed hoc est et in aīa n̄ra. qz sibi sūt sīl itellect⁹ z itellectū. sed hoc nō obstāte aīa n̄ra nō itelligit se per eēntiā suā. imo sīm p̄m in tertio de aīa. itellect⁹ noster sic seipsum cognoscit sic. i. cognoscēdo alia: z per spēs alioz. ¶ Itē. itelligētia itelligit seipsam per itel ligētia suā. sed itelligētia suā nō est eēntia suā. sed est sua potētia uel sua opatiō. ḡ zc. ¶ Itē. si aliq̄ cā esset quare itelligētia itelligeret se per eēntiā suāz eēt hec cā. qz eēntia suā est qd̄ itelligibile in actu. sed angelus supior est magis qd̄ itelligibile in actu q̄ angelus inferior. cū ergo angelus supior nō itelligat ab inferi ori: per eēntiā suā. ¶ Itē. act⁹ cōformat ei q̄ est ratio agēdi ut calefactio p̄format calori. z est eiusdē rōnis cū ip̄so. nihil est enim aliō calefactio q̄ calor: ip̄ressus calefactibilis. Si ergo sba angeli esset rō itelligēdi ipsi angelo. tūc itelligere angeli esset eiusdē ratiōis cū sba eius. z itelligere eēt ei s̄bale. imo nihil esset aliud tale itelligere angeli q̄ ipsa substantia angelica impressa intellectui ei⁹. sed hoc nullus dīceret. ḡ zc. ¶ Itē. in omni qd̄ est cūa sīm differt qd̄ agit z quo agit. ergo differt qd̄ itelligit z quo itelligit. sed ip̄a substantia est qd̄ itelligit. ergo nō est quo itelligit. ¶ Itē. sicut habere calorem hoc est calere sic hie eēnti am hoc est eē. Si ergo eēntia eēt rō itelligēdi idem